

K PŘÁTELÉ KOMUNIZACE

2/2015

ČASOPIS PRO REVOLUČNÍ TEORII

HNUTÍ OCCUPY A OAKLANDSKÁ KOMUNA

Jasper Bernes: Čtverec a kruh – logika Occupy • Rust Bunny Collective: Pod hávem z nepokojů • Research & Destroy: Analýza limitu a její limity • Research & Destroy: Náměstí, bouře, komuna • Society of Enemies: Blokáda přístavu je jen jedním z mnoha posledních řešení • Global Occupation: Blokuj, stávkuj, komunizuj? • Jaleh Mansoor, Daniel Marcus, Daniel Spaulding: Occupy a umění prizmatem komunizace • C. Derick Varn: Rozhovor s Danielem Spauldingem o komunizaci, hnutí Occupy a strašidlo estetiky

EDITORIAL

Americké hnutí Occupy je sice již několik let minulostí, ale zdá se, že cyklus bojů, jehož bylo součástí (a který můžeme charakterizovat jako zápas o společenskou reprodukci třídního vztahu a jako více či méně konfliktní koexistenci pouličních bouří a okupací veřejných prostranství), ještě zcela neskončil. Přinejmenším by tomu mohly nasvědčovat nedávné události v Libanonu, Kanadě nebo třeba Jihoafrické republice. I to je důvod, proč splatit starý dluh všem, kdo se v roce 2013 podíleli na přednáškách o Oaklandské komunitě (ať už soudruhům z Rust Bunny Collective nebo posluchačům) a druhé číslo *Přátel komunizace* pojmut jako malou antologii těch nejdůležitějších a nejzajímavějších textů, které (povětšinou američtí) „komunizátoři“ na téma Occupy vyprodukovali. Byť nejsme příznivci té odrůdy komunizačního proudu, která má sklon ideologicky klást komunizaci jako alternativu použitelnou v rámci politického aktivismu, pro úplnější představu o radikální literatuře, která v souvislosti s Oaklandskou komunitou v oblasti Sanfranciského zálivu vznikla, dáváme prostor i jejím reprezentantům. Její recepce fenoménu Occupy se v jistém podstatném ohledu podobá jedné z podob vnímání stanových městeček, které dominovaly českému prostředí. Zatímco místní anarchisté a anarchistky je po vzoru Davida Graebera začasťte oslavovali jako realizaci svých principů (kterou napříč dějinami hledají v kdečem jako automatické potvrzení jejich správnosti) a jako prefiguraci budoucí „nekapitalistické“ společnosti, „komunizátoři“ (tak či onak inspirovaní Gillesem Dauvé a/nebo kolektivem Tiqqun) spatřují v pospolitých praktikách tábořišť ujištění, že komunizace v přítomném čase je možná. Ba co víc, že každé masové sociální hnutí dnes stojí před dilematem komunizace nebo porážka. Na velmi abstraktní rovině toto tvrzení sice může být platné, ale absolutně nic nám neříká o konkrétním hnutí - o tom, jak je určeno konkrétní podobou rozporů kapitalistického výrobního způsobu, jaká je jeho třídní kompozice, vnitřní rozpory, dynamiky a limity. Tím pádem ani nevíme, jaké možnosti jsou ve skutečnosti ve hře a jaké jsou jen přeludem aktivistů a aktivistek všeho druhu. Většina textů obsažených v tomto čísle jde však jinou cestou, kterou považujeme za serióznější a přínosnější: zkoumání konkrétní události takové, jaká je, v jejím vlastním historickém a sociálním kontextu.

OBSAH

Jasper Bernes:

Čtverec a kruh – logika Occupy 4

Autor spojený s komunizační teorií a kolektivy *Research & Destroy*, *Endnotes* a *Sic* přichází s celkovou analýzou hnutí Occupy, která se snaží zodpovědět všechny zásadní otázky: kdy, kde, kdo, proč a jak.

Rust Bunny Collective:

Pod hávem z nepokojů 13

Tato stať se poměrně detailně zabývá specifickým momentem hnutí Occupy, a to Oaklandskou komunou, její dynamikou, limity i kontextuálním určením.

Research & Destroy:

Analýza limitu a její limity 33

Přátelská kritika předchozího textu, která se v souvislosti s Oaklandskou komunou zaměřuje na problematiku užití „analýzy limitů“ hnutí a na otázku produktivní práce.

Research & Destroy:

Náměstí, bouře, komuna 40

Leták distribuovaný v době Oaklandské komuny - komunizační teorie jako prostředek kritické intervence.

Society of Enemies:

Blokáda přístavu je jen jedním z mnoha posledních řešení 44

Další stať spojená s komunizačními kruhy v Bay Area, která je pokusem o kritické sebepoznání Oaklandské komuny a s ní spojených forem třídního boje.

Global Occupation:

Blokuj, stávkuj, komunizuj? 49

Jiný leták jiného komunizačního kolektivu, jenž má sklon ideologizovat komunizaci jako alternativu v zájmu aktivistické politické intervence.

Jaleh Mansoor, Daniel Marcus,

Daniel Spaulding:

Occupy a umění prizmatem komunizace 52

Akademický příspěvek tří kunsthistoriků o novém průniku umění a politiky na poli pospolitě praxe tábořišť.

C. Derick Varn:

Rozhovor s Danielem Spauldingem

o komunizaci, hnutí Occupy a strašidle estetiky 54

Americký kunsthistorik hovoří o svém vztahu k Occupy, teorii komunizace a o tom, zda a jak může umělec něco vytvořit, aniž by reprodukoval kapitál.

ČTVEREC A KRUH

Logika Occupy

Proč Occupy? Na tuto otázku bych chtěl v následujícím textu odpovědět. Ptám se jí nejen po taktickém či strategickém přínosu okupací pod otevřeným nebem, ale po kauzalitě fenoménu Occupy v jeho celistvosti. Proč se objevil v této konkrétní chvíli a ne někdy jindy a v této konkrétní podobě a ne nějaké jiné? Proč okupace probíhaly tak, jak probíhaly? Kdo se jich účastnil a proč?

Kdy

Předně otázka načasování. Proč teď? Nebo ještě jinak a jasněji, proč až teď, když ekonomická krize ohlásila nově nestabilní a bouřlivý věk? Proč Occupy vypuklo v roce 2011 a ne v roce 2009 nebo 2010? Dosáhli lidé nějakého zlomového bodu s tím, jak se ekonomická krize měsíc od měsíce zhoršovala, nezaměstnanost se začala jevit jako permanentní a nikoli přechodné stádium, dluhy se stávaly stále nesplacitelnějšími a hypotéky čím dál tím tíživějšími? Ano, roku 2011 byly dopady krize na státní rozpočty obzvláště zničující a přivodily bezpočet oportunistických úsporných programů, zejména na státní a obecní rovině. Proč pak ale Occupy nevzniklo jako protiúsporné hnutí, jak by bývali mohli předpovídat pozorovatelé evropských událostí od roku 2008? Proč pokusy o opakování okupace madisonského Capitolu z předešlého jara tak bídně selhaly? Kvůli slabosti tradičních aktérů takových hnutí, jako jsou odborové organizace ve veřejném sektoru? Nebo kvůli hluboce zakořeněnému antietatismu Američanů? Rozhodně je třeba si povšimnout, že na rozdíl od Řecka nebo Velké Británie – kde je hlavní město rovněž největším městem schopným generovat ty největší protesty – v USA většinu velkých škrťů provádějí spíše vlády jednotlivých států a ne ta federální, což znamená, že je nepravděpodobné, že by se objevil jeden škrťací zákon, který vyvolá celonárodní protestní hnutí.

Jak víme, Occupy si samo sebe představuje jako článek v globálním řetězu protestů, který začíná v Tunisku, šíří se do Egypta a odtud do měst ve Španělsku, Řecku a jinde. Než se dostane do Evropy a USA, tato nová protestní Internacionala sama sebe docela vědomě vnímá jako cosi, co se spontánně šíří skrze nevyhnutelné procesy nakažlivé, „virové“ replikace a imitace, které se občas připisují rozptýlenému a participativnímu charakteru sociálních médií. Domnívám se, že „spontánní“ je jednoduše slovo, které používáme pro ty společenské projevy, jejichž kauzalitě ve skutečnosti nerozumíme, a podíváme-li se trochu blíže na kterýkoli z uvedených případů, uvidíme skupiny lidí, které zjišťují směr větru dějin a rozhodují se na základě svých představ o tom, co je možné. Jinými slovy, uvnitř každého spontánního jevu – ne-li za ním – jsou vždy konkrétní volní akty (jak zjišťujeme z SMS zpráv, které si posílali účastníci nepokoju v Británii) a rozhodně to platí i pro původní projev Occupy Wall Street. Od předchozí sekvence ho však odlišuje, jak dlouho trvalo, než vzniknul, časové zpoždění Zuccotti Parku oproti náměstí Syntagma. A to je otázka, na kterou si musíme odpovědět: proč to trvalo tak dlouho? A čeho je toto zpoždění měřítkem? Jedna odpověď by mohla znít, že je měřítkem nejisto-

ty, tady v USA, ohledně terče a cíle, kolem nichž by se mohlo shromáždit protestní hnutí. Jak si ještě ukážeme, tato nejistota bude pro směr, kterým se Occupy vydá, zásadní.

Kde

Occupy tedy vzniká z této nové podzemní Internacionály nakažlivého a polospontánního protestu, záběrů a emocí, které kolují z místa na místo. Vodicím médiem, kterým tyto přenosy procházejí, je ekonomická krize. Bez ní, bez internacionalizace úsporných opatření a zbídačování by k takové nákaze nikdy nedošlo. Právě globalizované a globalizující strasti ekonomické krize umožňují tomuto procesu nadnárodního ztotožnění – například položení rovnítka mezi wisconsinského guvernéra Scotta Walkera a Husního Mubáraka – aby nebyl naprostou fraškou. Obrovské množství egyptských a tuniských absolventů vysokých škol, kteří už nemají své místo ve státní byrokracii a ve středních vrstvách jisté, skutečně jistým strukturálním způsobem připomíná množství Američanek a Američanů s diplomem, kteří rovněž promují bez vyhlídky na zaměstnání a s fůrou dluhů. Působí tu tedy faktické a ne jen symbolické ujednacení zkušeností, a proto se mediální deterministé, kteří připisují kauzální sílu Twitteru nebo jiným sociálním sítím, mylí. Význam hojného používání Twitteru a Facebooku v místech, jako je Egypt a Tunisko, spočívá v tom, že se jedná o jednu z tváří intenzivněji i extenzivněji integrované globální ekonomiky. Sílicí podobnost zboží a technologií a dokonce i kulturních forem na celém světě – podobnost, která ve skutečnosti je, jak víme, mechanismem ekonomického *znerovnění* – usnadňuje šíření těchto protestů a rebelií. Jinými slovy, symbolická nivelizace světa, realizovaná skrze nejružnější média, se nese na zádech nivelizace skutečné, kterou je kapitalistická globalizace. Pod symbolickými koloběhy leží koloběhy ekonomické – pomalé toky surovin a zboží, rychlé toky úvěrů a měn – a právě skrze tyto globalizované koloběhy se ekonomická krize, která v jistém smyslu začala majetkovou bublinou na americkém trhu s nemovitostmi, rozptýlila do světa, pustošila ho a vytvářela podmínky, které umožňovaly vznik tohoto politického důsledku.

Na protestech, které vznikají z těchto mezinárodních koloběhů, je však cosi velmi zvláštního. Byť Occupy a jeho předchůdci z „hnutí okupovaných náměstí“ vycházejí z tohoto prostoru cirkulace, jako taktika jsou vrcholně anticirkulační. Jsou taktikou statičnosti, obsazení prostoru. A to je další věc, na kterou si ohledně Occupy budeme chtít odpovědět. Proč hnutí, které je takzvaně bez vůdců a decentralizované – postavené

na nakažlivém šíření hesel, taktiky, obrazů a praktik – vyžaduje fyzickou centralizaci na hlavních náměstích našich měst? Proč tábořiště?

Možná, že tak nějak intuitivně dává smysl, že nepřetržitě koloběhy globálního kapitalismu našly svůj tvarový opak v klasické geometrii náměstí, že ustavičný pohyb ekonomiky vyvolal politiku odmítnutí pohnout se, zastavení, statickosti a – jak si ještě ukážeme – blokády. Nemluví se dostatečně o tom, že stanová městečka reagují na vykuchání našich měst, ohrazování, hyperregulaci a homogenizaci života ulice, což všechno vede ke značnému ořezání veřejného prostoru, kde by se lidé mohli potkávat, aniž by tato jejich setkání zprostředkovávalo zboží a peníze. Americká města nabízejí jen málo volného prostoru, přičemž slovem „volný“ myslím jak neregulovaný, tak bezplatný. Patří-li k vývoji kapitalismu to, že sám sebe zachovává jako jediné možné lidské společenství – jinými slovy, že zachovává zprostředkování všech mezilidských interakcí penězi a zbožím, policií a různými státními byrokracemi nebo technologiemi, jejichž důvod a smysl existence spočívá v trhu a pracovišti – pak k přitažlivosti stanových městeček patří to, že slibují (a domnívám se, že je to opravdu jen příslib) nějakou formu společenství, které není automaticky produkováno ekonomickými transakcemi a predefinovanými společenskými kategoriemi. Myslím, že bychom se měli na vteřinku zastavit a zamyslet se nad tím, jak pozoruhodné to je, že se generace mladých lidí, jejichž společenský život je tak cele pohlcen sociálními médii – jinými slovy, displeji – pokusí navzájem setkat tváří v tvář a skutečně se tak stane; jak pozoruhodné to je, že první postinternetová generace mladých lidí vyprodukuje politiku, která je celá o společném setrvání na nějakém místě. Occupy se zaměřuje na vytváření společenství – nebo mnoha společenství – protože kapitalismus rozložil, rozbil a k obrazu svému rekonstruoval mnoho stávajících společenství, na nichž stála minulé politická hnutí.

A tak, byť tábořiště byla původně chápána jako prostředek sloužící politickému cíli, rychle se z nich stal nejpůsobivější rys celého hnutí. Lidé zapomínají na trajektorii, kterou rýsovala původní výzva Occupy Wall Street a podle níž se okupanti měli utábořit proto, aby procesem rokování objevili svůj „společný požadavek“ (dalo by se předpokládat, že se mělo jednat o ekvivalent volání po Mubárakově demisi nebo aby parlament odmítl zákon o úsporných opatřeních). Jenže nesourodé davy na náměstích nemůže sjednotit jeden jediný požadavek. Proto se solidarita musí produkovat jinými mechanismy: prostřednictvím tábořiště a ne jen shromáždění, skrze proces společného žití a ne

jen rokování na shromážděních.

Jak někteří budou vědět, Occupy se částečně inspiroval vlnou okupací kalifornských univerzit na přelomu let 2009 a 2010, kdy se objevily příznačné debaty o požadavcích a bezpožadavkovosti. Řada klíčových textů tohoto hnutí, jako třeba *Communique from an Absent Future*, tvrdila, že vzhledem k tomu, že kapitalismus je dnes na umření, jsou veškeré požadavky nesplnitelné (a žádná významná reforma není možná). Tento argument byl ale ideologickou pozicí, kterou bylo třeba postulovat ve formě polemiky. V případě Occupy je tato pozice – dříve hlas ultralevice – jednoduše *statem quo*. Debata tak došla tichého vítězství. Aby bylo jasno, netvrdím, že Occupy je revoluční hnutí, jehož cílem je naprosté zničení kapitalismu, námezdního vztahu a státu. To samozřejmě není pravda. Occupy má z větší části reformně orientovaný horizont, který je všem jasný. Je o třídní nerovnosti v USA, o distribuci bohatství mezi 99 % a 1 %. Jeho implicitním požadavkem je: *Napravte to. Ať je naše společnost rovnostářštější*. Ale tento požadavek bezmála nelze artikulovat, neboť neexistuje žádná konkrétní politika, kterou by bylo možné doporučit a dokonce lze konstatovat, že v dohledné době patrně nemůže mít na nerovnost v USA významnější dopad nic menšího než revoluční hnutí. A tak jakýkoli pokus zjednodušit tento nepojmenovaný horizont na nějaký konkrétní cíl, ať už vládnutí ala Citizens United nebo plná zaměstnanost, zůstává podivně příliš specifický i příliš vágní a pravděpodobně by 99 % roztržil na konkurenční frakce.

Stanová městečka jsou tedy sedlinou nemožnosti klást požadavky. Není to požadavek, co sjednocuje tábořiště, ale procesy vzájemné pomoci a péče, které jsou v nich nezbytné. Sama skutečnost snahy o společné žití mimo obvyklé formy, které umožňují život – peníze, nutnost pracovat, policie – produkuje solidaritu a proces rokování o konsensu na shromážděních je jen jednou její součástí. Někteří budou takovýto důraz na sociální reprodukci a vzájemnou pomoc pojednávat současným anarchistickým jazykem prefigurativní politiky. Podle myslitelů jako David Graeber a Cindy Milstein, jejichž myšlenky byly ať už přímo nebo nepřímo důležité pro počáteční mobilizaci Occupy Wall Street, je stanové městečko *předobrazem* budoucí (nekapitalistické) společnosti, o níž usiluje. Jeho prostředky tedy odpovídají jeho cílům. Tábor se tak stává svým vlastním požadavkem, jak se často říkalo. Na tomto názoru je rozhodně co kritizovat. Nemyslím si, že by stanová městečka Occupy opravdu připomínala – doslova, strukturálně či jen symbolicky – ty druhy společenských pořádků, jejichž svědky bychom mohli být během revoluční transforma-

ce společnosti nebo po ní. Skutečně nejsou obrazem té budoucnosti, kterou bych chtěl. Přesto tábořiště v jistém ohledu předjímají ty druhy otázek, problémů a logistických výzev, které by taková transformace vyžadovala. Jinými slovy, umožňují lidem experimentovat s řešeními problémů, na které má kapitalismus povětšinou hotové odpovědi (destruktivní) anebo vůbec žádné odpovědi. Jsou tedy jistou *negativní prefigurací*. Skutečná hodnota těchto experimentů nespočívá v rozvoji taktiky a metod, které by bylo lze využít v budoucí revoluční situaci, ale v tom, že objasňují, před jakými problémy a výzvami stojíme. Tábory v tomto smyslu manifestují, jak málo toho víme, jak málo jsme schopni udělat a jak nesmírně nepřipraveni bychom byli na příležitost rekonstruovat společenský život. Je-li tu moment pozitivní prefigurace, spočívá ve skutečnosti, že stanová městečka dosvědčují neuvěřitelnou praktickou vynalézavost a nadšení, které lidé do takových situací přinášejí. Tam, kde má Occupy úspěch, má jej díky tomu, že aktivně povzbuzuje lidi, aby se zapojili do stávajících aktivit, organizovali nové projekty a přicházeli s řešeními problémů, na něž narážejí.

Přesto Occupy před lidi postavilo problémy, na které byli zcela nepřipraveni. Jak spousta lidí dosvědčí, ve stanových městečcích Occupy často panoval pocit nebezpečí, protože byla prolezlá sexuálním násilím, nesnášenlivostí k transsexuálům a homofobií a otevřeným rasismem. Víme, že někteří lidé takováto osvobozená prostranství zakoušejí jako popuštění uzdy těm nejodpudivějším z impulsů. Ačkoli na tyto problémy reagovala celá řada iniciativ, pochybuji, že by třebas jen jedno jediné velké tábořiště považovalo svoji reakci na tyto otázky za úspěšnou. Mimo tyto problémy nebo vedle nich jsme se v táborech často setkávali s nejrůznějšími podobami duševních chorob, traumat a závislostí, ale také s konflikty a trápením, které s sebou nesou. Úspěch Occupy podle mého částečně pramení ze skutečnosti, že svádělo a podněcovalo k aktivnímu angažmá lidí, od nichž si ekonomická krize vybrala nejvyšší daň: nových bezdomovců a dlouhodobých bezdomovců. Jenže lidi, jejichž základním prožitkem společnosti je aktivní vyloučení, není tak snadné začlenit do sociálního hnutí složeného z tolika jiných, ve srovnání s nimi privilegovaných třídních vrstev. Ostře řečeno, ve stanových městečcích Occupy figurovaly formy utrpení a antisociálního násilí – a to ze všech stran a ode všech tříd, aby bylo jasno – na něž nikdo neměl žádnou dobrou odpověď.

Pro ilustraci, o čem to vlastně mluvím, vám povím příběh S., který žil na Frank Ogawa Plaza (park před Magistrátem), než se tam nastěhovalo Occupy Oakland. Jakmile vzniklo tábořiště, S. začal pilně pracovat v kuchyni, hodně pomohl s jejím zařizováním a distribucí

krabic s potravinami, které začaly proudit do městečka. Ale z nejasných důvodů byl S. stále vznětlivější, až jednoho dne vybuchnul a v reakci na nějaký spor vzal na kohosi kuchyňský nůž. S. pak začal lidem vyhrožovat a několikrát denně se dostával do rvaček. Nebylo mnoho možností, co si s tímto problémem počít: jedním z prvních a nejdůležitějších rozhodnutí Occupy Oakland bylo, že zůstane absolutně autonomní na policii, kterou ze stanového městečka vykřičeli pokaždé, když se do něj pokusila vstoupit. Pokusy o mediaci konfliktu ale v podstatě selhaly a zdálo se, že S. je imunní vůči jakýmkoli racionálním argumentům. Jednou, když začal další bitku, vytvořila se skupina lidí, kteří se ho pokusili z tábořiště vyhnat. Ale S. se vrátil, ještě zuřivější a ještě nebezpečnější. Nakonec jej ve výsledné pranici někdo praštil prknem přes hlavu a tím ho omráčil. Když znovu nabyt vědomí, vypotácel se ze stanového městečka, přičemž ho následovali pouliční medici, kteří zavolali záchranku. Jenže po dvou týdnech se vrátil. Jeho afekt byl pryč a tvrdil, že bere nějaké prášky. Znovu se stal oddaným účastníkem táborového života, spřátelil se s novými lidmi a zapojil se do různých projektů. Ale jednou po policejním útoku na náměstí byl zatčen za maření výkonu veřejného činitele, což je relativně malý přečin. Jenže byl v podmínce, takže Antirepresivní výbor nedokázal zajistit jeho propuštění. Byl převezen do okresní věznice, kde mu, jak je zvykem, odmítli dávat jeho léky. Co se stalo dál, není jasné, ale údajně napadl strážného. Obvinění, které proti němu bylo vzneseno (napadení veřejného činitele), by podle kalifornského zákona „třikrát a dost“ potenciálně znamenalo třetí zločin a tudíž doživotí. Ačkoli se jeho obhajobě věnoval celý podvýbor, musel přistoupit na dohodu o přiznání viny, aby se vyhnul započítání „třetího zločinu“. Dnes je ve výkonu trestu: 4 roky odnětí svobody.

To by nám mělo poskytnout jistou představu o terénu. Na jedné straně brutální, ale patrně nevyhnutelná rána prknem do hlavy, na druhé straně ještě větší brutalita státu. Doufám, že o tomto incidentu by se nikdo neopovážil hovořit jazykem prefigurace. Když vytvoříme sociální hnutí z lidí všemožně zlomených kapitalismem a situujeme ho uprostřed města, jako je Oakland, musíme být připraveni na mezilidské násilí toho nejohavnějšího druhu. Pak tento příběh není o vzoru pro budoucnost, ale o načrtnutí limitů: lidé se snaží na obtížnou situaci reagovat s velmi omezenými zdroji, které jim jsou dostupné. Zároveň příběh potvrzuje, že Occupy Oakland mělo v podstatě pravdu, když odmítalo spolupracovat s policií, která pro S. vlastně znamenala trest smrti.

Kdo

Tvrdím, že Occupy není jen a prostě protestní hnutí. Spíše je o tom, že vydědenci, kteří přišli i o svůj hlas v politice, hledají nové způsoby jak uspokojit své potřeby, jak se o sebe navzájem postarat v situaci, kdy se o ně nikdo jiný nepostará, kdy už nejsou žádná pracovní místa ani státní zabezpečení a také ani žádné peněžní úvěry, na které se mnozí z nich v minulosti možná spoléhali. Stavím tak stanové městečko do centra vyprávění. Existuje však i jiný pohled na Occupy a ten tábořiště popisuje jako pouhý základ pro vytvoření přímo-demokratické agory – neboli prostoru pro setkání a veřejné vystoupení – skrze valná shromáždění. Podle tohoto názoru je Occupy ve skutečnosti o politickém diskursu, rozhodování a formování nové hegemonní většiny, 99 %, prostřednictvím konsensuální procedury. Jejím smyslem je integrovat názory a perspektivy 99 % a odkrýt tak hypermajoritu, která už je tu a má se za to, že už teď je oddána jistému projektu společenské transformace.

Definující rčení hnutí Occupy, „My jsme 99 %“, je tak chytrě vystavěno, že hezky pasuje mezi koncept třídy – chudí proti bohatým, 99 % proti 1 % – a koncept „lidu“. 99 % znamená *skoro všichni* a vedle toho jsou bohatí pouhým parazitickým přívažkem. V tomto smyslu se tedy hnutí šíří skrze logiku radikální inkluзивity. Ve skutečnosti však, „My jsme 99 %“, vzniká – a četba dnes už slavného blogu *tumblr*, odkud toto heslo pochází, to jen potvrzuje – jako výraz poměrně zřetelné třídní formace. O této třídě bychom mohli uvažovat jako o „proletarizované střední třídě“, kdy slovo „proletarizovaná“ označuje skutečnost, že je „bez rezerv“, nemá přístup k žádnému majetku, který by mohla použít k přežití. Jako společnou podmínku tedy označuje spíše ztrátu majetku než vykořisťování: lidé, kteří přišli o své domovy nebo o ně právě přicházejí, absolventi vysokých škol

obtěžkaní dluhy ze studentských půjček, které nikdy nemohou splatit, lidé, kteří nemohou nalézt jimi očekávanou slušně placenou práci. 99 % je třída založená na zklamaných očekáváních – třída, která má pocit, že byla připravena o jistá práva a výtobytky. Protože tato třída sedí mezi už vyděděnými vrstvami a světem relativně privilegovaných, z něž byla vyloučena, snadno si může nárokovat univerzalitu. Nezapomínejme, že střední třídu definuje esenciální narcismus: střední třída je vždy to, *co jsem já*, a ne ty druhé dvě skupiny lidí, chudí a bohatí, kteří *nejsou jako já*. Proto se někdo, kdo se snaží uživit děti s ročním příjmem 30 000 dolarů, pravděpodobně bude identifikovat jako střední třída stejně jako ten, kdo si vydělává pětkrát tolik. 99 % je tudíž výrazem jisté skupiny lidí, jejichž pozice uvnitř kapitalismu jim dovoluje univerzalizovat svoji zkušenost. Je to tedy projev jisté skupiny, která je něčím, ale myslí si, že je vším. Netřeba dodávat, že tento proces autouniverzalizace je mnohem snazší, když jste bílí.

Velkou předností Occupy a zdrojem jeho síly je to, že stanová městečka si vynucují setkání této proletarizované střední třídy, 99 %, s ustavičně rostoucím množstvím bezdomovců a jejich dvojí nouze by mohly vypadat jako dvě tváře sdíleného postavení proletáře. Nechci vyvolávat dojem, že se tyto dvě tendence, tyto dvě perspektivy, navzájem vylučují. 99 % může být disponováno tíhnout k univerzalizmu rokováni na shromážděních a proletariát zase ke vzájemné pomoci v tábořišti, ale ve většině případů na sobě byly stanové městečko a shromáždění navzájem závislé. Přesto stále zůstává otázka: existuje tábor jako základ shromáždění nebo shromáždění jako základ tábora? Je Occupy hnutím lidí připravených o majetek i o hlas ve věcech veřejných, kteří se o sebe navzájem starají a hledají způsoby jak přežít v podmínkách sociální havárie? Nebo je pokusem o změnu národního diskursu a mínění, který má ustavit novou politickou většinu?

Co

V jistém smyslu by nás nemělo překvapovat, že se Occupy tolik orientuje na veřejné mínění a vnímání. Jak jsem už poznamenal, Occupy vzniká z proudění obrazů revolty (a jazyků revolty) přes naše displeje. Tyto obrazy, putující prostřednictvím vodícího média, kterým je sdílená bída, si s sebou nesou určitý emocionální náboj: hrůzu, úžas, veselí. Působí jako jakási odrazová skla vyvolávající nápodobu. Na základní rovině říkají: *Ano, je to možné. I ty to můžeš udělat. I ty bys to měl udělat.* Důsledkem však je, že jistá velké frakce uvnitř Occupy uvěří, že její osud je odvislý od tohoto proudění obrazů. Pro tyto lidi je smyslem Occupy, aby se zviditelnilo,

aby veřejně vystupovalo, aby komunikovalo s dalšími potenciálně stejně smýšlejícími lidmi a měnilo jejich názory prostřednictvím zviditelnování 99 %. V tomto smyslu jsou okupace skutečně „manifestacemi“ či „demonstracemi“, které sledují logiku exhibice a publicity. Jsou to obří protestní transparency, na nichž stojí, *My jsme 99 %*.

Vzhledem k této logice exhibice se kolem twitterových zpráv a livestreamových videí vyvíjí celá ideologie, která těmto technologiím nejen připisuje nadpřirozenou schopnost mobilizovat a burcovat, ale hlavně si je samy o sobě představuje jako politiku. Okupace se nestává okupací prostřednictvím Twitteru, ale na Twitteru. Není Occupy Wall Street, ale #ows. Z nakažlivého šíření okupací, manifestací, stávek a pouličních bouří po celém světě a napříč USA se prostě stává ekvivalent „virového“ množení nějakého internetového memu nebo twitterové kachny.

Jak jsem už naznačil, jedním z důvodů, proč se v médiích starých i nových stanová městečka Occupy tak snadno mění v koláž slov a obrazů, je výsostná abstraktnost jejich cíle a jejich nepřítelů či terče. Není tu žádný tyran, kterého by bylo třeba svrhnout (jako v Egyptě), a už vůbec ne „režim“. Není tu jeden konkrétní návrh zákona, který by bylo třeba odvrátit, jako tomu bylo v případě studentského hnutí v Británii nebo řeckých protestů proti úsporným opatřením. I když terč úzce definujeme jako finanční sektor a křivdu jako nerovnost – což se zdá být docela přesné, pokud se přidržíme původních projevů Occupy – jedná se stále o zvláště éterické cíle a terče. Finanční sektor je abstraktní ze své definice. Operace nějaké banky jsou povětšinou o penězích a nikoli o věcech a ve skutečnosti se neodehrávají na žádném konkrétním místě, nýbrž různými místy procházejí v podobě rozdělených toků informací, lejster a lidí. Zablokovat banku nebo dokonce burzu má jinou symboliku než zablokovat továrnu. Můžeme se snažit a hledat kancelář, kde se soustředí zásadní operační funkce, ale i tato kancelář pravděpodobně bude jednou z mnoha takových kanceláří rozesetých po různých městech, po celé zemi a po celém světě. Banky tudíž existují v tomtéž abstraktním meziprostoru, v němž je často vnímáno i Occupy.

Jak

Tato dynamika má pár důležitých důsledků, kterých se chci ještě dotknout, než skončím. Jedním z nich je, že orientace na politický projev a politický obraz – které mají formovat 99 % jako obraz – dokládá logiku pronásledování, která byla pro růst Occupy naprosto zásadní, ale v jistém bodě se stala poměrně kritickým limitem.

K nejexplozivnějšímu růstu Occupy – na místech jako New York a Oakland – došlo v reakci na policejní represi. Ať už vzpomene na ranou fázi a použití pepřového spreje proti ženám na demonstraci OWS, které lidi tolik šokovalo a v rozhodující počáteční moment (kdy se zdálo nejasné, zda okupace vůbec může nabrat na obrátkách) notně rozšířilo řady OWS, nebo na Scotta Olsena, kterého oaklandská policie málem zavraždila, když podnikla razii proti stanovému městečku Occupy Oakland, policejní represe byly motorem růstu Occupy, protože vyvolávaly pobouření a přiváděly masy lidí do ulic. Takovéto reakce jsou ale obvykle odvislé od představy pošlapaných práv a implicitně vedou k dělení protestujících na dobré (mírumilovní) a špatné (násilní). Proto se z nich nakonec stávají mechanismy sebekontroly, ať už s cynismem nebo bez, neboť lidé věří, že růst hnutí je predikován na obrazech pronásledování a podle toho se také chovají před kamerami. Z cíle dosáhnout příznivého mediálního pokrytí – prostřednictvím zcela nepřátelského zpravodajského průmyslu – tak vzniká autoregulační aparát. Na těchto argumentech je vždy cosi hluboce tautologického. Když se jich zeptáte, proč jsou proti určité taktice – řekněme, rozbití výlohy nějaké banky – lidé vám většinou řeknou, že o tu výlohu jim vlastně nejde a o banku také ne a nemysli si, že by na tom bylo něco morálně pochybeného, ale jsou proti tomu, protože jsou proti tomu ostatní lidé a tak tento čin ve výsledku připravuje hnutí o podporu. Potíž je však v tom, že lidí, kteří by proti těmto činům byli jako proti takovým, najdete jen velmi málo. Všichni zůstávají v zakletí kolektivní halucinace o „veřejném mínění“ a pod jeho upřeným pohledem jsou ochotni sami sebe disciplinovat. Tato orientace na druhé je jedním z problémů ideologie boje na rovině obrazů a rovněž se jedná o jeden z důsledků třídního stanoviska 99 %.

Jak jsme si ukázali, stanové městečko i shromáždění vznikají a stávají se hlavními taktikami i cíli sami o sobě díky esenciální abstraktnosti nepřítelů a nemožnosti požadovat od takového nepřítelů něco konkrétního. Konfrontována s takto bezvýhodnou aktuální situací, tábořiště se orientují na projekt vzájemné pomoci a péče a shromáždění na vtažení nových členů a hledisek právě proto, že není jasné, kde přesně je nepřítel či jak tohoto nepřítelů napadnout nebo ovlivnit jeho schopnost uvrhnout nás do nouze. Ani jedno z těchto dvou řešení daný problém nikdy nerozlouskne. Byť někdo může ve shromážděních vidět zárodečnou formu pro reorganizaci společnosti na bázi přímé demokracie a jiní zase mohou ve stanovém městečku spatřovat reorganizaci společenského života podle zásad bezplatného dávání a dobrovolné aktivity, nesmírné bohatství kapitalistické společnosti pořád zůstává *někde jinde*,

ve vlastnictví a pod politickou kontrolou takzvaného 1 %, a zcela zřejmě nedostupné ožebračeným, kteří táboří na náměstích a ve veřejných parcích a nikoli v teplých a osvětlených budovách elit. *Veřejný* prostor vytvářený stanovými městečky je tedy zároveň *mimo-prostorem*. Jsou projektem, který se poměrně doslova odehrává venku v zimě.

Tábořištěm proto hrozí nebezpečí, že se ze sebeorganizace nemajetných stane sebeorganizace nemajetnosti, reprodukce nemajetnosti, a ne krok na cestě k jejímu překonání. Protestní tábor má nepříjemně blízko k jiným druhům táborů: kupříkladu k uprchlickým táborům nebo k depolitizovaným tábořištím bezdomovců, které v posledních několika málo letech rostou po celé zemi jako houby po dešti – obehnané ploty, strážené soukromými bezpečnostními agenturami, čas od času navštěvované charitami a veřejnými zaměstnanci. A právě to se z táborů Occupy v některých městech v podstatě stalo. Nechoťni nebo neschopni čelit výzvám, které stanová městečka nastolila, středostavovští aktivisté 99 % do nich fakticky přestali docházet a ponechali táborníky, jimiž byli povětšinou bezdomovci, jejich osudu až do nevyhnutelné policejní razie.

Doufám, že už je jasné, že ani jednu z obou doposud popisovaných cest – cesta tábora nebo cesta shromáždění – neshledávám uspokojivou. Riziky shromáždění jsou formalismus a proceduralismus. Oba jsou efemérní, odpoutané od skutečných potřeb lidí, slepé k tomu, že jejich moc je velmi omezená, a slepé k tendenci nechat se unášet k jemným i ne až tak jemným formám tyranie. Na druhé straně stanové městečko jako cíl o sobě stojí na fantazii vytváření komunismu v nějakém parčíku a ignoruje širší společenský kontext, od něž je odvislé. I když na chvíli ponecháme bokem fakt, že tábory spoléhaly na peníze a zboží vyrobené

v okolním kapitalistickém světě a tím pádem i na zaměstnanost některých okupantů – což znamená, že byly závislé na ekonomice, proti které se stavěly – je jasné, že obsahovaly neřešitelné rozpory. Neexistoval způsob, jak by stanová městečka mohla setrvat u problémů, na něž narážela a vyřešit je, přinejmenším ne bez radikální transformace a expanze báze, na které byla konstruována. Proto, i když strategicky stojím na straně těch, kdo v táborech a jimi nabízených možnostech proletářské sebeorganizace vidí nejvýznamnější přínos Occupy, nemohu pochybovat o neúprosných limitech, na něž tyto akty sebeorganizace narážely.

***

Je tu však i jiný strategický přístup, podle něž se tábořiště a shromáždění Occupy vedle autoreprodukce nebo kultivace zvláštní ideologické hegemonie zaměřují na *ofenzivní* strategii. Jak jsem už ale poznamenal, entity, proti kterým se Occupy staví, jsou nesmírně abstraktní. Proti tak mlhavým nepřítelům se většina taktik bude jevit jako příliš specifické, příliš zacílené a úzké. Navíc třídní kompozice hnutí činí obtížným uplatňovat jisté ofenzivní strategie založené na pracovištích. Jak potom může hnutí složené povětšinou z nezaměstnaných a bezdomovců, polozaměstnaných a nahodile zaměstnaných, ale také z lidí, kteří pracují v těžko organizovatelném sektoru služeb, učinit právě tyto abstraktní nepřátele dotknutelnými? Jinými slovy, kde a jak mají lidé udeřit, když jednat jako dělníci ve výrobě (a ne jako, řekněme, vandalové nebo protestující) je pro ně většinou nemožné? Jak jsme si ukázali, jedna odpověď zní, že neudeří vůbec a místo toho, aby se zaměřovali na těžko postižitelné nepřátele, obracejí se do sebe a budují své vlastní kapacity. Nebo se obracejí ven a po vnějším obvodu apelují na potenciální sympatizan-

ty. Avšak ani to absolutně není udržitelné řešení, neboť ven namířený antagonismus (ať už je to antagonismus vůči bankám, policii nebo 1 %) jen zachraňuje křehkou jednotu táborů a shromáždění. Autonomie stanových městeček je skutečně možná jen tehdy, prosazuje-li se *proti něčemu*, proti nějakému společnému nepříteli, nějaké vzdorovité síle. Při absenci otevřené konfrontace se nejružnější frakce a skupiny uvnitř Occupy obrací proti sobě navzájem. Tábory a shromáždění tak jednoduše nelze definovat v prosté opozici ke statu quo. Musí si o sobě představovat, že se rozšiřují, rostou, měřitelně se stávají mocnějšími, aby snad lidé neztratili zájem a neodešli. Právě v tomto smyslu dává smysl hovořit o Occupy jako o *hnutí*. Hnutí je společenská síla, jejíž aktuální moc se odvozuje od pocitu účastníků, že věci někam míří, že jsou součástí rozvíjející se politické logiky, která má nějaký směr a bezprostřední (ne-li vzdálenou) budoucnost. Bez takového pocitu, že to má nějaký směr, se řada lidí nezapojí.

Z výše pojednaných důvodů – abstraktnost nepřátel, třídní kompozice účastníků – mají ofenzivní boje Occupy sklon k jistým charakteristikám. Takže zaprvé, nakolik se Occupy odehrává venku i útočit musí zvenku. Je-li jeho cílem narušit kapitalistickou výrobu, činí tak hlavně skrze kapitalistický oběh, mimo pracoviště, blokadou bran pracoviště nebo přerušením oběhu těl a zboží v okolních ulicích. Zadruhé, boje mají sklon k jisté obecnosti. To znamená, že jedná-li se o intervence ve sféře oběhu, mají tendenci bojovat nikoli proti zvláštním formám oběhu, ale proti oběhu obecně. Důvodem je, že nezaměstnaní nezakoušejí nadvládu jako nadvládu konkrétních kapitálů, konkrétních šéfů a zaměstnavatelů, ale jako nadvládu kapitálu obecně, celého kapitalistického systému. Nezaměstnanost člověka vydává na milost *kteřémukoli* kapitalistovi a tedy *všem kapitalistům*. Není tomu tedy tak, že tyto boje a intervence jsou pouhými abstrakcemi, které je třeba založit na konkrétních terčích a požadavcích, nýbrž abstrakce je pro ně konkrétní. A jak by mělo být jasné, oběh je prostorem, kde lze tuto konkrétní abstrakci uchopit.

Posun ke sféře oběhu není žádná novinka, kterou přineslo Occupy. Ve skutečnosti v posledních několika málo desetiletích dochází k erupci bojů v prostoru oběhu a přibývá jich v nepřímé úměře k počtu bojů ve sféře výroby, které jsou od začátku 70. let 20. století na ústupu. Důvodem je technologická restrukturalizace pracoviště, k níž dochází od 80. let 20. století a která činí rostoucí množství pracujících nadbytečnými a odehrává se vedle stejně významné technologické reorganizace dodavatelského řetězce. Jak mizely příležitosti racionalizovat výrobu, kladl se větší a větší důraz na automatizaci, informacionalizaci a zrychlení dopravy a prodeje

zboží. Říká se tomu „logistická revoluce“. Ve výsledku se výrobci, distributoři a prodejci vyhýbají nákladům na skladování zboží skrze hyperprecizní koordinaci dodávek. Za takové situace, kdy nejsou po ruce zásoby, mohou několikahodinová zpoždění způsobit zásadní narušení dodavatelského řetězce.

Vzhledem k restrukturalizaci vztahu mezi oběhem a výrobou a vzhledem k třídní kompozici hnutí Occupy by nemělo nikoho překvapit, že když Occupy Oakland přecházelo do ofenzivy a v reakci na policejní útok na jejich tábor vyzývalo ke „generální stávce“, tato stávka měla povětšinou podobu blokad toků kapitálu – zejména oaklandských přístavů – a ne kolektivního přerušení práce celými pracovišti. Co se týče účastníků, kteří mají zaměstnání, ti se toho dne sice vypaří z práce, aby se mohli stávky zúčastnit, ale povětšinou za použití individualistických metod – například se hodí marod. Oaklandské události z 2. listopadu – coby příklad postindustriální „generální stávky“ – potvrzují tendenci, kterou můžeme vysledovat už u argentinských *piqueteros* na přelomu 90. let 20. století a počátku 21. století. Jejich blokády silnic a dalších distribučních kanálů byly taktikou, která se specificky označovala za případnou pro nezaměstnané a příležitostně zaměstnané. A znovu během protestů a generálních stávek roku 2010 ve Francii, k nimž došlo v reakci na navrhované změny v penzijním systému, nabyly tyto *piquets volants* z hlediska taktiky navrch. Případ Francie opět ukázal, že decentralizované, mobilní blokády mohou účinně paralyzovat celá města, a to buď tak, že podpoří stávky na klíčových pracovištích (zejména v rafinériích), nebo budou autonomně blokovat důležité dodavatelské body, geostrategické body, mosty a dopravní tepny.

Dnes je Occupy v období hibernace a snad i úpadku. Čeká na příchod jara a snad i horkého léta (viz doslov níže). Řada valných shromáždění v USA odsouhlasila „generální stávku“ na 1. května – zčásti na základě oaklandské zkušenosti – a mnozí doufají, že První máj s sebou přinese revitalizaci Occupy a dokonce i opětovný vznik stanových městeček, protože přijde teplejší počasí. Ať se stane cokoli, je jasné, že tato stávka bude odpovídat doposud popisovaným obecným charakteristikám a v různých městech už se objevují plány, které patrně zahrnují blokády klíčových mostů, tunelů a dopravních tepen a pokusy o zablokování hromadné dopravy. Jak jsem už říkal, tento útok na oběh jako takový činí z dané stávky *generální* stávku. To však není celý příběh. Takováto všeobecnost nalézá svůj dialektický protějšek v nových formách specifčnosti a v lokálních, partikularizovaných bojích, které se stejně dějí pořád. Kupříkladu mnozí se dnes v USA snaží následovat příkladu španělského hnutí 15. května a přeměňují valná

shromáždění v koordinovaná sousedská shromáždění a další typy zvláštních shromáždění (například zaměstnanců služeb), které se mohou stát základem nových forem sebeorganizace a boje šitých na míru zvláštním potřebám určitých situací. Zároveň se zdá být jasné, že obrat k partikulárnímu s sebou nese riziko, že se rozptýlí energie vyburcovaná okupacemi náměstí – rozdělí se do tisíce kapilárních a ve finále bezvýznamných bojů. Je třeba si tak či onak zachovat obecnou perspektivu, ale nikoli skrze vytvoření nějakého druhu sklenujícího orgánu či koordinační rady, jak doporučují nejružnější stoupenci „vůdcovství“, nýbrž prostřednictvím laterálních svazků mezi jednotlivými tělesy. V jistém smyslu to neznamena nic víc než dobrou komunikaci mezi skupinami. Každopádně z nedávných příkladů – například španělská generální stávka – je mi jasné, že potřebujeme jak síly dostředivé, tak odstředivé. Když už nabízím tuto perspektivu, mám nutkání skončit citátem od Rosy Luxemburgové, z její slavné eseje o generální stávce, kde dokonale evokuje poměr mezi obecným a specifickým, který jsem popisoval:

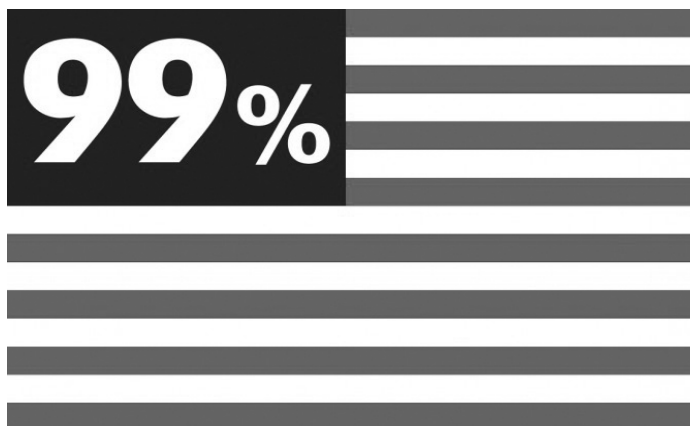
Masová stávka, jak nám ji ukazuje ruská revoluce [1905], je tak proměnlivý zjev, že v sobě zrcadlí všechny fáze politického a hospodářského boje, všechna stadia a momenty revoluce. Její upotřebitelnost, její účinnost, momenty jejího vzniku se ustavičně mění. Otevírá revoluci náhle nové, daleké perspektivy, kde se již zdánlivě dostala do úzkých, a selže, kde se domníváme, že s ní můžeme s plnou jistotou počítat. Valí se hned jako široká mořská vlna celou říší, hned se rozděluje v obrovskou síť slabých proudů; hned tryská z podzemí jako svěží pramen, hned se docela vsákne do země. Politické a hospodářské stávky, masové stávky a dílčí stávky, stávky demonstrační a bojové, generální stávky jednotlivých odvětví a generální stávky jednotlivých měst, klidné mzdové boje a pouliční bitvy, boje na barikádách – to vše se proplétá, probíhá vedle sebe, kříží se, zaplavuje se navzájem; to je věčně pohyblivé,

proměnlivé moře jevů. A zákon pohybu těchto jevů se stává jasným: nespočívá v masové stávce samé, v jejích technických zvláštnostech, nýbrž v poměru politických a sociálních sil revoluce.

Doslov

Výše uvedený text vznikl jako přednáška, která zazněla v březnu a dubnu 2012 v Los Angeles a potom ve švédském Malmö. Rád bych poděkoval Robertovi Brennerovi z Centra pro sociální teorii a komparativní historii a Martenovi Bjorkovi ze *Subaltern* za příležitost zpracovat tyto myšlenky. Tehdy se ještě zdálo možné, že dojde k opětovnému oživení Occupy výše nastíněným způsobem, a to i navzdory hromadícím se důkazům, že tato politická sekvence už skončila. Jak tento text tvrdí, esencí Occupy byl protestní tábor. Jakmile se ukázalo, že opětovný vznik táborů už není možný, Occupy se uzavřelo. Nicméně se zdá být docela pravděpodobné, že zde pojednané politické formy – tábor, shromáždění, blokáda – přetrvávají jako jádro budoucích bojů v USA i jinde, neboť reagují na krizi, která nepolevuje a zřejmě ani není pravděpodobné, že by v blízké budoucnosti polevila. Limity, na něž tyto formy narážely, byly však kritické, jak by mělo být jasné, a každé budoucí hnutí, které bude chtít být něčím víc než pouhým fraškovitým opakováním, bude muset tyto prvky nově skombinovat, aby dosáhlo nového úspěchu. Způsob, jak k tomu dojde, skutečně nejde vypracovat, aniž bychom se nalézali v konkrétních bojích a situacích. Přesto budeme-li hovořit co nejobecněji, nezdá se, že by antagonické hnutí schopné skombinovat dynamičnost blokády se vzájemnou pomocí stanového městečka (možná v nějaké decentralizované, rozptýlené podobě) mohlo uspět tam, kde Occupy selhalo.

*Tento text vyšel 17. září 2012 v žurnálu
The New Inquiry.*

POD HÁVEM Z NEPOKOJŮ

„My bychom proto navrhovali zaměnit všude slovo stát slovem ‘obec’ (Gemeinwesen), krásným starým německým slovem, plně odpovídajícím francouzskému ‘komuna’.“

B. Engels, dopis A. Bebelovi ohledně „Gothajského programu“,
Londýn, 18. -28. března 1875

Oaklandská komuna se coby „stroj válečný a stroj pečovatelský“ rozprostírala na ploše pěti týdnů a jednoho náměstí. Vyvolávala překvapení i obdiv a vyvrcholila stávkou 2. listopadu 2011. Od roku 1946 to bylo teprve podruhé, co v USA existovala možnost generální stávky. Ta první vznikla rovněž v Oaklandu.

Od svého zrodu se Oaklandská komuna musela vyrovnávat s reprodukcí proletariátu způsobem, který překonával předešlé boje a ostatní části hnutí Occupy. Setkání s dělnictvem bylo jak jejím vrcholem, tak její labutí písní.

Následující text je pokusem odhalit kontury onoho pětítýdenního tábora i následných akčních dní. Jsou to kontury, které podtrhují limity tohoto boje. Limity jsou hnutí vždy vnitřní a jsou jeho vlastní dynamikou. Proto bychom je neměli nazírat jako omezení. Nemáme tedy v úmyslu přijít s externími morálními soudy a aplikovat je na danou situaci, ale porozumět dynamice boje. Zajímáme-li se specificky o Oaklandskou komunu, pak jen potud, pokud ve své specifčnosti byla ostřejším rozvinutím útočné fronty než ostatní části hnutí Occupy. Zároveň se na ni zaměříme jako na samostatnou událost, která nám dovoluje porozumět obecné povaze Occupy a v širším měřítku také dalším hnutím okupujícím náměstí. Porozumět limitům tohoto boje tudíž znamená porozumět dynamice *momentu* všeobecné krize akumulace. Tato krize si ve všech svých momentech v sobě nese nějaký horizont. V něm je obsaženo zrušení současného stavu kapitalistických vztahů: „skutečné hnutí, které překoná nynější stav“ spolu s jemu vlastní kontrarevolucí. Komunismem jakožto horizontem současného cyklu bojů je pro nás komunizace: zrušení všech tříd proletariátem a komunismus jako bezprostřední proces. Tento horizont pro nás není stav, který by měl být nastolen, ani ideál, podle něhož se má řídit skutečnost. „Předpoklady, které existují v nynější době,“ tedy předpoklady krize a disciplinace proletariátu, naleznou své překonání v generalizaci útoku na limity vlastní každému hnutí, v generalizaci, která se nutně musí projevit jako rozchod s těmi stejnými předpoklady.

Město

Poté, co bylo ve 20. letech 20. století baštou Kukluxklanu, dostalo se centrum Oaklandu ve 30. letech 20. století pod nadvládu velkopodnikatelů. Když po druhé světové válce, která – především díky množství nových válečných pracovních míst v přístavech a továrnách – vedla k masové migraci do města, přišla v roce 1946 generální stávka, stalo se město svědkem počátku rozdrčení děl-

nického hnutí a urbanistického vývoje Oaklandu, které nám umožňují porozumět původu komuny.

Po celé poválečné období černoši migrovali s nadějí, že najdou stálou práci v době, kdy se na obzoru stahovaly temné mraky rostoucí nezaměstnanosti. „Na starém Jihu mohli černoši dělat kuchaře a číšníky, ale nesměli jít ve veřejných restauracích,“ zatímco v Bay Area, „jste se sice mohli najíst v bufetu, ale nemohli jste najít práci.“¹ Restrukturalizace přístavu, nahrazení velké části pracovní síly stroji a zavedení kontejnerového systému v roce 1962 daly vzniknout nekvalifikovaným pracovním silám a nadbytečnému obyvatelstvu. Tento přebytek byl segregován do k tomu určených ghett,² zatímco ve stejné době federální vláda demokratizovala bydlení pro bílé.

Ačkoli černošské obyvatelstvo v 50. a 60. letech početně sílilo, zůstalo uzavřeno v Západním Oaklandu. Bílá populace opouští okolí a rasové obtěžování a bití černochů se stává běžným vzorcem chování Oaklandského policejního oddělení (OPD). Obnova Rychlého tranzitního systému Bay Area (BART), který později propojí podzemní sítě Oakland se San Franciskem, je posledním likvidačním aktem pro všechny obchodní aktivity v Západním Oaklandu. Vybudováním dálnice Cyprus byl roku 1958 oddělen Západní Oakland od Centra, obyvatelé byli přesídleni a mezi oběma městskými část-

1) *No There There. Race, Class and Political Community in Oakland*, C. Rhomberg, University of California Press, s. 119. Co se Oaklandu týče, viz především *American Babylon. Race and the Struggle for Postwar Oakland*, Robert O. Self, Princeton University Press.

2) Omlouváme se všem americkým čtenářům, kteří se budou cítit dotčeni použitím slova „ghetto“ v tomto textu, zejména pak těm, kteří žijí na místech, která média takto označují. Rozhodně neignorujeme formy solidarity a sebeorganizace, které tam existují, a dostává se jim jen ustavičného přehlížení. Toto slovo používáme jen jako *terminus technicus*, který se v posledních 60 letech ukázal mít své materiální opodstatnění. Užíváním tohoto termínu nechceme vyvolávat senzaci, jak tomu často bývá, ale pokusit se porozumět postavení, které je přisouzeno některým sociálním skupinám v třídní společnosti, jež těm nejspodnějším třídám nenabízí o mnoho víc než absolutní zbídačení, a rovněž porozumět dlouhé historii bojů, které vyvstaly na místech, kde struktura ekonomického masakru, rasistických zákonů a urbanizačních plánů velice často nutí tyto skupiny přebývat. Krom toho bychom chtěli dodat, že tento text napsali Západoevropané. Všechno jeho ponurý tón může vycházet z životních podmínek v nejchudších částech Oaklandu, z obrovského množství násilí a utrpení, které vytvořili americké kapitály a kapitalisté, z množství, na něž mohou být někteří obyvatelé Spojených států už celkem zvyklí.

mi vznikla jasná bariéra. Každá další výstavba dálnice pak bude pokračovat v rozdělování města na různé čtvrtě, či spíše Oakland rozdělí na ghetto a bohatá předměstí.

Koncem první poloviny 60. let se noční život přestěhoval do San Franciska a většina obchodů v Západním Oaklandu se zavřela. Spolu s odstěhováním průmyslu se místní nezaměstnanost zvýšila na dvojnásobek národního průměru. Program zvaný „válka proti chudobě“ – řízený Lyndonem Johnsonem – neudělal nic proto, aby zmírnil vyloučení černochů z trhu práce a trhu s bydlením.

Do konce desetiletí byl přístav druhý největší na světě z hlediska množství kontejnerů, které byl schopen pojmout, a *Strana černých panterů* zaváděla mimo jiné program bezplatných snídaní. Tato organizace se zrodila roku 1967, vykonávala ozbrojenou ochranu proti policii a až do let 1972-73, kdy FBI prováděla program COINTELPRO, jenž uspěl a rozložil stranu v nesourodé gangy zaměřené na sebeustrukci ghetta, byla nejsilnějším ohniskem sociálního napětí v Oaklandu. Existence strany se zakládala na rostoucí lumpenproletářské mase, částečně posílené návratem zoufalých černošských veteránů z Vietnamu, a silným ozbrojeným odporem vůči zjevně rasistickému a násilnému policejnímu oddělení. Je třeba zdůraznit, že památku Panterů pořád sdílí většina lidí a v každodenním životě se k nim stále odkazují. Je též důležité si uvědomit, že dohled OPD nad Panterem se v USA stal modelem dohledu nad ghettem.

Nová černá střední třída se vynořuje od 70. do 90. let. Během tohoto období se počet vysokoškolsky vzdělaných černošských zaměstnanců a manažerů zvýšil z 11 % na 23 % populace a od roku 1978 přecházejí státní úřady do rukou černošské buržoazie. Mezitím u nejchudších částí černošského obyvatelstva neustále roste chudoba a nezaměstnanost. V roce 1989 žije čtvrtina všech černošských rodin pod hranicí chudoby. Spolu s chudobou a policejní represí se objevují gangy, pro jejichž členy – kterým pomáhala jak CIA (ta na území USA vyprázdnila letadla plná drog a napomohla vzniku kartelů výměnou za jejich podporu pro *contras*), tak různé politické mafie – se hlavní metodou přežití stává kapitalizace masivního přísunu heroinu, kokainu a později cracku. Vytvořením těchto gangů se povedlo jak pacifikovat politické konflikty, tak institucionalizovat vzájemné zabíjení černochů. Řečeno jinými slovy, rituální zabíjení nejchudších nejchudšími se jako v každém jiném ghettu ve Spojených státech stalo rysem každodenního života. Ve stejnou dobu se pro ty, kdo byli vyloučeni z pracovního trhu, gang v upadajícím ghettu stává jednou z posledních existujících forem sociální

pospolitosti – spolu s Černošskou církví. Dějiny Západního Oaklandu od 50. do 90. let jsou obecnou historií transformace „komunitního ghetta“ v „hyperghetto“. Dnes tedy vidíme „polarizaci třídní struktury, která v kombinaci s etnicko-rasovou segregací a seškrťáváním sociálního státu produkuje *zdvojení sociální a fyzické struktury metropole*.“³

Ve stejné době, kdy vznikala *Strana černých panterů*, byla spuštěna Daňová revolta. Ta vyvrcholila roku 1978 hlasováním o Návrhu 13, což bylo první národní omezení daně z majetku. Od 60. let se pracovní místa v regionu stěhovala podle výsledků daňové soutěže mezi různými okresy. Stejně jako vznik „sektoru služeb“, který v Bay Area začíná v 70. letech a z něhož byli černoši de facto vyloučeni, i Daňová revolta vyvolala konstantní útok na ghetto na všech administrativních úrovních. Na federální úrovni nalila Nixonova vláda všechny prostředky z fondů na sociální bydlení do soukromého trhu s nemovitostmi.

Od 90. let zvýšila imigrace podíl Asiatů a Latinoameričanů na celkové populaci na 17 % u jedné a 25 % u druhých. Hispánci se ocitli do značné míry segregováni ve Východním Oaklandu (i když Východní Oakland zdaleka není pouze hispánský a existuje tu velmi důležitá vietnamská, černošská a čínská komunita) a v poslední dekádě převzaly hispánské gangy pod svou kontrolu drogovou ekonomiku města. Vzájemná válka zuřící mezi Norteños a Sureños, což jsou v USA dvě hlavní organizace pěšáků pracujících pro hispánské mafie, má formu konstantních lokálních konfliktů v Kalifornii (do nichž se zapojují *Border Brothers*). Každá z hlavních organizací slouží místním gangům za jakousi rodinu, neboť jsou neustále nuceny bránit své území, neboli „místo“, proti nepřetržitým invazím konkurentů. Riziko zastřelení ve skutečnosti znemožňuje členům hispánských gangů překročit hranice jejich území. Stejně jako v Západním Oaklandu i zde je pro někoho gang jedinou možnou cestou jak ekonomicky přežít a jednou z posledních forem pospolitosti, která jim zbývá.

Systematická gentrifikace Oaklandu začíná za primátora Jerryho Browna (1999 – 2007). Projekt 10K sloužil k vytvoření nového Centra prostřednictvím výstavby bytů pro yuppies a kancelářských prostor. Projekt částečně zastavil počátek krize ve státu Kalifornie, ale ten i tak zanechal na Centru svou stopu. V poslední době kolonizují části Západního Oaklandu kavárny, v nichž mohou zástupy mladých kreativních hipsterů, ohromených relativně nízkými cenami nájmu, pracovat

3) L. Wacquant, *Urban Outcasts*, Polity Press, s. 24.

na svých projektech a usrkávat *macchiato*. Kolem se otevírá jedna galerie za druhou, zatímco o pár bloků dál po sobě střílejí proletáři. Soukromé společnosti a magistrát okolní území přestavěly, což je případ *Telegraph Avenue*, nebo je nově vyprojektovaly jako třeba „Korejské město Northgate“ (KoNo). Zatímco se mnoho zúčastněných stran snaží dobýt Západní Oakland s jeho viktoriánskými domy, odlehlý a architektonicky chudý Východní Oakland bez dopravního systému nikoho nezajímá a tak se zdá, že v několika málo příštích letech budou ti nejchudší lidé nevyhnutelně emigrovat ze Západu na Východ.

V době psaní tohoto článku je oficiální nezaměstnanost v Oaklandu 16,2 % (průměr USA je 9,1 %). Míra nezaměstnanosti mladých lidí v Západním Oaklandu se odhaduje přibližně na 50 %. Nedávný vývoj počtu pracovních míst je záporný: počet pracovních míst ve městě se v roce 2011 snížil o 2,7 %. Na každý jeden tisíc trestných činů připadá šestnáct násilných, zatímco na celonárodní úrovni jsou to čtyři z tisíce, a přestože je Oakland až osmým největším městem v Kalifornii, má třetí nejvyšší počet vražd za rok. Západní Oakland, stále nejchudší část města, je nyní z 67 % černošský. Mimo nově gentrifikované oblasti této městské části se zde nachází jen pár obchodů s lihovinami a místním obyvatelům není k dispozici téměř žádný levný obchod s potravinami.

Geografickou blízkostí Západního Oaklandu a Centra se leccos vysvětluje ohledně třídní a rasové podoby Oaklandské komuny. A konečně, pro ty, kteří jsou vystěhováni ať už ze Západu či Východu a stanou se bezdomovci, se za předpokladu, že se jeden dokáže vyhnout OPD, stává Centrum jedním z nejbezpečnějších míst ke snaze o přežití. Jako takové bylo náměstí u magistrátu už dlouho před komunou pro mnohé bezdomovce, drogové dealery a ztroskotance tábořištěm nebo přinejmenším hlavním místem, kde se ve dne v noci poflakovali.

Chronologie hnutí

- 17. září: v New Yorku a San Francisku začíná hnutí Occupy Wall Street.
- 7. října: Policie ničí tábor v San Francisku. Podpořit tábor a bojovat s policajty přicházejí i lidé, kteří nepatří ke specifické „radikální“ scéně v Bay Area.
- 10. října: V Oaklandu demonstruje několik stovek lidí a na polovině náměstí před magistrátem, které je promptně přejmenováno na „náměstí Oscara Granta“, vyrůstají stany.
- 15. října: 2500 lidí demonstruje na podporu stanového městečka. Move On, krycí organizace Demokratické

strany, se pokouší převzít nad pochodem kontrolu. Herrec Danny Glover má spolu s primátorkou města držet uprostřed náměstí historickou řeč. Když dorazí, nedovolí jim masa přítomných lidí vstoupit na náměstí.

- 18. října: Když už první tábořiště není schopno pojmout žádné nové stany, vzniká paralelní druhý tábor v Snow Parku v Centru.
- 20. října: Magistrát vydává příkaz k vyklizení obou veřejných prostranství.
- 25. října: V časných ranních hodinách ničí oba tábory policejní razie. 102 zatčených. Následujícího večera se v Centru celé hodiny odehrává rozhodující bitva. Veterán námořní pěchoty utrpí z rukou policie zranění hlavy a v kritickém stavu je odvezen z ulice.
- 26. října: Odpoledne se demonstrace 3000 lidí vrací zpátky na náměstí, přestože policie hlídá celé Centrum. Všeobecný antagonismus vůči policii se vyjadřuje solidárním pochodem k věznici. Večer se na náměstí koná valné shromáždění a 1700 lidí hlasuje pro generální stávkou. Mezitím hlasuje městská čtvrť pro uzavření pěti škol.
- 27. října: Na náměstí vzniká nové stanové městečko. Magistrát si dává pozor, aby nevyprovokoval podobnou reakci jako předchozí noci, a tak proti němu nezasahuje.
- 29. října: Demonstrace proti policejnímu násilí v Centru.
- 2. listopadu: 25 000 lidí pochoduje k přístavu a zablokuje ho, aniž by je policie zastavila. Cestou je poničeno mnoho obchodů a organizují se „létající hlídky“, aby uzavřely podniky, které jsou stále ještě otevřené. Stoupenci „nenásilí“ napadají řadu „anarchistů“. Při nočním pokusu o okupaci jedné budovy v Centru zaútočí policie. Pouliční bitvy a barikády. 103 zatčených.
- 10. listopadu: Na okraji stanového městečka je postřelen mladý muž.
- 14. listopadu: Druhá policejní razie proti stanovému městečku. Toto přepadení je koordinováno s celostátním vystěhováním všech tábořišť hnutí Occupy.
- 21. listopadu: Je vystěhováno poslední tábořiště ve Snow Parku.
- 12. prosince: Den „Uzavření přístavů na Západním pobřeží“. V Oaklandu se jej účastní 5000 lidí. Přístavy v Seattlu, Portlandu a Longview jsou solidárně s bojem odborářů (ILWU) v Longview také uzavřeny.
- 28. ledna: „Den nastěhování“. Na začátku dne se schází 3000 lidí za účelem okupace budovy v Centru. Nakonec není obsazena žádná budova, ale je 400 zatčených. Magistrát je vyplněn.

Reprodukce, stanové městečko a svině

Pokud lidé přišli do stanového městečka na náměstí Oscara Granta, bylo to v první řadě kvůli tomu, co jim mohlo nabídnout, např. potraviny, přístřeší, ochranu před policií a šanci na sociální interakci. Pouhá existence Oaklandské komuny jde proti obvyklým klišé, která tvrdí, že vzpoura těch nejmarginizovanějších je vždy nejprudší, nejnásilnější a nejrychlejší. Stejně tak odporuje jinému klišé, jež předpokládá, že nejmarginizovanější nejsou schopni spolu s ostatními třídami participovat na společném boji, přičemž nejvýmluvnějším příkladem tohoto binárního vidění, jehož optikou se na boje často pohlíží, se stala snaha stavět do kontrastu hnutí proti CPE a nepokoje na francouzských *banlieues*.⁴ Proto je důležité, uvědomit si rozdíl mezi Oaklandskou komunou a nepokoji v prosinci 2008 v Řecku. Ty se odehrály na úrovni reprodukce proletariátu, ale nikdy uvnitř této reprodukce. Čelily všemu, co reprodukci proletariátu ustavuje, ale nikdy ji nepřevzaly. Otázkami genderu, jídla, bydlení, péče o zdraví se dokonce ani nikdy nezabývaly a ponechaly je bokem, protože jedinou formou, které tento boj nabýval, se stala konfrontace s policií. Reprodukce proletariátu sice stála před vzbouřenci, ale pouze pod policejní uniformou. Rabování bylo jediným horizontem, na němž bylo možné otázku reprodukce nařknout.

Řecké nepokoje byly zlomovým bodem, protože ohlásily začátek nového cyklu bojů ve stejné době, kdy zprávy o zhroucení bank zvěstovaly nový hospodářský cyklus. Od té doby se nepokoje stejně jako krize prohlubovaly. Nakonec jsou pro většinu vzpomínky na Oaklandskou komunu více spojeny s obrovskými kuchyněmi, velkými valnými shromážděními, s davy, napětím mezi různými částmi tábora, konkrétními otázkami jako jak „léčit zranění“ nebo jak „zajistit záchodky“, s krysami, bitkami, rvačkami a tancem, než s tvrdými střety s policií. Oaklandská komuna byla v tomto ohledu zlomovým bodem: bojový prostor už se neomezoval na střet tváří v tvář s policií, ale poskočil k setkání tváří v tvář se samotnou reprodukcí proletariátu. Oaklandská komuna tak potvrdila, že boje mají tendenci víc a víc se odehrávat ve sféře reprodukce. Důvodem je, že dokonce i v zemích jako Řecko, kde jakmile se silou prosadila úsporná opatření, došlo k drastickému snížení nominální mzdy,

4) Těmuž se přičítá i studentská hnutí v Anglii. Jak rostlo školné a zároveň docházelo k seškrtávání státních příspěvků rodinám na vzdělání, vtrhli do studentských demonstrací žáci středních škol, kteří tvrdili, že přicházejí „z chudinských čtvrtí Londýna“.

se proletáři ke krizi vztahují především skrze devalvaci reálné mzdy („reálné mzdy“ v jejím nejširším slova smyslu, tj. bereme v úvahu veškerou nepřímou mzdu), k níž dochází prostřednictvím demontáže sociálního státu, nekontrolovatelného nárůstu nezaměstnanosti, realitní bubliny způsobené odklonem investic od výroby směrem k rentě, následného splasknutí této bubliny soukromých půjček a rostoucí inflace. V kontextu USA, kde je úvěr na bydlení zásadní ekonomickou otázkou (v roce 2009 bylo 67 % obyvatel domů zároveň jejich vlastníky), změnila krize třídní vztahy: domy jdou jeden po druhém do exekuce.⁵ Ve stejné době ty nejchudší čtvrtě bezprostředně čelí rostoucí nezaměstnanosti a dál se hrouť. O gentifikaci jistých oblastí je třeba uvažovat v souvislosti s tímto ožebračováním. Jakýkoli pokus porozumět krizi musí studovat přehodnocování reálné mzdy, což znamená, že musí brát v úvahu cenu nájemného. Michael Seidman nám připomíná, že roku 1936 utratili pařížští nezaměstnaní 7,2 % svého příjmu za nájemné.⁶ Reálná mzda niterně souvisí s náklady na reprodukci – není to tedy jen číslo.

***

Sféra reprodukce obepíná soukromou sféru domácností a vztah jedince se státem. V podstatě je sférou reprodukce všechno, co se nachází mimo pracoviště. Člověk je v ní teoreticky jedincem, občanem a – coby ztělesnění pracovní síly – vždy je předurčen přímo se potkávat s kapitálem. Od 70. let⁷ se rozpojení těchto tří způsobů bytí projevuje prostou skutečností, že posle-

5) V roce 2011 došlo v USA k 1 887 777 exekucím, což znamená 1,45 % nemovitostí (1 z každých 69). V roce 2010 se to týkalo 2,23 % nemovitostí (1 z každých 45), v roce 2009 to bylo 2,21 % a v roce 2008 1,84 % (1 nemovitost z každých 54). Kalifornie měla od začátku krize jeden z nejvyšších počtů exekucí. V Oaklandu byla od ledna 2007 do října 2011 uvalena exekuce na 10 508 domů. Ve 42 % případů tyto nemovitosti odkoupili zpět realitní investoři. Cena měsíčního nájemného je pak asi dvojnásobkem ceny měsíční splátky hypotéky uzavřené na 30 let.

6) Michael Seidman, *Workers against Work. Labour in Paris and Barcelona during the Popular Fronts*, University of California Press.

7) Pravda, každý pokus o periodizaci má tendenci zjednodušovat. V tomto ohledu je periodizace vyvinutá komunizačním proudem velice europocentrická. Nejde tedy o to ukázat prstem na přesný začátek a konec každé epochy, ale o schopnost použít identifikační znaky nějaké epochy jako nástroj k porozumění změnám vztahu mezi kapitálem a proletariátem. *Restrukturalizací* máme tudíž na mysli období, které trvá zhruba tak od 70. let dodneška, tedy období, kdy už je dělnická moc, coby hnací síla revoluce, nereálná.

dně zmiňované setkání už není daností, takže jedinec nebo občan už nutně není zároveň vtělením pracovní síly. Od té doby tedy to, co ustavičně hrálo roli zprostředkování mezi výrobní sférou a reprodukční sférou a stejně tak zakládalo nadvládu výroby nad reprodukcí, už není jisté, a proto se sféra reprodukce jeví jako autonomní moment. Tím však být nemůže, neboť existovat může jen *pro* výrobní sféru. Od tohoto bodu a jako výsledek této restrukturalizace se stále jasněji ukazuje vše, co programatismus⁸ nezpochybňoval: gender, sexualita, domácí práce, bydlení atd. A právě kolem těchto kategorií se boje zhusta odehrávají skrze přímou konfrontaci se státem.

Současný cyklus bojů tudíž jednoduše zdůrazňuje obecnou tendenci restrukturalizace: tendenci přesunout centrum třídního boje ze sféry výroby do sféry reprodukce. V tomto ohledu byl milníkem jednoho historického předělu italský „plíživý květen“, po němž následovala *Autonomia*. Angažmá žen v autoredukčním hnutí, masivní hnutí rodinných okupací bytů, založení Lotta Feminista, po roce 1975 demonstrace na obranu potratů, hnutí *Mzdy za domácí práci*, boje prostitutek a zpochybňování genderu samotného uvnitř *Autonomia* – to vše bylo možné teprve tehdy, když boje opustily továrnu, staly se autonomními na klasické organizaci a přikročily k dobývání reálné mzdy.⁹

Je třeba poznamenat, že v Oaklandu tato tendence byla a stále je přítomná. Kromě Uzavření přístavů na Západním pobřeží se všechny důležité události točily kolem otázky reprodukce. Mezi ně patřil akční den, jehož účelem bylo obsadit budovu v Centru, sebeorganizované skupiny žen vyučující první pomoc při bodné nebo střelné ráně, květnové obsazení farmy, která patřila UC

Berkeley, opětovné obsazení školy Lakeshore v červenci a srpnová okupace prázdné knihovny ve Východním Oaklandu atd.

Otázka reprodukce je jediným neredukujícím rámováním pojítka mezi Oaklandem a dalšími hnutími obsazených náměstí. Pravda, některé z těchto okupací samy sebe částečně identifikovaly jako opozici vůči jednomu konkrétnímu momentu reprodukčního procesu (rentiérský stát při Arabském jaru, úsporné škrtky v Řecku, bydlení v Izraeli), zatímco jiné se stavěly přímo do celé sféry reprodukce (Španělsko a USA). Sice jen po nějakou dobu, ale přesto bylo možné první typ pojmut do nějaké formy jednotné fronty. Tyto fronty se však rozpadly, jakmile došlo k realizaci hlavního „požadavku“. Mubarakův pád nebo pád Bin Aliho se změnily v nekonečný koloběh pouličních bouří, impozantních bitev káhirskeho proletariátu a vlnu divokých stávek v Tunisku. Když požadavek „splněn“ nebyl (schválení úsporných opatření v Řecku, přežití režimu v Bahrajnu, rozpoutání občanské války Kaddáfim atd.), hnutí se rozpadla. Španělsko a USA byly jediné dva boje, které se nikdy nedokázaly ztotožnit s žádným konkrétním požadavkem. Boje, které se jako takové jevíly čistě jako produkt krize obecně a ne jednoho z jejích konkrétních rysů. Nicméně stále je třeba zdůraznit, že všechny tyto boje měly společnou půdu, kterou byla jak souvislost s globální krizí – co do obsahu boje – tak ujmoutí se celé reprodukce proletariátu – co do formy boje.

Má-li momentálně reprodukce tendenci autonomizovat se, nutně se tak v obecnosti děje okolo vztahu k policii. *Sounáležitost* existuje jen proto, že všichni proletáři znovu chudnou a jejich minulé fragmentace do různých vrstev se rozkládá. Toto sblížení se však odehrává pouze v momentu reprodukce a jeho podkladem není nic jiného než disciplína a ta je úkolem státu. Což obvykle znamená, že je úkolem policie a soudů. Z tohoto důvodu se nakonec postava policajta všude stává postavou hlavního nepřítele. Nejedná se o výsledek jakéhosi nedorozumění, ale o prostý důsledek křížové palby. Ten se dostavuje, když je geografická segregace uvnitř jednotlivých zemí stále zřetelnější a policejní násilí je každodenní záležitostí a často jediným vztahem se stá-

8) Programatismem nazýváme období od poloviny 19. století do 70. let 20. století, let *restrukturalizace*. Nedivíme se na toto období – tak, jako Moishe Postone – jako na chybu nebo jako na výsledek špatného pochopení Marxe, ale jako na období třídního boje. Lenin, Machno nebo Pannekoek byli všichni programatici. Když Gilles Dauvé popisuje německou levici, přichází s přesnou definicí programatismu: „Realita podniku coby specificky kapitalistické formy výroby se nezpochybňovala. Ještě méně byla na pořadu dne schopnost myslet *zrušení ekonomiky* [...] Samospráva dělnických rad, to je kapitál viděný z hlediska dělníka, tj. z hlediska koloběhu produktivního kapitalismu.“ [Ni *Parlement ni syndicats: les conseils ouvriers!*, nové vydání, Les nuits rouges, s. 6, osobní překlad.] Je tedy k ničemu snažit se pochopit „chyby“ programatismu. Dnes musíme skrze programatismus pochopit, jak můžeme tvrdit, že žijeme v jiné době.

9) Za vzdálený precedent hnutí Occupy lze považovat okupaci římského náměstí Capitole, kterou 10. - 20. března 1970 organizoval Výbor předměstského neklidu.

10) Důkladnější zkoumání vztahu s policií a státem v rentiérském státu viz *Hanging by a Thread: Class, Corruption and Precarity in Tunisia*, L. S., *Mute magazine*: „Korupce je pak [...] momentem v navyklé, šikanózní reprodukci masý marginalů v nestrukturalizující se tuniské ekonomice. Proto je stále partikulárnější zakoušení vztahu se státem obecnou zkušeností třídy. Mohli bychom říci, že v oné chvíli poznání, která zažehla revoltu, byla ve zvláštnosti osudu jedince a v roztržiténosti prožitku pochopena třídní zkušenost.“

tem a kapitálem.¹⁰

Policejní násilí vymazalo některá dělítká uvnitř hnutí Occupy (v New York City bylo 1. října 700 zatčených; na studenty, kteří na UC Davis klidně seděli a blokovali cestu, policajti stříkali pepřový sprej; slzný plyn stříkali i po jedné ženě na demonstraci v New York City...) a mnozí z těch, kdo se považovali za „liberály“, se během několika málo dní staly „radikály“. Likvidace stanových městeček byla na určitých místech labutí písní konkrétního hnutí, ale na mnoha jiných byla momentem radikalizace. Oakland patřil do druhé kategorie. Poté, co bylo tábořiště 25. října zničeno poprvé – ve vojenském stylu, který připomínal spíše Fallúdzku než „sociální dialog“ – přinesla noc zuřivou bitvu mezi policií a lidmi, kteří se pokoušeli náměstí znovu obsadit. Ulice Centra hodiny pokrýval slzný plyn a policajti stříleli gumovými projektily. Scott Olson, veterán námořní pěchoty, utrpěl zranění hlavy slzným granátem, když policejnímu kordonu předčítal první dodatek ústavy. Když se lidé vrhnou k jeho tělu ve snaze odtáhnout ho z bojiště, jsou i oni zasaženi projektily. Tyto scény spolu se zprávou o Olsonově kritickém stavu a jeho nově nabytou pozicí mučedníka, zcela proměňují dynamiku hnutí i reakci veřejnosti na ně. Když se odpoledne sejde 3000 lidí před knihovnou v Centru, pochodují na náměstí, aby ho znovu zabrali. Po hodinách bojů s policií rozmístěnou v Centru se koná valné shromáždění a je odhlasována generální stávka (z 1700 účastníků jen 100 hlasovalo proti a 15 se zdrželo hlasování).

Vztah Oaklandské komuny k policii byl v porovnání se zbytkem hnutí Occupy výjimečný. Během prvních několika málo dní valné shromáždění odhlasovalo, že ze stanového městečka udělají bezpolicejní zónu. V noci chodily hlídky, které se měly postarat, aby se policie k tábořišti moc nepřiblížila. Jakmile se do něj pár policajtů snažilo vstoupit, shromáždila se masa lidí, která na ně pokřikovala, „Táhněte domů, svině!“ A to i přesto, že policajti se patrně pod tlakem magistrátu snažili vyhýbat konfrontaci.

11) Zavraždění Oscara Granta, kterého na Silvestra 2009 chladnokrevně popravila Dopravní policie Bay Area, když ležel spoutaný, obličejem k zemi a neozbrojený, sehrálo stěžejní úlohu při fermentaci Occupy Oakland. V následujících týdnech a také toho červencového večera roku 2010, kdy soud vynesl rozsudek (dotyčný policajt byl odsouzen ke dvěma letům za mřížemi), došlo k mnoha pouličním bouřím. Tato vražda (pro Oaklandské policejní oddělení nebo BART docela banální) získala na zvláštnosti díky tomu, že na druhé straně nástupiště stál vlak plný cestujících. Videozáznamy této vraždy měly v následujících dnech statisíce zhlédnutí.

Je evidentní, že silným důvodem tohoto odporu byla vzpomínka na smrt Oscara Granta.¹¹ Zvěčněna v názvu „náměstí Oscara Granta“ zůstává mocným symbolem jednoho z nejbrutálnějších a nejzkorumpovanějších policejních oddělení v USA, které tím nechvalně proslulo.¹² Samozřejmě, že takové věci se mohou stát symbolem jen natolik, nakolik představují banální a všední realitu.¹³

K výše jmenovaným faktorům a účasti lidí z nejchudších částí města je třeba v Oaklandu připočíst úlohu „radikálních“ kruhů. Skutečnost, že téměř výlučně se tyto kruhy formovaly okolo okupací univerzit v roce 2009,¹⁴ vysvětluje, proč dokázaly tak rychle intervenovat v boji a organizovat v něm „afinitní skupiny“. Dále je faktem, že oaklandské stanové městečko vzniklo přibližně měsíc po začátku Occupy New York a po zdrcující zkušenosti s obranou stanového městečka v San Francisku proti policejnímu útoku, což těmto kruhům umožnilo jistý odstup a dalo jim šanci organizovat se jinak.

Ale abychom si vysvětlili, proč byla Oaklandská komuna jiná, musíme přidat ještě jeden důvod: primátorku Jean Quan. Ta představuje „levicovější“ okraj Demokratické strany, přičemž do politiky vstoupila v 70. letech skrze maoistické skupiny a stála v popředí demonstrací, které následovaly po zavraždění Oscara Granta. Přesto bylo od začátku jasné, že stanové městečko k ní nemá ani špetku důvěry. Patrné je to ze způsobu, kterým tábořiště reagovalo na solidární demonstraci, kterou 15. října organizovala Move On – skupina, za kterou se skrývá Demokratická strana. Také pokaždé, když do tábora dorazila nějaká oficiální zpráva z magistrátu (zákaz hudby po určité hodině, příkaz umožnit vstup úklidové četě do stanového městečka, příkaz k opuštění náměstí atd.), na valném shromáždění ji buď roztrhali, nebo spálili za pokřiku, „Spalte to! („Burn it!“),“ načež z reproduktorů nevyhnutelně zazněla píseň Michaela

12) Dvanáct let po potlačení vlivu a běžných aktivit (výroba falešných důkazů, kšeftování na černém trhu, řízení části obchodu s drogami) gangu Riders uvnitř OPD mají oficiální místa stále za to, že navzdory soudním nařízením magistrát není schopen OPD restrukturalizovat. Policii tak stále hrozí federální dozor.

13) Mnohá kalifornská policejní oddělení jsou proslulá tím, že je v minulosti zakládali texaští bílí rasisté – jedinci, které pečlivě vybírala otevřeně rasistická hierarchie. Případ William Parkera z Los Angeles viz brilantní *City of Quartz* (Mike Davis, Verso).

14) Informace o těchto okupacích viz *Communique from an Absent Future* (wewanteverything.wordpress.org). Zejména v Kalifornii byly tyto okupace předchůdkyněmi hnutí Occupy i mimo to, že se jich účastnili stejní lidé.

Jacksona. Její neschopnost odklonit kteroukoli část hnutí je právě tím momentem, kdy boj produkuje boj, a to nikoli skrze externí uvědomění, ale jako vědomí nemožnosti reformy. Neexistoval prostor pro udržení víry, že lze zlidštit ekonomiku nebo strukturu města a spolu s ní policii.

Jednou z hlavních forem organizování, která zároveň byla metodou jak vzdorovat policii a přemostit propasti mezi „radikálními“ skupinami a mládeží z ghett,¹⁵ byly pochody FTP (Fuck The Police) organizované od 7. ledna na konci každého týdne. I když tyto pochody nikdy nedosáhly nijak zvláště působivých rozměrů, pozoruhodné na nich bylo, že je organizovali výrostci ze Západního a některých nejchudších částí Severního Oaklandu. Tito mladí lidé, kteří byli součástí hnutí od samého začátku, si během několika málo týdnů sami vyvinuli praktiky, které do té doby byly vnímány jako výlučné vlastnictví „radikálních“ kruhů. Jelikož vyrůstali se soudními zákazy namířenými proti gangům¹⁶ a v totálním rozkladu nejchudší části Oaklandu, jejich potřeba sebeorganizace nalezne ohlasy od Detroitu po Compton.

Jakmile stanové městečko přestalo existovat, otázka reprodukce se navzdory všemu stala limitem uvnitř hnutí. Tím máme na mysli, že už tuto reprodukci přímo neprovádělo, ale znovu na ni pouze *naráželo*. Proto se „Den nastěhování“ (28. ledna) ocitnul pouze v dynamice eskalujícího konfliktu s policií. Když se část hnutí zaměřila na obří budovu v Centru s cílem udělat z ní sociální centrum, snažila se tak hnutí rekonstruovat kolem dynamiky otázky reprodukce ve městě. Stalo se tak poté, co se hnutí soustředilo na přístav a po katastrofálním boji v Longview. Ale krom toho, že vzhledem k dostupným silám byla terčem příliš velká a symbolická budova, už předem se veřejně vyhrožovalo bloádou letiště, jestli policie okupaci neumožní. Navzdory síle hrozeb ve vědomí Američanů se tato blokáda ni-

kdy nerealizovala, což ukazuje, že se větší důraz kladl na stranu konfliktu *jako takového* a nikoli nutně na cíle konfliktu.

Nejde o to pochopit, zda tato strategie byla správná nebo špatná, byť právě takto otázka následně často stála. Přestože se hnutí vyčerpalo, toho dne přišly více než 3000 lidí. Ale jakmile dala policie jasně najevo, že se nebude opakovat ani 2. listopad ani 12. prosinec, část davu okamžitě odešla. Další hodiny patřily bitvám mezi policií a ani ne tisícovkou lidí, kteří zůstali. Nebyla naděje, že by mohli budovu úspěšně obsadit a tak smyslem bitvy byla čistě bitva sama. Cena byla vysoká: 409 lidí bylo zatčeno a od toho dne vstřebávaly velký díl zbývajících energie antirepresivní a právní aktivity, které reagovaly na hrozbu soudních procesů a na zákazy vydávané soudy různým osobám. Navzdory tomu, že i nadále bylo situováno v srdci reprodukce – a takováto situace nutně musí narazit na svoji mez, není-li zakoušena jako převzetí reprodukce – hnutí bylo toho dne polapeno v dynamice, která se rozhodně lišila od dynamiky stanového městečka a reprodukce se vrátila na rovinu výbavy k nepokojům.

Práce, generální stávka a obilí

Oaklandská komuna se zaměřovala na otázku reprodukce. Avšak téměř nikdy si nepoložila otázku výroby. Ačkoli se mnozí snažili rozšířit boj na pracovní proces, ten se ukázal být ustavujícím limitem tohoto boje. Generální stávka pak byla momentem, kdy se hnutí pokusilo naklonit přes své vlastní meze a chtělo se rozšířit na pracovní proces. Napojení hnutí na zavírání škol mohlo být dalším takovým momentem. Nakolik se však těmito dvěma momentům nepodařilo překonat limit hnutí, natolik představovaly neúspěch. Jeho příčinou nebyla neadekvátní strategie, ale sám limit, který byl pro hnutí konstitutivní a definující a tak za hranicemi náměstí Oscara Granta nedocházelo ke *generalizaci* konfliktu.

***

Co se škol týče, hlasování o rozpočtu, které se odehrálo během třetího týdne okupace náměstí, rozhodlo o uzavření pěti z nich na konci roku, přičemž se všech pět nacházelo v nejchudších čtvrtích. Toto opatření bylo součástí plánu, který se snažil do konce roku 2013 restrukturalizovat oaklandská školství. Mohlo dojít k uzavření až 30 ze 101 škol. Přesto – a navzdory významné přítomnosti učitelů a studentů ve stanovém městečku – nevzniklo žádné trvalejší napojení náměstí

15) Termínem „radikální“ nemáme na mysli nositele „správného“ uvědomění, k němuž by se děti ghett samy nikdy nedostaly, stejně jako si nemyslíme, že dospívání v ghettu nutně produkuje radikalitu (mimořádně tato pozice končí u teorie „čím hůře, tím lépe“). „Radikalita“ „radikálních“ skupin existuje jen jako ideologie – ideologie, která se občas hodí více k jednomu boji než k jinému. Co se skutečné radikalizace týče, ta je pouze produktem bojů.

16) Soudní zákazy namířené proti gangům vynalezli v 80. letech v Los Angeles a od té doby se staly konstantní a standardní metodou policejní kontroly do takové míry, že i řada rozsudků udělených v souvislosti s hnutím měla podobnou strukturu, tj. zákazy zdržovat se na náměstí, děti předávané službě ochrany dítěte atd.

na školy, i když některé z nich nejsou od náměstí daleko. Oaklandská komuna se nedokázala rozpoznat v boji, který se týkal reprodukce proletariátu a práce, v boji situovaném do neuralgického bodu krize v USA: lokální zavádění úsporných opatření. Mimo náměstí nešlo na nic útočit.¹⁷

Vedle zavírání škol byly klíčovým momentem pro porozumění vztahu Oaklandské komuny ke sféře práce generální stávka a blokáda přístavu, k nimž došlo 2. listopadu. Generální stávka, pro kterou po první policejní razii proti stanovému městečku hlasovalo téměř jednomyslně valné shromáždění 1700 lidí (přítomno bylo tehdy mnohem víc lidí, ale nehlasovali), byla výzva. Mohli bychom ji považovat za docela legrační, neboť se jednalo o generální stávku, v níž většina účastníků fakticky nestávkovala. Nestávkují sice ani odbory, protože většina kolektivních smluv nemá klauzuli zaručující právo na stávku,¹⁸ ale ke stávce nevyzvaly dokonce ani ty odbory, které na to potenciál měly, jakkoli si mnozí mysleli, že ILWU¹⁹ to udělá. Jen hrstka odborových svazů, jako třeba SEIU (veřejný sektor), oficiálně vyzvala své členy, aby si vzali den volna a mohli se tak generální stávky zúčastnit (v tomto případě byla uzavřena tichá dohoda s magistrátem). A tak se kromě překérních pracujících, nezaměstnaných a bezdomovců generální stávky účastnili ti, kdo si mohli vzít den volna nebo dovolené, a ti, kdo měli právo zúčastnit se, protože pracovali jako státní zaměstnanci. Přítomni byli i ti, kteří měli volný den, protože jejich podniky byly ten den nuceny zavřít (třeba zaměstnanci přístavu a některých restaurací a kaváren), nebo ti, kdo se hodili marod.

Na druhou stranu je však třeba vzít v potaz, že mnohé odborové svazy generální stávku podporovaly a soukromě i veřejně na své členy naléhaly, aby si vzali den volna. Řada lidí se domnívala, že jejich motivací byl strach, že ztratí půdu pod nohama a důvěryhodnost; strach, že jim hnutí uteče.

17) Okupaci Lakeview School, k níž došlo o mnoho měsíců později (od 15. června do 3. července), nelze použít jako doklad o opaku. Okupace se účastnilo jen velmi málo lidí a instrukce od rodičů a učitelů byly jasné: žádnou vazbu na Occupy Oakland nebudeme tolerovat.

18) Právo na stávku bylo v USA zlikvidováno po Taftově a Hartleyho zákonu z roku 1947, jenž byl přijat po generální stávce v Oaklandu roku 1946.

19) ILWU, odborový svaz zastupující hlavně dokaře ze Západního pobřeží, byl založen po generální stávce v roce 1934 a je považován za jeden z posledních svazů, který ještě občas dokáže zastávat trochu „radikálnější“ pozice. Stěžejní úlohu sehrál v longviewském boji.

Jenže zůstat jen u tohoto pohledu by znamenalo klást důraz pouze na jednu stránku příběhu. Na 2. listopadu byl totiž nejpozoruhodnější dav. Jsou to právě fotografie davu, jak blokuje přístav, co po tomto dni zbylo. Od roku 1946 v USA nikdo nepochodoval pod praporem generální stávky – tedy s výjimkou 1. května 2006, kdy vstoupili do stávky milióny hispánců a demonstrovali na obranu práv přistěhovalců a proti zákonu HR4437.

Kdybychom v generální stávce spatřovali pouhý výsledek aktivistické tendence uvnitř hnutí, nedokázali bychom odpovědět na následující dvě otázky: Proč pro stávku hlasovalo více než 1700 lidí? Proč se v zemi, která zapoměla na svoji tradici stávek, sešlo více než 25 000 lidí? Kdyby hrstka anarchistů namísto generální stávky navrhla, že se za policejní vyklizení stanového městečka pomstíme vypálením sídla magistrátu, přišlo by 25 000 lidí s molotovy?

Generální stávka představovala touhu rozšířit hnutí do výrobní sféry, tedy na pracoviště. K této stávce došlo pouze v reakci na polovojenské vyklizení stanového městečka. Někdo by mohl říci, že lidé prostě jen chtěli vyjádřit své zhnusení magistrátem a jeho rozhodnutím zlikvidovat tábořiště a že tak chtěli poslat varování primátorce. Je-li tomu ale skutečně tak, proč potřebovali mluvit o generální stávce a neudělali si prostě odpolední demonstraci, k jakým docházelo v New Yorku po masovém zatýkání na Brooklynském mostě? Po úmrtí Oscara Granta následovala spousta demonstrací, ale nikdo tehdy nemluvil o generální stávce. Důležité tak je, že kdekdo přišel s podomácku vyrobeným transparentem, který říkal to či ono o generální stávce.

Když se střetlo s policií, která odhalila svoji pravou tvář disciplinující síly, oaklandské obyvatelstvo (tehdy s hnutím hojně sympatizovalo) se přirozeně obrátilo proti tomu, co z něj dělá kompaktní celek – pracovní proces. Ve výsledku tak tento celek dostal jméno – proletariát. Během hlasování v noci 26. října došlo ke generalizaci, kontaminaci. Samozřejmě, že je rovněž třeba brát v potaz to, že pro některé byla generální stávka „varovným výstřelem určeným 1 %“ a pojila se s nadějí, že může být lépe, byť ta nešla ruku v ruce s žádným konkrétním požadavkem.

Avšak zároveň ve srovnání s událostmi 1. května 2006 ke generální stávce nedošlo, neboť téměř nikdo nevstoupil do stávky. Ve chvíli, kdy se otevřela možnost rozpoznat v sobě dělníka s jeho mocí, se tato možnost ihned stala handicapem. Jinými slovy, ve chvíli, kdy se vyrýsuje třídní příslušnost, vzniká jen jako vnější omezení. Jakmile se boj, jenž o sobě smýšlí jako o čís-

tě politickém (a ekonomickém), konfrontuje s jedním ze svých limitů a projde procesem autotransformace, přirozeně pocítíme a uvědomíme si, že jsme pracovní silou. Ale v tomto případě se boj nemohl transformovat v něco jiného prostřednictvím poznání, že všichni jsou pracovní síla. Po momentu hlasování byl tedy neúspěch generální stávky druhým krokem a pak hnutí narazilo na zeď a brzy skončilo. Tváří v tvář tomuto limitu mohl boj buď skonat, nebo pokračovat dál prostřednictvím autotransformace a on skončil. Onu chvíli mezi hlasováním a dnem generální stávky bychom tudíž měli vidět jako moment, kdy se v boji objevuje *trhlina*.

Lze narysovat zajímavou paralelu s evropskou situací. Okupace náměstí Syntagma v Řecku donutila odbory k vyhlášení tří jednodenních generálních stávek 15., 28. a 29. června 2011 (ve dny, kdy parlament hlasoval o úsporných opatřeních). V Řecku – stejně jako v ostatních evropských zemích – žádná z četných generálních stávek nedokázala úsporným opatřením zabránit. V Evropě tak stále jasněji vidíme, že přijde-li na uplatňování úsporných opatření, generální stávka (nebo masová stávka ve veřejném sektoru) absolutně pozbyla svoji sílu. V případě Anglie jednodenní stávky ve veřejném sektoru slouží jen k tomu, aby pomohly odborům neztratit tvář v boji, který je vždy už předem prohraný.

Generální stávka v Oaklandu měla jinou podobu. Byla momentem generalizace hnutí a zároveň byla jeho labutí písní. Po 2. listopadu vyrostlo větší a zmatenější stanové městečko, které trvalo asi deset dní. Atmosféra a radikalita prvního tábořiště se vytratily a žádné akční dny už pak neměly tutéž odezvu. Přesto musíme Oaklandskou komunu zasadit do jejího historického kontextu: nejednalo se o hnutí proti konkrétnímu balíčku úsporných opatření, neboť šetření se v USA distribuuje skrze individuální vztahy ke kapitálu (úvěr, zaměstnanost atd.) a vládami jednotlivých států a magistráty a nikoli federální vládou. Ta je naopak vnímána jako vláda, která zavedla slavnou reformu zdravotnictví. Stávka v Oaklandu tedy byla odporem vůči šetření, tj. vůči krizi, jen natolik, nakolik je můžeme nazírat prizmatem partikulárního policejního útoku.

***

Programatismu panovalo přesvědčení, že svět lze obrátit vzhůru nohama. Bylo možné jen díky tomu, že programatismus se zabýval pouze distribucí. Výroba pro distribuci však byla neměnným horizontem. Továrna tak byla prázdnou pevností a komunismus mohl být chápán jedinečně jako přerozdělování zboží uvnitř společnosti. Toto přesvědčení však už dnes nezní věrohodně. Se začátkem krize zmizela i skrovná reformistická per-

spektiva řízení ekonomiky. A tak první perspektivou, kterou tento svět nabízí, je perspektiva blokády: blokáda ekonomiky v mnoha bojích zastihuje ideu „stávky“ chápané jako uzavření nebo okupace pracoviště jen těmi, kdo tam pracují. Občas jsou „stávky“ pouhá označení pro v zásadě blokádní hnutí.²⁰ Odtud plyne popularita konceptů jako třeba „lidská stávka“.²¹ Někdo říká, že blokáda nabývá na zásadní důležitosti proto, že je efektivní, jiní zase, že důvodem je vyloučení stále většího množství lidí z výroby, takže blokáda je jediný způsob, jak se tito lidé mohou účastnit bojů, ale v podstatě se jedná o dvě strany téže mince. Koncentrace oběhu zboží v určitých bodech, absolutní nárůst velikosti používané hodnoty na jednoho dělníka a absolutní nárůst investic na jednoho dělníka, rozkvet ekonomiky placené ze státního důchodu a nikoli z kapitálu (chybně označované jako „sektor služeb“)²² a růst nezaměstnanosti, to všechno jsou charakteristiky téhož momentu restrukturalizace.

K restrukturalizaci 70. let došlo z důvodu krize zhodno-

20) Exemplárním případem je hnutí proti penzijní reformě ve Francii roku 2010 a generalizace mobilních stávkových hlídek.

21) Význam, jaký mělo dovolávání se myšlenky „lidské stávky“ v diskusích okolo Oaklandské komuny, jaksi odráží úspěch, který tento termín měl v hnutí proti francouzské penzijní reformě roku 2010. Tehdy už však byl vzdálený svému významu, vyloženému v textu „Sonogram of a Potentiality“ (*Tiqqun* 2). Ten mnohem víc souvisel s novými typy stávek, které ve sféře reprodukce vyvinuly italské autonomistické feministky. Používání téhož pojmu ovšem prozrazuje vůli rozšířit představu stávky za výrobní sféru.

22) Termín „služby“ lze použít jen tehdy, jsou-li definovány jako nehmotná výroba, což postrádá smysl. Ekonomika má jen tři sektory: výroba výrobních prostředků, výroba pro spotřebu proletariátu (placená ze mzdy) a výroba pro luxusní spotřebu (placená z důchodu). Ten, kdo je dnes zaměstnán u McDonalds' nebo v call centru, kde prodává smlouvy na mobilní tarify, vykonává stejnou práci, jakou dříve dělal zemědělec, když vybíral brambory: pracuje pro proletářskou spotřebu, pro reprodukci proletariátu v daném momentu. Idiotská představa „skutečných potřeb“ a „falešných potřeb“ tu nemá co dělat: reprodukce proletariátu se neustále rozšiřuje a její meze jsou dány společenskou nutností. „Přeměna toho, co dříve bylo přebytkem, v nutnost, tedy historicky utvářená nutnost, je tendencí kapitálu“ [Marx, *Grundrisse*, Penguin, s. 528]. Jeho práce, stejně jako ta zemědělcova, je placena ze mzdy a do dalšího výrobního procesu vstupuje jen tehdy, pokud se při prodeji pracovní síly (zboží) proletářovo tělo znovu setká s kapitálem. Z toho plyne, že představa sektoru služeb, který sahá od finančnictví po řetězec rychlého občerstvení, je průklepovou kopií buržoazní ekonomiky, kde je přání otcem myšlenky.

cování, kterou bylo možné překonat jedine novou centralizací prospívající růstu důchodu a demontáží starého výrobního procesu, přičemž rostl význam oběhu, neboť ten zvyšuje míru zisku. Jak se poukazuje v textu *Blokáda přístavu je jen prvním z mnoha posledních řešení*: „Vynález dopravního kontejneru a kontejnerové lodě je v tomto ohledu analogický objevení obchodu s deriváty v 70. letech 20. století.“²³ Jedná se o jeden z příkladů, jak se oběh dostal do centra veškerého rozvoje techniky a proč je dnes v srdci mnoha bojů.

***

Katastrofální boj v Longview šel ruku v ruce s generální stávkou, nakolik se jednalo o jediný další moment boje, který útočil na sféru práce.

V přístavu Longview (stát Washington) vybudovala firma známá jako EGT nový obilní terminál a bez účasti odborů začala uzavírat nové pracovní smlouvy, které tedy obsahovaly mnohem horší podmínky zaměstnání, než měli ostatní pracující v přístavu. Tímto jednáním přímo porušila ujednání mezi přístavem a ILWU. Ačkoli se nové smlouvy bezprostředně týkaly jen 50 dělníků, cílem bylo vytvořit nový precedent pro pracovní podmínky a uvolnit tak sevření odborů a osvobodit pracovní trhy na Západním pobřeží. Konflikt mezi odborovým svazem a firmou začal v červenci 2011. Po úspěšné generální stávce se v Oaklandu na 12. prosince plánoval akční den, který měl být částečně o solidaritě s tímto bojem. Cílem dne nebylo zavřít jen místní přístav, ale přístavy po celém Západním pobřeží. Přestože účast oproti první blokádě hodně poklesla (z 25 000 na 5000), došlo k uzavření přístavu a spolu s ním byly ochromeny přístavy v Seattlu, Portlandu a Longview. V následujících týdnech byla rovněž vypravena karavana, která měla zabránit příjezdu první lodi k novému terminálu. Tuto loď pak eskortovala armáda a militanty, kteří se akce účastnili, si vzala do parády hierarchie ILWU, neboť mezitím za zády členské základny podepsala smlouvy s EGT. A v těchto kontraktech byly ujednány daleko horší podmínky, než jaké v přístavu aktuálně platily.

Více než 3 týdny po likvidaci posledního stanového městečka byl akční den 12. prosince pokusem o udržení energie hnutí skrze její napojení na boj ohledně pracovních podmínek. Navzdory tomu akční den působil dojmem pouhého pokusu o opakování 2. listopadu a o propojení energie onoho dne s větším počtem pří-

stavních dělníků. Takže jistým způsobem byl akční den rozpoznáním stěžejního limitu hnutí: jeho neschopnosti zaútočit na sféru výroby a práce. Jenže, jak ukazuje text *Blokáda přístavu...*, který vzniknul v očekávání 12. prosince, tento den s sebou nesl rovněž riziko posunu, jehož cílem bylo hnutí přeměnit vlitím vzniklé energie do starého dobrého boje dělníků proti jejich šéfovi, ale také institucionalizací blokády přístavu jako jediné možné formy akce. Příkrý pokles počtu účastníků (při srovnání obou dnů) odhalil nejen, že hnutí už pozbylo svoji sílu, ale také že ho nelze znovu vybudovat na základě pozitivního chápání „produktivního dělníka“. Na rozdíl od 2. listopadu se většina přístavních dělníků nepřipojila ke stávkovým hlídkám a vrátila se domů. A naprostá porážka těch, kdo se vydali do Longview bránit členskou základnu, ukázala, že už nelze úspěšně aplikovat vzorce starých bojů na situace, které jsou jednou provždy jiné. Přesto všechno byl 12. prosinec pozoruhodný tím, že i když značil konec hnutí, znovu se mu podařilo zablokovat oaklandský přístav a tudíž narušit mnohé oběhové řetězce, a přitom se obejít bez spousty zatčených, protože magistrát ani policie nevěděli, jakou strategii zásahu zvolit.

Není třeba zpochybňovat vznešenost ducha řadových členů ILWU ani důvody jejich boje. Musíme však pochopit, jak se hnutí, jehož definujícím limitem byly výroba a práce, může prostou snahou zaměřit se na to, co nevnímalo jako limit, ale jako nedostatek, proměnit ve slepé militantství a v tomto procesu se odcizit velké části svých původních účastníků. Snažit se tlačit boj tak daleko, dokud ze sebe nevyprodukuje překonání svých vlastních limitů, znamená směřovat ke *generalizaci*. V touze po vyplnění prázdného místa, po napravení nedostatku, se hnutí vrací k pozici obsolentního předvoje. Ve finále tak toto hnutí nedokáže zodpovědět následující otázku: Jak by se lidé, kteří na náměstí Oscara Granta přišli kvůli všemu, co uprostřed krize ztratili (bydlení, zaměstnání, zdravotnickou péči, jídlo atd.), či spíše do větší míry ztratili, mohli poznat v boji, který sice souvisel s aktuálním kontextem krize, ale v posledku se jednalo o tradiční boj ohledně pracovních podmínek, který vedli pracující žijící 700 mil daleko?

Jakmile narazil na nesjednotitelnost hnutí Occupy s klasickým bojem ohledně pracovních podmínek, skončil boj v Longview urputným soubojem mezi dvěma tábory, a to i přestože někteří členové odborů setrvali v opozici vůči svým nadřízeným. I když jsou boje o mzdu nebo pracovní podmínky stále důležitou součástí globálního boje, často jde o ztracenou věc, přinejmenším ve většině západního světa. Důvodem, proč

23) V tomto čísle, viz s. .

odboroví byrokraté přijali nové pracovní podmínky v Longview, je prostě to, že věděli, že se jedná o začátek mnoha útoků na pracovní podmínky, které přijdou v příštích letech, a že tyto útoky nevyhnutelně skončí masivním ústupem odborů.

V takovýchto chvílích se vyjevuje, že mzdové boje jsou strukturálně neschopné přeskočit to, co je jako specifické boje odděluje od *všeobecnosti*. Nejde o to dávat mzdovému boji za vinu, že je tím, čím je, ale pochopit, jak se boj, který usiluje o všeobecnost, nakonec uzavírá v beznadějně zvláštnosti.

Odsun z výroby? Strašidelný dům a jeho slavní nájemníci

Otázky ohledně blokad přístavů 12. prosince přímo souvisejí s mnoha dalšími boji a se způsoby, jimiž jsou vnímány jejich limity. Podle některých analýz byla stěžejním problémem prosince 2008 v Řecku i anglických pouličních bouřích v srpnu 2011 otázka produktivní práce. Vždy se jedná o tutéž dichotomii. Podle těchto analýz se produktivní práce rovná produktivně pracujícím a tudíž se tento typ boje může rozšířit jedině tehdy, promění-li se a pojme „produktivního dělníka“ a vrátí mu jeho sedadlo v první třídě. Oproti tomu autonomistická odpověď se stále snaží dokazovat, že nadhodnotu produkuje všechno, a proto jsou všichni produktivně pracujícími. Definovat produktivní práci znamená definovat, čím je *pro* kapitál. Jedná se o důležitou otázku, protože nám dovoluje pochopit dynamiku kapitálu, ale rozhodně to není otázka, která by nám dovolovala pochopit, kteří jedinci sehraji tu nejpodstatnější úlohu.

Výroba, oběh a reprodukce jsou tři momenty téhož celku, téhož procesu. Výroba je v tomto procesu „dominantním prvkem“, protože je „skutečným východiskem“. O oběhu a reprodukci by bylo možné psát stejně, jako Marx psal o distribuci: „Distribuce je sama produktem výroby – nejen jejím předmětem – a to v tom smyslu, že distribuovat lze jen výsledky výroby. Je ale i její formou, a to v tom smyslu, že specifický druh účasti na výrobě určuje specifické formy distribuce, tj. vzorec účasti na distribuci.“²⁴

Naprosto souhlasíme s Théorie Communiste, když říká: „zůstane-li třídní boj hnutím na rovině reprodukce, nepojme svůj *raison-d'être*, kterým je výroba. A to je v současnosti opakující se limit všech nepokojů a 'povstání', který je definuje jako 'menšinové' boje. Revoluce bude muset proniknout do výroby, aby ji mohla zrušit jako

specifický moment vztahu mezi lidmi a zároveň zrušit práci skrze zrušení námezdní práce.“²⁵ Naše cesty se však rozcházejí, když dodávají: „A v tom spočívá klíčová role produktivní práce a těch, kdo jsou v konkrétní chvíli přímými nositeli jejího rozporu, protože tento rozpor žijí v jejich vlastní existenci, která je pro kapitál nutná i přebytečná zároveň. *Objektivně* jsou tedy schopni z tohoto útoku učinit rozpor pro samotný kapitál, obrátit rozpor, kterým je vykořisťování, proti sobě samému i proti jim samotným. Cesta ke zrušení vykořisťování prochází skrze vykořisťování samotné; stejně jako kapitál i revoluce je objektivní proces.“²⁶ Produktivní práce je totiž kategorií v rámci reprodukce kapitálu a ne třídním dělícím.

Programatismus měl svůj činný subjekt, který nebyl totožný s proletariátem: dělnickou třídu. Důvodem bylo to, že jediným obzorem programatismu byla výroba a jediným terčem jeho útoku distribuce. Tehdy se představovala produktivní práce a tedy i produktivního dělníka stala trojským koněm programatismu. Od konce této epochy se někteří marně snaží dokázat, že „produktivní“ je každá práce, včetně reprodukční práce, další vytrvale aplikují starý model a zoufale hledají místo, kde se skrývá nový produktivní dělník, jenž by mohl být revolučním subjektem, zatímco jiní se těchto kategorií chtějí zbavit, protože je vnímají jako čistě etické. Vrátime-li se však k Marxovi, můžeme pochopit, co „produktivní“ ve skutečnosti znamená jako *kategorie* a ne jako *třída*. Pustit se do tohoto projektu neznamena odstartovat debatu o tom, jakého pohlaví jsou andělé, ale prakticky se pokusit o likvidaci těch kategorií v komunistické teorii, které nemají schopnost dohlédnout za mrtvý obzor programatismu.

***

Na základě Marxe můžeme říci, že každá práce, kterou platí kapitál, je produktivní. A to v tom smyslu, že znamená námezdní práci, nadhodnotu a přeměnu nadhodnoty v kapitál. Nikoli náhodou v *Missing Chapter VI*²⁷ následuje oddíl o produktivní a neproduktivní práci po oddílu o přivtělování. Proto můžeme jít až tak daleko, že každou práci *reálně přivtělenou* ke kapitálu nazveme produktivní. Momentálně tudíž můžeme říci, že téměř veškerá práce vykonávaná globální pracovní silou je produktivní. Je jí však pouze z hlediska *jednotlivého* kapitálu.

25) „The Present Moment“, *Sic* 1, s. 135.

26) tamtéž.

27) viz příloha k vydání *Capital* od nakladatelství Penguin.

24) *Grundrisse*, s. 95.

Individuální práce je produktivní, splňuje-li už zmiňované tři podmínky (mzda, nadhodnota, dodatečný kapitál), tj. tři *momenty bezprostředního výrobního procesu*: prodej a koupě pracovní síly, nadpráce a akumulace. Takto lze však uvažovat pouze na rovině *jednotlivého kapitálu*. „A tak práce vyrábějící *hodnotu* vždy zůstává prací *jednotlivce*, ale jejím výrazem je forma *obecné práce*. Proto produktivní práce – coby práce vyrábějící *hodnotu* – vždy stojí před kapitálem jako práce individuální pracovní síly, jako práce *izolovaného dělníka*, ať už tito dělníci ve výrobním procesu vstupují do jakýchkoli společenských spojitostí. A tak zatímco kapitál ve vztahu k dělníkovi představuje společenskou produktivní sílu práce, dělníkova produktivní práce ve vztahu ke kapitálu představuje vždy jen práci *izolovaného dělníka*.“²⁸

Marxovi však chyběla schopnost spojit teorii produktivní a neproduktivní práce (kterou plně rozpracoval jen v rukopisech *Teorie o nadhodnotě* a *Missing Chapter VI*) s teorií reprodukčních schémat kapitálu (založenou na dělení celkového společenského kapitálu do tří skupin), kterou rozvinul v třetím oddílu *Kapitálu, díl II*.

Na rovině celkového společenského kapitálu je práce produktivní jen podle toho, ve které skupině je vykonávána. Mohou tudíž existovat produktivní práce v neproduktivním sektoru a neproduktivní práce v produktivním sektoru. Tyto dvě dynamiky nemají nic společného.

Dělník ze sektoru přepychové spotřeby může být produktivní pro *jednotlivý kapitál*, který představuje jeho šéf, ale není produktivní pro *celkový společenský kapitál*, protože nadhodnota, kterou vyrábí, se *realizuje* teprve až při koupi vyrobeného zboží a tuto koupi lze provést jedině se zisky z druhé skupiny. Nadhodnota, kterou vyrábí pro jednotlivý kapitál, se realizuje pouze *spotřebováním* části nadhodnoty celkového společenského kapitálu. (S použitím důchodu kapitalista „utrácí plody svého kapitálu“).²⁹ Nadhodnota, kterou jednotlivý kapitál realizuje se tak rozdělí na dodatečný kapitál a spotřebu. Na rovině celkového společenského kapitálu tato nadhodnota nezmizela, nýbrž se nahromadila v neproduktivním sektoru. A na základě neproduktivního

sektoru nelze akumulovat, ať by dosáhl jakékoli produktivity práce.

Pro *jednotlivý kapitál* tak dochází k přivtělení *produktivního dělníka*, ale pro celkový společenský kapitál tu je *rozdíl*. Produktivní práci tudíž lze chápat jedině na rovině celkového společenského kapitálu. Odpovídá skupině, kterou ani nelze vymezit nějakým zbožím: tentýž plochý monitor prodaný proletáři, který si na něj měsíce šetřil, a kapitalistovi, který ne, je v prvním případě pořízen ze mzdy a ve druhém z důchodu. V prvním případě tedy obsahuje produktivní práci a v druhém neproduktivní. Absolutně tedy nezáleží na tom, jaké zboží se vyrábí: „Ve skutečnosti má tento ‘produktivní’ dělník na sračkách, které musí vyrábět, stejný zájem jako sám kapitalista, který jich používá a který se čerta ptá, odkud se ty krámy berou.“³⁰ A neptá se ani práce, protože jak jsme už viděli, dělník je dnes pro svého vlastního kapitalistu vždy produktivní. Zkušenost práce je tatáž, vykořisťování „produktivního dělníka“ je stejné jako vykořisťování kohokoli jiného.

***

Snaha identifikovat produktivní práci a produktivní sektor nebyla jen výsledkem špatného pochopení marxistických kategorií – byla to Achillova pata programatismu. Sám Marx nemohl předběhnout svoji dobu a tak ke konci oddílu o produktivní a neproduktivní práci v *Teoriích o nadhodnotě* dělá krok zpět. Vrací se k tomu, co sotva prohlásil a pokouší se identifikovat produktivní práci a materiální výrobu.³¹ Je zřejmé, že *materiální výroba* rozhodně nemůže být platnou kategorií („že je *produktivní prací*, je vlastností práce, která o sobě a pro sebe nemá naprosto nic společného s *konkrétním obsahem* této práce, její konkrétní užitečností nebo specifickou užitnou hodnotou, v níž je vyjádřena“).³² Kapitalistický výrobní způsob je *výrobou zboží*, ať už materiálního nebo ne, a rozhodně tak nemůžeme výrobní sektory dělit na materiální a nemateriální. Tento na poslední chvíli učiněný sotva přesvědčivý obrat o 180 stupňů je jen důkazem, že programatismus nikdy nemohl produktivní práci chápat jako kategorii a místo toho pro něj vždy měla punc morality.

Marx nemohl nebýt programatikem. Tato éra však skončila a dnes už můžeme produktivní a neproduktiv-

28) *Theories of Surplus-Value*, svazek 1, dodatek 12, oddíl B, značka 1321.

29) *Grundrisse*, s. 468. „Peníze, které tu A smění za živou práci – naturální službu nebo službu zpředmětněnou ve věci – nejsou kapitál, ale důchod, peníze jako prostředek oběhu, který má zajistit užitnou hodnotu, peníze, v nichž se forma hodnoty klade pouze jako mizející, a nikoli peníze, které se zachovávají a realizují se jako takové skrze akvizici práce.“ [Grundrisse, s. 467]

30) *Rukopisy „Grundrisse“ I*, Nakladatelství Svoboda, Praha 1971, s. 237-8.

31) v citovaném díle, dodatek 12, oddíl G.

32) *Draft Chapter VI of Capital, Results of the Direct Production Process*, značka 483.

ní práci chápat jediné jako kategorie. A jestliže se tyto debaty odehrávaly v souvislosti s Oaklandskou komunou (stejně jako se odehrávaly po řeckých nepokojích v roce 2008), důvodem byla jejich souvislost s otázkou oběhu či s otázkou „sektoru služeb“. Jak jsme si ukázali, oběh per se nespadá pod kategorii „produktivní“ nebo „neproduktivní“. A co se „sektoru služeb“ týče, ten existuje jen ve vzrušených snech publicistů z *Financial Times*.

Přesto se nemůžeme rozhodnout, že budeme tvrdit, že každý proletář je produktivním dělníkem nebo že na tom nezáleží, jestli je či není. Nejde o to, že bychom říkali nepravdu (na tom by ani tak moc nezáleželo), ale o to, že stavíme-li problém tímto způsobem, vždy se za tím skrývá motivace politickými důvody a tyto politické důvody vždy zakrývají, co je ve skutečnosti v sázce: pochopit, co je to kapitál. Protože jenom na základě tohoto pochopení můžeme negativně načrtnout naše chápání komunismu. Analýza, která si nebere na paškál produktivní práci *jakožto kategorii na rovině celkové reprodukce kapitálu*, nemůže předpokládat *zrušení ekonomiky*.

Aliance mezi třídami, identita a procenta

Po dobu více než dvou měsíců Oaklandská komuna čelila reprodukci proletariátu jako celku, se všemi jeho rozdíly, které z něj činí *neudržitelný subjekt*. Co to v Oaklandu znamená patřit k proletariátu? Může to znamenat, že jste 50letý zaměstnanec přístavu, jehož sociální postavení klesá od jasné střední třídy³³ fordisticke epochy k proletářskému obyvateli suburbie, který ví, že už nikdy nesplátí život, jaký si pořídil na úvěr. Může to znamenat, že jste učitelka, kterou v příštích šesti měsících propustí a nemá absolutně žádnou představu, kam se na trhu práce poděje. Nejčastěji to ale znamená, že vyrůstáte jako přebyteční obyvatelé, jako jeden z naprostých vyděděnců, jejichž jediným horizontem přežití

33) Nejednoznačný termín „střední vrstvy“ tu používáme pro nedostatek lepšího výraziva. Je sice nepopiratelné, že se velká část amerických „středních vrstev“ skládá z pracujících, jejichž životní úroveň v letech ekonomického rozkvětu rostla spolu s jejich úvěry, ale tyto vrstvy vždy viděly svět svým zvláštním způsobem. Proto, byť jsou součástí proletariátu, jejich zahrnutí do termínu „proletariát“, které by nebylo doprovázeno porozuměním jejich zvláštností, by znamenalo, že bychom v době kolapsu mnoha vrstev nemohli porozumět srážkám uvnitř tohoto termínu. Jedním z hlavních aspektů této krize je totiž opětovná proletarizace „středních vrstev“. Tito lidé tudíž hrají důležitou, ale také zvláštní úlohu. A právě touto zvláštností se musíme zabírat.

je cracková a metamfetaminová ekonomika, prostituce a porno průmysl. A v tom případě to také znamená, že jste chodícím terčem pro kdejakého šmejda v uniformě. Každopádně to, že jste součástí proletariátu, znamená, že se nemůžete ztotožnit s žádnou jinou identitou než s identitou těch, kdo „nemají budoucnost“. K tomu, aby přišli na náměstí Oscara Granta, nepřiměla lidi jakási idea společné identity, ale idea, že jim společně něco chybí. A na této bázi se lidé organizovali.³⁴

Tato báze byla situována ve veřejné sféře, protože hnutí se konstituovalo kolem stanového městečka, které leželo na hlavním náměstí v Centru. Ale ve skutečnosti jsme byli svědky kontaminace veřejné sféry soukromou sférou. Důvody, které různé jednotlivce přiměly přijít do stanového městečka, byly všemi sdílené individuální důvody, osobní zkušenosti s *všeobecnou* chudobou.

Je třeba zdůraznit, že hnutí Occupy v USA nikdy vlastně neopustilo náměstí, a to i navzdory pozoruhodným a chvályhodným snahám jako třeba „Occupy the Hood“. Náměstí byla považována za neutrální území a charakteristikou jejich okupace bylo opětovné dobytí veřejného prostoru (často vlastněného firmami, jak ukázaly právní komplikace kolem Zuccotti Parku), přičemž zároveň tento prostor činila soukromým prostorem, kam každý mohl přijít s vlastním stanem a odhalit svoji existenci. Časté přirovnání k protestantské církvi baptistů docela dává smysl: jde o pocit znovuzrození, rozpoznání nové příslušnosti, odkrytí vlastních potíží a pocitů a jejich zveřejnění. Nejlépe to vyjadřuje „lidský mikrofon“ jakožto forma bojových vztahů. Původně vzniknul jen jako reakce na zákaz používat zvukařské vybavení v Zuccotti Parku, ale nakonec se z něj stala jediná forma, v níž se toto hnutí mohlo najít, jeho *differentia specifica*, neboť sloužila především k veřejnému sdílení soukromého trápení.

Ohraničeno tímto prostorem – touto „komunou“ – hnutí se nemohlo obracet ani na veřejnou ani na soukromou sféru. Aby se mohlo obrátit na veřejnou sféru, muselo by se dokázat obrátit na práci a na výrobu. Aby se mohlo obrátit na soukromou sféru, muselo by strhnout zdi Jericha, které ho obklopovaly, a útočit na jednu městskou část za druhou a přímo v nich se

34) Tumblr blog „wearethe99percent“ dává docela přesnou představu o tom, co měli všichni, kdo se přidali k hnutí Occupy a pořád ještě měli připojení na internet, společného: nic až na život, kterým otřáslo ekonomické strádání. Stěžejní věcí, která se skrývá za trýznivou stránkou těchto textů, je, že z nich nelze vytáhnout žádný požadavek. Lidé se smutnou mnohotvárností odhalují své osobní ekonomické strasti a jedinou stopou naděje je představa, že „V jednotě je síla!“

zabývat příčinami, které určují a konstruují soukromou sféru. Ovšem musíme vzít v úvahu kontaminaci soukromé sféry veřejnou sférou, která byla běžnou charakteristikou všemožných okupací náměstí. Změna, kterou přivodila restrukturalizace, změna posílená krizí, znamená, že oproti programatismu, kdy byl každý boj nutně situován pouze ve veřejné sféře, soukromá sféra už není neproniknutelnou pevností.

***

Ve srovnání s ostatními hnutími Occupy byla při ustavení Oaklandské komuny klíčovým faktorem její třídní kompozice. Ve městě, jako je Santa Cruz, kde žije velmi velká populace bezdomovců (hlavně veteráni posledních válek) a obecné obyvatelstvo složené většinou z liberálních středních vrstev (hlavním ekonomickým motorem města je univerzita Santa Cruz a ceny nemovitostí patří k nejvyšším v zemi), scházela stanovému městečku nějaká mezivrstva a tak nikdy nemohlo být stejně soudržné jako jinde. Nakonec se rychle změnilo v tábořiště bezdomovců, kde si liberálové ze střední třídy organizovali diskuse sami pro sebe. Když došlo k obsazení banky doslova na druhé straně řeky (obě místa od sebe nedělila ani míle a navzájem na sebe měla krásný výhled) a policie ji měla vyklidit, někteří okupanti se vydali do stanového městečka žádat o podporu. Kamarád vzpomínal, že poté, co se snažil přesvědčit jednoho bezdomovce, že obrana okupace je i v zájmu stanového městečka, tento bezdomovec ukázal na americkou vlajku před svým stanem a odpověděl, „Vidíš ji? Píše se snad na ní ‘Okupuj’?“

Tento kontrapunkt uvádíme jen proto, že nám odhaluje pravidlo: fyzická soudržnost hnutí (stejně jako jeho limity) byla dána jeho třídní rozmanitostí. Jak jsme si ukázali, geografické položení náměstí Oscara Granta (ležícího 4 bloky od hranice Centra a Západního Oaklandu) sehrálo zásadní úlohu. Oproti tomu newyorský Zuccotti Park je od Bronxu 18 mil. Tím se vysvětluje rozdílná kompozice obou hnutí, neboť mnozí nemohli do Zuccotti Parku dorazit nebo měli pocit, že tam nemají co pohledávat. Slabinou mnoha těchto okupací náměstí byl převládající pocit nejednoty způsobený absencí mezivrstvy. Viděno cynickými očima bylo by možné prohlásit, že v některých městech jsou obyvateli stanových městeček buď ti, kdo nemají jinou možnost, nebo ti, kdo si to můžou dovolit.³⁵ V těchto městech

35) Nesmíme zapomínat, že tábořiště přečpaná stany jsou banálním prvkem amerického dekoru. Od roku 2009 vznikají v tandemu s počtem exekucí Stanová městečka – městečka bezdomovců, která vyrůstají buď uvnitř měst, nebo na jejich okrajích. V roce 2009 se čocky všech kamer upíraly na Sacra-

přichází chvíle rozkladu vždy tehdy, když vyšší vrstva odchází zhnusena blízkostí nejnižších vrstev. Toto znechucení bylo přítomno v New Yorku, v Santa Cruz bylo ústřední dynamikou, ale až na individuální hádky se nikdy nezhmotnilo v Oaklandu. K tomu je třeba dodat, že velká část mezivrstvy, která byla ve stanovém městečku přítomná, obecně pracovala pro město nebo v přístavu, popřípadě byla tak či onak spojená s neziskovkami či „radikálními“ kruhy a tudíž ji nelze vnímat jako do sebe uzavřenou třídu, která si sní svůj předměstský sen.

Jediný konflikt mezi středními a nižšími vrstvami se zformoval po 2. listopadu v ustavičných debatách o otázce násilí a nenásilí. Řada lidí ze středních vrstev se snažila ovládnout valná shromáždění a prosadit hlasování proti všem formám násilných akcí, ale na stanovém městečku se nepodílela. I když tedy bylo jasné, že debaty o nenásilí na valných shromážděních organizovaly povětšinou střední vrstvy, přesto během akčních dnů ti, kdo fyzicky napadali lidi, kteří rozbíjeli výlohy obchodů, patřili ke všem třídám a dokonce i mnozí chudí černoši takto bránili „své město“.

Nicméně účast hispánské populace byla ve srovnání s černošskou nižší a stejně tak i početní podíl Východního Oaklandu byl menší než podíl Západního Oaklandu. Důvodem byla vzdálenost dělicí Východní Oakland, kde žije většina hispánského obyvatelstva, od Centra – jeho absolutní dopravní izolace a válka, kterou se baví hispánské gangy a kvůli které spousta lidí nemůže opustit území svého gangu, aniž by riskovala, že ji zastřelí. Pozoruhodným způsobem jak se s těmito problémy vypořádat byla víkendová BBQ,³⁶ která se od dubna organizovala v různých čtvrtích. I přesto, že tou dobou už bylo hnutí mrtvé, úspěch tohoto přístupu ukazoval bohaté možnosti lokálního organizování.

***

Třídní kompozice tohoto hnutí nás přivádí k otázce *jednoty*, která souvisí s jediným heslem viditelným během amerických okupací (heslem, které se občas tvářilo jako požadavek, ale ve skutečnosti nemohlo být ničím jiným než domem postaveným na písku): „Jsme 99 %!“ Okupační hnutí bylo nesporně mnohotřídním bojem, protože část ho tvořily různé střední vrstvy, které se bály

mento s jeho slavným Stanovým městečkem o více než 1500 obyvatelích – včetně bývalých řidičů kamionů a stavebních dělníků, kteří tvoří jeho hlavní složku – než bylo týden po návštěvě guvernéra A. Schwarzeneggera zlikvidováno. Stanové městečko nechtěně připomínalo minulost, protože leželo na březích téže řeky, která bývala Mekkou zlaté horečky.

36) Poznámka PK: BBQ = anglická zkratka pro barbecue.

o svoji budoucnost. Heslo je ale projevem idealismu, který poháněl část davu: ideálu nadtřídního boje, v němž všechny třídy splynou dohromady pod společným praporem, ale zároveň zůstanou tím, čím jsou, jejich třídní zvláštnosti zůstanou nedotčeny. Zhnusení z přítomnosti bezdomovců ve většině stanových městeček, které rychle zachvátilo liberální střední vrstvy, je tím nejzákladnějším důkazem, že toto heslo nevyjadřovalo nic jiného než vyfantazírovanou identitu, která byla jako taková absolutně neudržitelná. Dále pak druhou stranou téže mince je v případě hesla o 99 % policie a neustále se vracející a zcela idiotská otázka, „Jsou policajti součástí 99 %“, byla tak nějak tím nejstřízlivějším doznáním bezmoci okupačního hnutí v USA. Jen proto, že mohla vzniknout tato smyšlená jednota 99 %, mohla zahrnovat i jediného kata, kterému čelila.

Pro nás je *generalizace* opakem *jednoty*. Sjednocování nastoluje přivtělení všech k jednotě. Při generalizaci sice zůstávají zvláštnosti nedotčeny, ale organicky se navzájem propojují. Jednota mohla fungovat jen za programatismu, neboť docházelo k přivtělování všech k jedinému subjektu: bělošskému dělníkovi-muži. Generalizace je jediným komunistickým obzorem aktuálního momentu. Musíme však tuto generalizaci chápat také jako generalizaci konfliktů *uvnitř boje* – konfliktů, které nutí boj k autotransformaci.

Oplývá-li heslo 99 % něčím, pak je to *jednota* a nikoli *generalizace*. Nehledě na četné kritiky formulované „radikálními“ kruhy se však musíme pokusit pochopit, proč v zemi, kde už nikdo nemluvil o třídách, mohlo takovéto heslo shromáždit tak rozmanité třídy. A také musíme pochopit, proč se na takovou otázku vždy odpovídalo příslušností k „99 %“ (která stejně jako u baptistické církve nabírala čistě performativní funkci). Tato krize – stejně jako všechny krize – s sebou nese možnost generalizace, ale také možnost separace. První aspekt je o revolučním momentu, druhý o kontrarevoluci, přičemž oba tyto aspekty vznikají společně v průběhu boje. Generalizace je možná jen tehdy, když všechny podtřídy tvořící proletariát zaútočí na výrobní způsob. Tehdy se jejich třídní příslušnost rozpadá a stávají se *jednou* třídou, *historickou stranou*. Tělo proletariátu pak vstupuje do chemického procesu *precipitace*.³⁷ Stává se pevnějším tělem, než jakým bylo prostředí, z nějž se zrodil. Tento proces precipitace je touto „třídní příslušností“. Ale tato třídní příslušnost je už sama handicapem, překážkou, vnějším omezením, a jakmile ji přijmeme, stává

se z ní pouhé břemeno a nevíme, co si s ním počít. Heslo o 99 % je, zejména v kontextu USA, heslem o třídní příslušnosti – sice o slabé, ale pořád o třídní příslušnosti. A právě takto se stává handicapem. V interním boji uvnitř této *produkce třídy* bude komunizační pohyb tendencí směřující ke zrušení třídy – jakmile se z třídní příslušnosti stane vnější omezení – potažmo všech tříd. Do té doby ale bude hlavní otázkou *generalizace*, a to ne v podobě ochuzení nebo kompromisu, ale radikalizace. Tato generalizace bude momentem ruptury, který uvede do pohybu masu. Ve vrcholných chvílích jsme ji mohli zahlédnout v Oaklandské komuně.

***

Dalším aspektem niterné tendence hnutí poznávat se v neudržitelné identitě byla přítomnost státní vlajky. V USA však otázka vlastenectví nerezonovala stejně jako při okupaci náměstí Syntagma v Aténách. Blaumachen zdůrazňují čtyři důvody vysvětlující přítomnost řeckých vlajek v hnutí *indignados*: sociální struktura hnutí a pojítka mezi třídním bojem a antiimperialismem, vnímání úsporných opatření jako díla „cizinců“, skrovné postavení Řecka v hierarchii kapitalistických národů a migrační krizi v Řecku.³⁸ Žádný z těchto důvodů však nemůže vysvětlit přítomnost amerických vlajek v hnutí Occupy (dokonce ani sociální struktura, jelikož to není nutně maloburžoazie, kdo nosí vlajky, ale často ti nejzbedačenější – veteráni bez budoucnosti na trhu práce). Stejně jako ustavičné poukazy na První dodatek se vlajky objevují v terénu otevřeném myšlenkou občanské společnosti neoddělené od politiky. Tato idea se může zhmotnit jen tehdy, když boj neútočí ani na soukromou ani na veřejnou sféru.

V tomto ohledu každý pokus napadnout soukromou nebo veřejnou sféru byl pokusem o překonání limitů boje. Sebeorganizace překérních pracujících nebo žen či *queers* byla tak nějak druhou stranou téhož napadení. Pak si ovšem musíme zodpovědět otázku, proč se ve skutečnosti sebeorganizovaly ženy a *queers*, ale ne překérní pracující?³⁹

38) *Hnutí „indignados“ v Řecku*, Sic 1, <https://pratelekomunizace.wordpress.com/2012/08/19/sic-hnuti-indignados-v-recku/>.

39) K pokusům sebeorganizovat se jako překérní pracující docházelo teprve tehdy, až hnutí ztratilo svůj dech a přišlo i o naději, že znovu dobude svůj prostor. Navíc nikdy nepřesáhly „radikální“ kruhy.

37) Poznámka PK: *Precipitace* = vysrážení, vypadnutí sraženiny z roztoku.

Od jednoho cyklu k druhému, od jedné kontrarevoluce ke druhé

Cyklus antiglobalizačního boje spočíval na myšlence *alternativy*. Za heslem „Jiný svět je možný“ stála idea společnosti redefinované na základě jejích vlastních potřeb, magického překonání kapitalismu, které postaví do středu společenských vztahů lidskou bytost a nikoli ekonomiku. Hnutí okupovaných náměstí (Arabské jaro, Indignados a Occupy) ukázalo – jako by to vůbec bylo zapotřebí – že tato alternativa zastarala. Podíváme-li se na hnutí Occupy, jeho hlavní charakteristikou je absence požadavků, a to nikoli na základě rozhodnutí, ale z důvodu jejich nesplnitelnosti. Když se ale na tyto požadavky podíváme blíže (protože za jejich absencí je třeba vidět nekontrolovatelné zmnožení individuálních požadavků – každý na náměstí přišel s vlastním podomácku vyrobeným transparentem), uvidíme zcela nový reformismus, byť politicky nerecuperovatelný reformismus. Zrušit Fed, ať platí banky, stop spekulacím – každý přišel se svým malým nápadem jak řídit společnost a to všechno se prolínalo s kurzy jógy, nekonečným bubnováním na bongu, křikem bezdomovce, který předstíral, že je agentem FBI, a vůní kadidla. Charakteristikou aktuálního momentu je nereálnost sebemenší reformy. V takovém kontextu je třeba nazírat lavinu reformistických návrhů, které byly denním chlebem ve všech tábořištích, v její celistvosti, tj. jako doklad skutečnosti, že nemohl vzniknout žádný jednotný slogan.

V Oaklandu byl velký díl reakčních tendencí uvnitř hnutí terénem neziskovek, které díky svému vlivu na černošskou a hispánskou populaci byly jedním z pilířů hnutí a zároveň jeho brzdou. Tyto neziskovky stavěly otazník k představě politického odkazu, přenosu „radikalismu“ z jedné generace na druhou. Někteří jejich členové a členky se tvářili, že bez jejich práce – tedy bez jejich šíření radikálního uvědomění a udržování bojů uvnitř lokálních struktur po celá ta léta od rozpadu radikálních hnutí v 70. letech – by Oaklandská komuna nikdy nebyla možná. Patrně jsou jedním z faktorů, ale potom si znovu musíme položit otázku ruptury. Jestliže neziskovky dokázaly nést jistou formu „radikální“ tradice (avšak docela ubohé a pochybné tradice povšimneme-li si kompromisu, který neziskovky uzavřely s administrativou), jejich úlohou během Oaklandské komuny byla snaha o zkrocení hnutí. Prvním úkolem neziskovek bylo rozpoutání debaty o násilí či nenásilí po generální stávce. Jestli však někteří tuto bitvu o otázku legitimacy v hnutí chápou jako boj mezi „radikály“ a neziskovkami, odpověď na ni není důležitá. Důležité je, že ve většině případů to byla opatření navrhovaná „radikály“ (odmítání kompromisu s policií, nepovolené

demonstrace, generální stávka, obsazování budov, nastolení otázky genderu atd.) a nikoli opatření navrhovaná neziskovkami, která si hnutí zvolilo.

Neziskovky ale vyvolaly zásadní otázku rasové legitimacy. V USA nelze o hnutí uvažovat, aniž bychom se dotkli otázky rasy a brali v potaz zvláštní fungování kapitálu v USA, kde se jeho reprodukce nakonec vždy rasizuje a kde se rasismus opírá o urbanismus a nadtřídní dohody, ale také o úlohu a povahu státní represe v každodenním životě a ne jen o prostou vůli rasistické menšiny, která vede zemi. Pokaždé, když se neziskovky snažily obnovit pořádek, činily tak pod heslem, „Následujte ty bělochy a skončíte v base!“ Skutečnost, že tato otázka nalézala v debatách opětovnou odezvu, ukazuje, že se jedná o stěžejní otázku. Ne všichni členové neziskovek jsou sice z etnických menšin, ale respektuje je většina lidí, kteří tyto menšiny tvoří. Což ne vždy platí pro „radikály“, kteří se do Oaklandu povětšinou přistěhovali ze svobodné vůle v několika málo uplynulých letech. Je jisté, že černoch nebo hispánek z ghetta není před soudcem ve stejné pozici jako běloch, zejména jsou-li jejich kauzy považovány za politické. Souvislost mezi rasou a vyneseným rozsudkem byla během hnutí více než zřejmá. Je třeba dodat, že vyrůstat v ghettu často znamená nést si s sebou policejní záznam, minulé tresty odnětí svobody nebo podmíněčné tresty. Vždyť OPD se zaměřuje na černochy a hispánce v chudých čtvrtích a soudy se podobají masokombinátu. Takže je víc než běžné, že na mnoho let skončíte ve vězení, protože se nějaký policajt rozhodne, že odpovídáte popisu hledaného „mladého vysokého černocha“. Obzvláště důležité je to v kontextu kalifornského zákona „třikrát a dost“, kdy se 3 těžké zločiny rovnají doživotí. Proto byla otázka rizik a legitimacy v debatách uvnitř hnutí a kolem něj ústřední, a to ani nemluvíme o ilegálních přistěhovalcích. Je však třeba zdůraznit, že ačkoli rasové konflikty nechyběly, byly velmi zřídka⁴⁰ a „radikálové“ našli u lidí pocházejících z ghetta velkou podporu.

***

Jelikož oba cykly bojů patří do stejného období, bylo by možné domnívat se, že limity přítomné v tomto boji (ústřední pozice reprodukce, nemožnost afirmace třídy atd.) byly vlastní už antiglobalizaci. Klíčovým skokem, který oba cykly bojů oddělil, je demise ideje *alternativy*. Heslo „Jiný svět je možný“, by dnes znělo stejně staromódně jako „Přineste válku domů“,“⁴¹ a stojí za povšim-

40) Přesto lze vznést jednu otázku: proč se hnutí nikdy nepodařilo zapojit populaci Číňanů, když náměstí leželo jen jeden blok od Chinatownu?

41) Poznámka PK: „Přineste válku domů“, bylo heslo ame-

nutí, že v Oaklandské komunitě nebylo přítomno žádné z hesel antiglobalizační éry, ačkoli na Černé pantery se odvolávala neustále.⁴² Alternativu bychom však měli chápat jen skrze způsob, kterým propojovala revoluci s kontrarevolucí předchozího cyklu bojů. Alternativa totiž formalizovala praktiky boje, když už bylo jasné, že jakákoli dělnická identita je pryč. Alternativa nebyla sama o sobě kontrarevolucí. Kontrarevoluce ji jen používala, byla jejím úspěchem, když působila prostřednictvím upevňování rozvinutých praktik a jejich postulování jakožto normy.

Tento cyklus boje má stejně jako každý jiný cyklus boje horizont, který v sobě obsahuje jeho vlastní kontrarevoluci. Hlavním obsahem kontrarevoluce tohoto cyklu boje vytváření identity, která může existovat jediné při kontaminaci veřejné sféry soukromou sférou – přitom tato kontaminace není zrušením obou sfér – a při představě, že se sféra reprodukce autonomizovala. „Každé stádium vývoje třídního boje musí překonat tradice předchozích stádií, má-li být s to jasně rozpoznat své vlastní úkoly a efektivně je splnit – krom toho dnes vývoj postupuje daleko rychlejším tempem. Revoluce se tedy rozvíjí skrze proces vnitřního boje. Právě uvnitř proletariátu totiž vznikají překážky, které revoluce musí překonat. A překonává-li je, proletariát překonává svá vlastní omezení a dozrává pro komunismus.“⁴³

Když nedojde ke generalizaci, ztrácí se obsah ruptury, která byla prakticky přítomná. V Egyptě náměstí Tahrír umožnilo ženám naprosto novou roli v bojích, kterou minimálně na začátku způsobila velmi prostá skutečnost, že dnem i nocí museli všichni sdílet stejný prostor. O rok později jsou tam napadení a znásilnění žen stále běžnější a dochází k násilným útokům na demonstrace odsuzující sexuální obtěžování. Každá aktivita, která má tendenci zajít za praktiky vyvinuté uvnitř boje a za identitu, která z něj povstává, a tudíž žádné praxi ani žádné identity nedovoluje, aby se upevnily, útočí na to, co aktuální moment produkuje jako kontrarevoluci.

rické radikálně levicové Weather Underground Organisation, která pumovými útoky v USA reagovala na válku ve Vietnamu.

42) Například bylo neustále slyšet, „Moc patří lidu.“ Černí panterci se tak nějak objevili právě ve chvíli, kdy kolaboval programatismus, což znamená, že jejich bojové prostředky patřily pouze do sféry reprodukce (potraviny zdarma, bezplatné školy, výbory na ochranu sousedství, ženská práva atd.), zatímco jejich teoretická a organizační struktura byla stále čistě programatická.

43) A. Pannekoek, *World Revolution and Communist Tactics*, Kapitola III.

Autotransformace, událost a aktivita

Oaklandská komuna se ustavovala tak, že se musela zabývat celou reprodukcí proletariátu, aniž by kolem sebe měla revoluční proces. Znamenalo to organizovat stravování, zdravotnickou péči, přístřeší, aktivity a všechno ostatní, ale pořád být uvězněna ve vztazích a kategoriích kapitalismu a celé té „staré špíně, která se s tím poji.“ Ustavovala se tedy okolo společenství, které bylo stejně tak reálným bojovým společenstvím jako společenstvím uvnitř kapitalistického světa. Například prodej drog nebyl zakázán a při vědomí, že policie do stanového městečka nevstoupí, mnozí se do něj utíkali před neustálým policejním obtěžováním a tak se nakonec začali podílet na chodu tábořiště, ale zároveň ho využívali k prodeji, jakkoli výdělky tradičních dealerů z tohoto náměstí během komuny poklesly. Dalším příkladem je účastník stanového městečka, kterého tam přesně měsíc po vzniku tábořiště našel kdosi, kdo jej hledal a hned vedle městečka ho zastřelil. Tehdy se všichni vrátili zpátky do reality a popisují tuto scénu jako moment, kdy nikdo nevěděl co s tím. Krom toho byla řada lidí překvapena, že se něco takového odehrálo až tak pozdě, neboť rvačky a hádky byly na denním pořádku. Pro mnohé však Oaklandská komuna byla procesem autotransformace. Typickou ilustrací je často diskutovaný osobní příběh jistého S.:

S. žil na náměstí ještě před komunou. „Jakmile vzniklo tábořiště, S. začal pilně pracovat v kuchyni, hodně pomohl s jejím zařizováním a distribucí krabic s potravinami, které začaly proudit do městečka. Ale z nejasných důvodů byl S. stále vznětlivější, až jednoho dne vybuchnul a v reakci na nějaký spor vzal na kohosi kuchyňský nůž. S. pak začal lidem vyhrožovat a několikrát denně se dostával do rvaček [...] Pokusy o mediaci konfliktu v podstatě selhaly a zdálo se, že S. je imunní vůči jakýmkoli racionálním argumentům. Jednou, když začal další bitku, vytvořila se skupina lidí, kteří se ho pokusili z tábořiště vyhnat. Ale S. se vrátil, ještě zuřivější a ještě nebezpečnější. Nakonec jej ve výsledné pranici někdo praštil prknem přes hlavu a tím ho omráčil. Když znovu nabyl vědomí, vypotácel se ze stanového městečka, přičemž ho následovali pouliční medicí, kteří zavolali záchranku. Jenže po dvou týdnech se vrátil. Jeho afekt byl pryč a tvrdil, že bere nějaké prášky. Znovu se stal oddaným účastníkem táborového života, sprátlil se s novými lidmi a zapojil se do různých projektů.“⁴⁴

44) „Ale jednou po policejním útoku na náměstí byl zatčen za maření výkonu veřejného činitele, což je relativně malý přečin. Jenže byl v podmínce, takže Antirepresivní výbor

Oaklandská komuna nebyla formou nebo modelem, byla to dynamika. A v dynamice stanového městečka zaznívaly individuální dynamiky – ozvuky v procesu autotransformace, ale stále uvězněné ve starém světě.

Ale vedle dennodenních vnitřních hádek neexistoval žádný pořádkový nebo regulační orgán. Od samého vzniku stanového městečka sice působil „výbor pro bezpečný prostor“, ale ten nikdy nezodpovídal a ani nechtěl zodpovídat za řešení hádek. Navíc pořád někdo volal protipolicejní hlídky, aby uvnitř tábořiště plnily roli ochranky, ale ty tuto roli odmítaly a jakoukoli možnost, že by se mohly proměnit v interní milici, vyloučily zavedením rychlé rotace týmů. Jediná cesta jak tyto problémy řešit a klást otázky, které bylo třeba nastolit, pak vedla přes jedince nebo afinitní skupiny.

Usazena uvnitř reprodukce proletariátu, Oaklandská komuna musela čelit kategorii gender. „Kategorií“ nemáme na mysli abstrakci nebo vágní sociologickou klasifikaci. Každý výrobní způsob má své vlastní kategorie a ty existují jako vztahy. Mělo-li být stanové městečko útočištěm pro každého (a nakolik poskytovalo jídlo, přístřeší a ochranu před policií útočištěm skutečně bylo), samozřejmě jím na prvním místě muselo být pro ženy a queers. A zde vyvstává otázka aktivity. Ženy a queers se totiž za účelem přežití *museli* sebeorganizovat,⁴⁵ ale museli se sebeorganizovat *v rámci* celku, kterým bylo stanové městečko. A jak jsme si už říkali, tento celek nemohl existovat jako takový. Sebeorganizace žen a queers tudíž byla jednou z hlavních dynamik, které tábořišti nedovolovaly propadnout vysněné identitě, „my jsme 99 %“, protože těch 99 % je kompaktním celkem individuální chudoby a násilí kapitalistických

---

nedokázal zajistit jeho propuštění. Byl převezen do okresní věznice, kde mu, jak je zvykem, odmítli dávat jeho léky. Co se stalo dál, není jasné, ale údajně napadl strážného. Obvinění, které proti němu bylo vzneseno (napadení veřejného činitele), by podle kalifornského zákona ‘tříkrát a dost’ potenciálně znamenalo třetí zločin a tudíž doživotí. Ačkoli se jeho obhajobě věnoval celý podvýbor, musel přistoupit na dohodu o přiznání viny, aby se vyhnul započítání ‘třetího zločinu’. Dnes je ve výkonu trestu: 4 roky odnětí svobody.“ J. Bernes, „Čtverec a kruh – logika Occupy“ (v tomto čísle, s. 7).

45) Co se týče queer hnutí, přežití a sebeorganizace, viz soudruzi z Bashback [Bashback! *Queer ultraviolence*, Anthology, Ardent Press]. Těm, kdo považují termín „přežití“ za přehnaný, připomeňme dvě vraždy. Následujícího dubna byl (-a) ani ne sto stop od místa, kde dříve stálo tábořiště, zastřelen (-a) Brandy, černošský (-á) transsexuál (-ka), a to mužem, kterého rozltilo, když zjistil, že Brandy je transsexuál (-ka). Tsegu Tsegay, aktivní účastníci stanového městečka, o pár měsíců později ubil k smrti její manžel.

vztahů. 99 % znamená obtěžování, znásilnění a vraždu. Organizace fronty Okupuj patriarchát tak byla ustavičnou připomínkou, že toto stanové městečko nespojuje nic než negativita. Jednalo se o vznik boje uvnitř boje a o jednu z dynamik, které směřovaly proti skutečnosti, že boj, který není vystaven svým vlastním limitům, upadá do identity. *Konkrétně* se to ukázalo během druhého stanového městečka, kde už ženy a queers nebyli tak silně organizováni (bylo třeba provést spoustu příprav mimo tábořiště, což staré účastníky donutilo k absenci, zatímco do městečka pořád proudili noví lidé) a sexuální obtěžování bylo stále častější.

Genderová otázka sice byla pro vnitřní dynamiku tábora stěžejní (částečně proto, že se do něj motaly jisté tendence), ale gender jako celek zpochybněn nebyl. Souvislost mezi genderovou otázkou a limitem, který tvořila sféra práce, je zjevná: protože Oaklandská komuna nemohla zaútočit na sféru práce, nemohla ani plně zpochybnit gender. Je to totiž práce, co umožňuje rozdělení celistvosti na sféry: výrobní a reprodukční, veřejnou a soukromou. Práce tak vytváří gender a bez uchopení práce je tu vždy riziko esencionalizace genderu. Protože však stanové městečko bylo ukotveno v reprodukci proletariátu a protože tu byla činnost jisté části tábora, mohlo během boje dojít k otevření otázky genderu.

***

Co je to „trhlina“? Je to událost, která říká: „Musíme sice *jednat jako kolektivní My*, ale nadále už nemůžeme *existovat jako toto My*.“ Je to moment, kdy je vše, co tvoří vnější omezení, nakonec zpochybněno produkcí nové praxe. V boji je to kterákoli chvíle, jež ukazuje možné překonání toho, čím tento boj je – jeho podmínek a limitů – směrem ke generalizaci. Jaké jsou kontury činnosti kolem těchto událostí a uvnitř nich? Účast v bojích, porozumění jejich limitům a konfrontace s nimi, obrana těch opatření a praktik, které otevrou sebeorganizaci – nebo praktiky, které jsou danému boji vlastní – jejímu zrušení.

Komunizace bude zrušením všech tříd proletariátem a toto překonání je produkováno už v současných bojích, a to zároveň s kontrarevolucí. Není-li však komunizace nic než soubor opatření, tato opatření bude třeba prosadit a uhájit. Nespádnou z nebe. Proto některé skupiny přišly s termínem „trhlina“, aby jím pojmenovaly ty aktivity současnosti, které ohlašují komunizaci. Samozřejmě se rozumí samo sebou, že tyto aktivity nejsou vlastnictvím „komunizační tendence“ či dokonce politických kruhů, nýbrž proudem ve smyslu sdíleného horizontu.

Zásadní je, že tyto aktivity nejsou zárodky budoucí revoluce, nejsou vzorem toho, o čem by komunizace mohla nebo měla být a nejsou začátkem revoluce. Jsou to momentálně nutné aktivity, protože se potýkají s komunizací jako se svým horizontem. Nejsou ničím jiným než praktikami v současných bojích, praktikami, které nikdy nelze formalizovat.

Kapitál chce každý limit změnit v překážku, kterou může překonat. Totéž ve chvíli trhliny dělá každý v boji. Touto překážkou – vytvořenou či přítomnou jako nezbytný první krok – je sebeorganizace nebo kterákoli jiná forma praxe vyvinutá bojem. Kapitál coby výrobní způsob nikdy nemůže překonat své vlastní limity. Když výrobní způsob transformuje své limity v překážky a překonává je, znamená to, že z něj vyrůstá nový výrobní způsob. Každý limit je totiž vždy definující. Jakmile boj překoná své vlastní limity, opouští své „původní pole“ a pouští se do revolučního procesu. A zde nic neroste – zde je jen ruptura.

Sbohem komuno

Někdo by se mohl ptát, proč jsme se rozhodli hnutí Occupy Oakland nazývat „Oaklandskou komunou“. Toto označení není plodem militantství, u nějž je čistě přání otcem myšlenky, ale tak nějak odráží realitu daného boje s jeho leskem i bídou. Uzavřena do hranic jednoho náměstí a se sférou práce coby svým ustavujícím limitem byla Oaklandská komuna jedním z nejmarkantnějších a nejostřejších momentů současné krize (ani jejím produktem ani její příčinou, nýbrž *momentem* krize), ale zároveň byla odsouzena zůstat enklávou. Jestliže jsme se snažili tento boj analyzovat, tak proto, abychom odhalili horizont, k němuž vede. Analyzovat boj totiž neznamená „vidět v bídě pouze a jen bídu“, ale vidět „v něm revoluční, podvrtnou stránku, která svrhne starou společnost.“

Ve všem, čeho dosáhla, byla Oaklandská komuna nejsilnějším echem budoucnosti, které nám sdělovalo, že dojde-li ke komunistické revoluci, jejím obsahem bude naprosté zrušení všech kategorií a vztahů kapitalistického výrobního způsobu. Jakožto krystalizace aktuální chvíle Oaklandská komuna svými vítězstvími i svými porážkami každodenně dosvědčovala, že každá kategorie kapitalistického výrobního způsobu tvoří limit, který boj musí překonat. Toto překonání je možné jedinečně skrze generalizaci, kontaminaci všech buněčných tkání společnosti. A tato generalizace není růstem, ale momentem ruptury.

Rozšíření bojů mimo pracoviště a tedy přihlídnutí k reprodukci jako k celku je momentem krize, čímž,

co nikdo nemohl předvídat. V tomto ohledu zašly americké okupace – a v Oaklandu víc než kdekoli jinde – o krok dál než řecký prosinec 2008. Řada bojů se dnes odehrává v reprodukční sféře a sféra práce je pak vždy ustavujícím limitem těchto bojů. Má to tři důvody: konec dělnické identity a její bojové tradice (což znamená i asanaci jejího právního rámce), rozmanitost proletariátu v dobách krize (jakmile se začnou hroutit různé vrstvy) a především dramatický pokles reálné mzdy oproti mzdě nominální. Ve výsledku jsou tak často horizontem bojů autonomizace a personifikace momentů výrobního procesu (vnímání finančního kapitálu jako parazita na „reálné ekonomice“, ono „1 %“ atd.). Jsou-li však v těchto bojích práce a výroba ještě pořád jen duchy, rozhodně to neznamená, že produktivně pracující budou ústředními postavami nadcházejících bojů. Práci a výrobu bude třeba plně vstřebat *jako kategorie*, než bude možné přijmout opatření k jejich zrušení.

Nastane-li revoluční období, boje nepřekonají vzájemnou izolaci obou sfér tím, že najednou začnou výrobu považovat za doposud opomíjené či přehlížené centrum, ale tím, že rozšíří útoky ze srdce reprodukce do srdce produkce. Výroba už nebude s to stát se tím centrem, kterým bývala – bude jen jednou součástí celku. Boje se nebudou proměňovat krok za krokem, nýbrž budou procházet momenty ruptury. Tyto momenty ruptury uvnitř bojů nám umožní zhlédnout pod hávem z nepokojů výrobní způsob v jeho totalitě.

podzim 2012

Poznámka: Vřelé díky všem soudruhům a soudružkám, kteří svojí pomocí, informacemi a analýzami umožnili vznik tohoto textu.

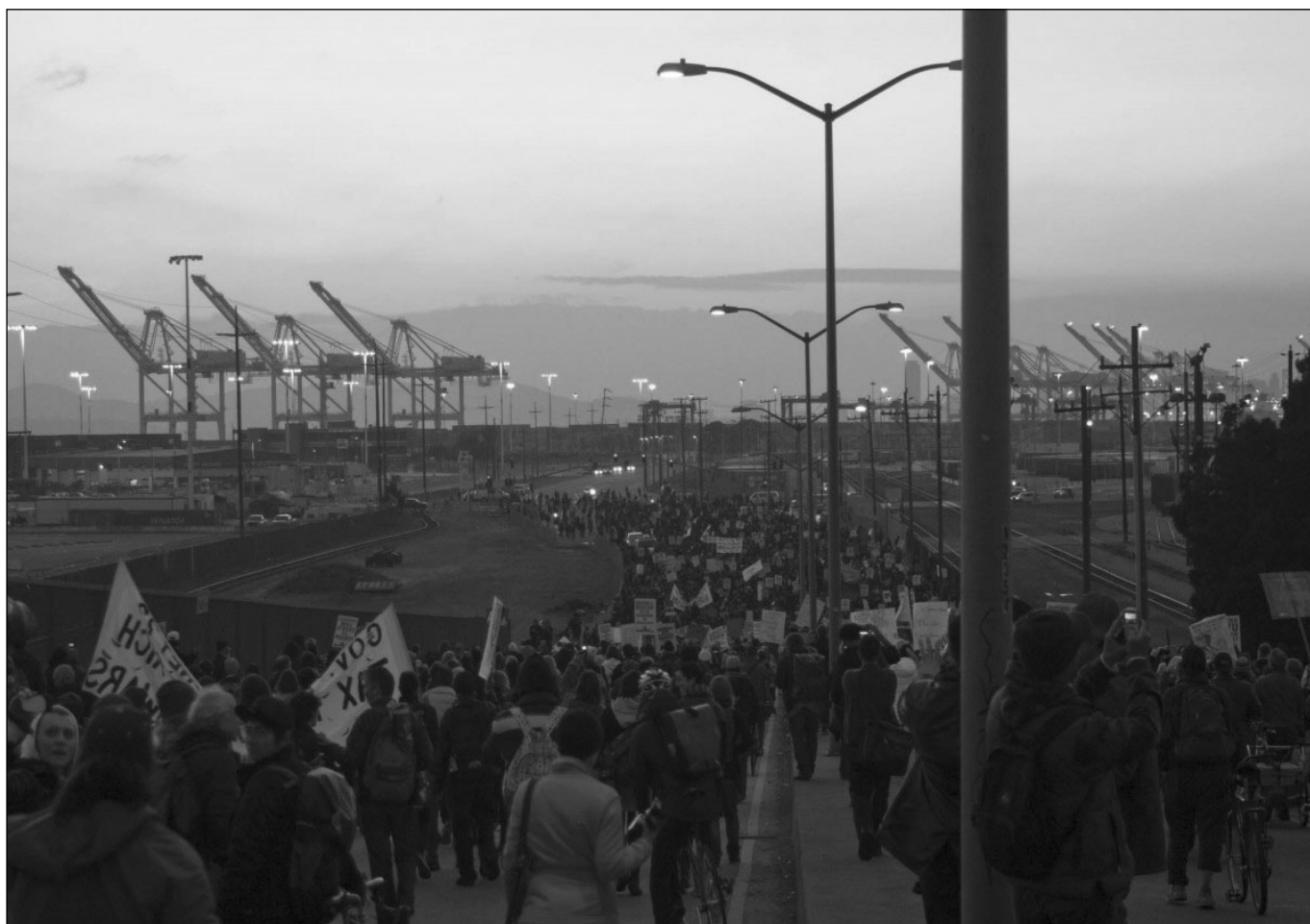
„My jsme na straně věčného života druhu, naši nepřátelé jsou na straně věčné smrti. A Život je pohltí, až oba členy antiteze syntetizuje v realitě komunismu.“⁴⁶

Tento text poprvé vyšel v mezinárodním žurnálu pro komunizaci *Sic* č. 2, leden 2014.

46) A. Bordiga, *The Revolutionary Program of Communist Society Eliminates All Forms of Land Property, of Productive Installations and of Products of Labor* (autorův osobní překlad z Bordiga *et la passion du communisme*, Spartacus, s. 69).

ANALÝZA LIMITU A JEJÍ LIMITY

*Jelikož se jedná o způsob zkoumání podmínek dnešních a historických bojů, bylo by možné nejnovější výstup tzv. „komunizačního proudu“ označit za jakousi **analýzu limitu**. Tento modus bádání není obvyklým cvičením na téma „nešťastného uvědomění“, který jsme si zvykli od ultralevice očekávat. Naopak se nám říká, že limity jsou přímo podmínkou, která činí boje možnými. Jsou plodné, jsou zdrojem dynamiky bojů, ale také jejich pomíjivosti a nevyhnutelného zániku.*

Av tomto smyslu se skrze tyto slepé uličky vyjevuje horizont komunizace stejně, jako se vrstvením barvy na povrch plátna prakticky objevuje hloubka malby. V tomto smyslu má každý dějinný moment nějakou formu svého překonání, která konkrétně odpovídá limitům, jež tento moment klade bojům proletariátu. Komunizace je pak formou překonání, která vychází ze specifík dnešních bojů. Jelikož si všímá dvojího charakteru limitu – je překážkou i horizontem – sdílí tato analýza cosi s obecným dialektickým myšlením a jeho ochotou myslet dvě neslučitelné myšlenky najednou.

Želobu, i studium limitů má své limity, které až příliš rychle mohou vést k fatalismu a teodiceji – jako by byl text historické tragédie předem napsán a naším úkolem bylo jen objevit od prvopočátku přítomné osudové plynutí. Když se ovšem použije správně, je tato metoda o hledání nového v dějinách: nového, které přináší samotné boje a teorie je jen registruje, nového, které je vnitřní ustavičně se měnícím podmínkám, za nichž se proletáři setkávají s kapitálem a jeho mocí. Schopnost registrovat tyto nové změny si však žádá věnovat bedlivou pozornost všem silám, které jsou v konkrétní chvíli ve hře. Jinak je analýza limitu jen strojem na potvrzování hypotéz.

Text „Pod hávem z nepokojů“ je příkladem toho, co je na takové metodě dobrého i špatného. Jeho vzhled do dění v Oaklandu během let 2011 a 2012 není nikterak malý a rozhodně se jedná o jednu z nejrigoróznějších a nejangažovanějších analýz, jaké jsme četli. Je v něm mnoho momentů, které stojí za pochvalu. Rozpoznání rozdílu mezi procesy *generalizace* a *unifikace*, k němuž text dochází na svých závěrečných stránkách, je pronikavé a navíc přenosné. Poměrně často se v něm ale mechanicky aplikují určité konceptuální rámce (jak ještě uvidíme, paradoxním účinkem této mechanizace je naturalizace jejích vlastních hypotéz). S mnohými z těchto rámců sice zcela nebo částečně souhlasíme, ale nemůžeme se ubránit dojmu, že způsobu, kterým jsou použity, něco schází.

„Pod hávem z nepokojů“ používá analytické schéma vypracované *Théorie Communiste* v esejích jako „Současná chvíle“ a „Sklenná podlaha“, kde se tvrdí, že proletářům se dnes „samotný fakt, že konají jako třída, jeví jako vnější omezení, limit, který je třeba překonat.“ To znamená, že pokaždé, když se proletáři potvrzují jako třída – jako pracovní síla – stejně tak musí potvrzovat a zachovávat kapitál. V podmínkách dnešní krize pracující často bojují jen za to, aby si udrželi svá pracovní místa. Jinými slovy, bojují za zachování vztahu kapitál-práce jako takového. Na pořadu dne

jsou minimální modifikace a defenzivní boje. V důsledku restrukturalizace práce jsou pracující nuceni donekonečna přinášet oběti a tedy fakticky převzít stanovisko kapitálu, aby si udrželi a rozšířili svůj přístup ke mzdě. Jestliže si předchozí generace mohly představovat boj dělnické třídy jako proces „sebezhodnocování“, v němž si dělníci pro sebe postupně vybojovali autonomii na kapitálu, dnes se potvrzování třídní identity zdá být jedno a totéž s potvrzováním imperativů kapitálu a jeho práva řídit. Konání v podobě třídy začíná podřývat samo sebe.

Tento posun ve struktuře vztahu kapitál-práce otrásl materiální soudržností továrny, průmyslové výroby, v dříve průmyslovém jádru – skrze automatizaci, offshoring, fragmentaci výrobních procesů a pozůstávající litanii postfordismu. Vyhnán z továrny, proletářský antagonismus se nalézá na ulicích – přesouvá se z prostoru výroby do prostoru reprodukce nebo oběhu. Ve čtení, které nabízí *Théorie Communiste*, je vzpoura v Řecku roku 2008 paradigmatickým příkladem tohoto vysídlení: k nejvýbušnějším setkáním došlo mezi překérními, marginalizovanými proletáři a státem, zatímco formální, odborově organizovaná pracující třída se zapojila poněkud opožděně a váhavě. Jakmile byl antagonismus takto vysídlen, proletáři čelí aparátům, které reprodukuje jejich třídní identitu: policii, školám, odborovým kancelářím a nejrůznějším vládním institucím. Přislíbem takového boje je, že při pokusech negovat formy třídní příslušnosti, které se dnes jeví „jako vnější omezení“, by mohl přejít v otevřené povstání, které zpochybní jak práci, tak kapitál a nebude je potvrzovat. Naopak průvodním limitem je, že takovýto antagonismus zůstává vzdálen od srdce výroby a není s to zastavit ekonomiku jako takovou.

„Pod hávem z nepokojů“ sice občas nabízí vhledy do rozdílů, které oddělují Oakland od Atén a Soluně, ale na Oakland tuto analýzu aplikuje poněkud nemožně. Například se dočteme, že jedinečným přínosem Oaklandu a dalších okupací náměstí v USA je, že proletariát se zhostil otázky své vlastní reprodukce. Na rozdíl od Řecka, „bojový prostor už se neomezoval na střet tváří v tvář s policií, ale poskočil k setkání tváří v tvář se samotnou reprodukcí proletariátu.“ Nicméně podle autorů toto přímé zaobírání se reprodukcí přineslo své vlastní problémy, protože naturalizovalo „autonomizaci“ sféry reprodukce plynoucí z toho, že přibývá nadbytečných proletářů bez mzdy. O to obtížnější je vyzkoumat, jakými způsoby přicházely z okolní kapitalistické ekonomiky materiály pro struktury tábořišť, které stály na vzájemné pomoci (a občas se za ně platilo penězi vydělanými prodejem pracovní síly).

A právě zde se vyjevuje záliba tohoto textu v hyperbole, takže se kupříkladu dočteme, že v důsledku této autonomizace si [Oaklandská komuna] „nikdy nepoložila otázku výroby,“ ale zanedlouho je toto tvrzení popřeno, protože následující stránky se z větší části zabývají dvěma blokádami Oaklandského přístavu ze strany Occupy Oakland a jeho zásahem do boje přístavních dělníků. Toto pojednání je rovněž v rozporu s podobně nadsazenými tvrzeními, že „mimo náměstí nešlo na nic útočit.“ Jak je dobře zdokumentováno, během mnoha nocí plných nepokojů docházelo k útokům na kdeco a tyto výtržnosti vyděsily Oaklandskou asociaci podnikatelů natolik, že tisku vyprávěla o klesajícím prodeji a o firmách, které se kvůli špatné bezpečnostní situaci rozhodly nepřesunout své aktivity do Oaklandu. Neshodneme-li se však s literou formulací, které naši autoři používají, shodneme se s jejich duchem, máme-li tomuto duchu rozumět tak, že Oaklandská komuna nedokázala přejít do fáze vytrvalého útoku na ekonomické formy, na nichž byla závislá. Pravdou je, že stěžejní rys Komuny byl od základu pasivní a defenzivní: tábořiště – prostor, kde se prostřednictvím struktur vzájemné pomoci a bezplatného dávání přímo uchopovala reprodukce proletariátu. Byť lidé tento prostor bránili, momenty otevřeného násilí byly reakcí na útoky proti tábořišti, popřípadě reakcí na pokusy zmařit jeho znovuvybudování. Překonat tento limit by znamenalo přechod k otevřenému povstání a transcendenci od „táborové formy“.

Výše řečené nás nutí pozdržet se u kategorií *stávka* a *výroba*, které jsou podkladem námi diskutované kritiky. Nechceme tak hájit čest tábořiště, nýbrž naopak setrást z těchto záležitostí statické pojetí a dát jim ožít v současné situaci. Bez toho nepochopíme ani Oaklandskou komunu ani terén, na němž by se mohly rozvinout komunizační praktiky.

Co je to stávka?

Kdyby byl přechod k otevřenému povstání vůbec možný, došlo by k němu během vrcholného momentu, kterým byla Generální stávka 2. listopadu, kdy se od táborové formy krátce přešlo k momentu ofenzivní expanze. A právě zde se způsob, kterým autoři aplikují tematiku „třídní příslušnosti jako vnějšího omezení“, stává nejzajímavějším a podle nás problematickým. Podle autorů vyhlášení generální stávky, které bývalo mohlo znamenat přeměnu boje do podoby schopné napadnout výrobu jako takovou, pouze reprodukovalo vnějšnost třídní příslušnosti: „ke generální stávce nedošlo, neboť téměř nikdo nevstoupil do stávky. Ve chvíli, kdy se otevřela možnost rozpoznat v sobě dělníka s jeho mocí,

se tato možnost ihned stala handicapem. Jinými slovy, ve chvíli, kdy se vyrýsuje třídní příslušnost, vzniká jen jako vnější omezení.“¹

Není však jasné, v jakém smyslu bylo označení této akce za „stávku“ handicapem: 2. listopad byl bezpochyby vrcholným bodem hnutí. A je-li pravdou, že termín „stávka“ neodpovídal realitě, zdá se, že se jednalo spíše o plodný než limitující sebeklam. Každopádně nevěříme, že termín „generální stávka“ znamenal pro její účastníky to, co měl znamenat podle představ autorů námi diskutovaného textu – nedomníváme se tedy, že byl halucinací. *Podle našich vzpomínek výzva ke generální stávce znamenala volání po generálním útoku na ekonomiku jako takovou; jinými slovy, byla voláním po přerušení kapitalistické ekonomiky, ať už odepřením pracovní síly (individuálním, kolektivním), blokádou, okupací, cílenou sabotáží nebo rozpoutáním všeobecných nepokojů.* Všechny tyto taktické prvky se 2. listopadu spojily. Takovéto pojetí stávky není v dějinách ničím novým ani pro dějiny ztraceným, jak si ukážeme; přetrvává v dialektickém vztahu s konkrétními podmínkami. Jak poznamenávají sami autoři, „stávka“ coby odepření práce je pouze jedním ze souboru prvků, které se pojily v „generálních stávkách“ minulosti. Jestliže odepření práce bylo prvořadým prvkem generálních stávek v uplynulých 130 letech – které od počátku obsahovaly blokádu, vyvlastnění, sabotáž – dnes tuto úlohu stále více přebírá blokáda. Subjektem těchto blokád jsou proletáři v širším slova smyslu, který nezahrnuje jen pracující, ale všechny, kdo jsou „bez rezerv“, včetně nezaměstnaných. Blokáda je formou pro éru rostoucích přebytečných populací, jak nám již ukázali argentinskí *piqueteros* a nověji *piquets volants* ve Francii.

Kde je výroba?

V mnoha ohledech účastníci tohoto nového typu „generální stávky“ organicky a spontánně chápou cosi, co textu „Pod hávem z nepokojů“ uniká. Nepochybně je pravdou, že jsou sféra oběhu a sféra reprodukce zá-

1) Text opět staví na hyperbole, aby dokázal, co dokázat chce, protože ve skutečnosti přístavní dělníci ráno opustili svá pracoviště a Oaklandští učitelé se hodili marod, čímž zavřeli mnohé školy. Navíc řada dalších pracujících si vzala den osobního volna nebo toho dne prostě nepřišli do práce. Možná, že není případné nazývat takové skutky stávkou, nicméně účinně ochromují pracoviště. Stávka přistěhovalců v roce 2006, „*el gran paro*“ – kterou autoři staví do kontrastu vůči Generální stávce 2. listopadu – se z valné části uskutečnila tímto způsobem, individuálním odepřením pracovní síly, a z toho důvodu se jí neříkalo „stávka“ ani tehdy ani posléze.

vislé na sféře výroby a na produktivní práci. Jenže ono to platí i opačně. Přerušením oběhu, na němž je výroba závislá, mohou výrobu za *jejími hranicemi* zastavit proletáři, kteří nepracují ve výrobě. Stejným způsobem by boje ve sféře reprodukce mohly snížit schopnost kapitálu nalézat pracovní sílu, kterou potřebuje. Když zboží (suroviny, meziprodukty, hotové výrobky) a těla, která kapitál potřebuje, nedorazí do továrny, do skladu nebo do obchodu, zastaví se veškerá práce a veškerá výroba hodnoty.

Výroba a oběh jsou dnes navíc nově a komplexně propleteny. Oběh je teď výrobě vnitřní. Jak jsme poznamenali výše, dodavatelské řetězce toyotizačního taylorismu a s nimi související logistická revoluce rozložily továrnu na části a ty rozstrkaly do celoplanetárních sítí, takže k výrobě jednoho jediného artiklu může být zapotřebí zkoordinovat desítku výrobců. Tyto sítě jsou velice křehké; ke zrychlení a řízení toků zboží se využívají dopravní programy *just-in-time* a sofistikované logistické protokoly, což znamená, že chyby si může dovolit málokdo, protože kdysi běžné hromady zásob a tlumiče otřesů zmizely. Vzhledem k rozsahu těchto sítí může mít narušení oběhu v určitých klíčových geostrategických bodech dalekosáhlé dopady na výrobu. A konečně oběh je výrobě vnitřní také v tom smyslu, že za vlády Walmartu a nových megaprodejců pohání spotřeba výrobu novými způsoby. V tzv. modelu „*pull production*“ se zboží nevyrobí ani neodešle, dokud od prodejce nepříjde informace ukazující, že jeho zásoby poklesly. V rámci takového systému jsou artikly už předem prodány, tedy přinejmenším ideálně, a spotřeba má na výrobu určující vliv.

Ve všech ohledech je pak zásah do sféry oběhu zároveň zásahem do výrobní sféry. A byť horizontem zásahů do sféry oběhu není uchvácení výrobních prostředků, jako je tomu u zásahů do výroby, není jasné, zda by dnes takové uchvácení vůbec mělo smysl, když se výroba ve většině oblastí omezuje na periferní či sekundární artikly, které mimo kapitalistické společenské formy nejsou téměř k ničemu.

Co je to výroba?

Rovněž se ukazuje jako příznačné, že autoři špatně rozpoznávají charakter a současnou situaci produktivní práce. Všechna taková pojednání riskují, že upadnou do pedanterie. Autoři toto riziko obcházejí tak, že si z Marxe vyberou jednu parciální myšlenku a pak tvrdí, že „můžeme jít až tak daleko, že každou práci reálně přivtělenou ke kapitálu nazveme produktivní.“ Kdyby Marxova slova měla být měřítkem, pak on sám tako-

vouto představu na desítky míst vyvrací. Ještě důležitější však je, že jeho celkový odhad ladí s vývojem, který pozorujeme v globální ekonomice, včetně silící nestability a klesající ziskovosti, když jsme se dostali za nominální ceny finančního/pojišťovnického/realitního sektoru. Tento vývoj se například shoduje s Marxovou pečlivou analýzou a verdiktem ve 2. dílu *Kapitálu* ohledně neproduktivního charakteru práce věnované přeměně peněžního kapitálu ve zboží nebo naopak, tedy práce, která „zahrnuje oběh nebo je součástí oběhu.“

Ale říci, že jistá práce je neproduktivní, ještě neznamená pochybovat o *společenské nezbytnosti* takovéto práce: „Tak jako doba oběhu kapitálu tvoří nutnou část doby jeho reprodukce, tak tvoří i doba, po kterou kapitalista kupuje a prodává, po kterou se potlouká po trhu, nutnou část doby, kdy funguje jako kapitalista, tj. jako zosobněný kapitál. Tvoří část jeho podnikatelské doby... Změna stavu stojí čas a pracovní sílu, nikoli však na to, aby byla vytvořena hodnota, nýbrž na to, aby došlo k přeměně hodnoty z jedné formy do druhé formy. Na tom nic nemění vzájemná snaha přisvojit si při této příležitosti přebytky množství hodnoty. Tato práce, zveličovaná na obou stranách špatnými úmysly, nevytváří hodnotu, tak jako práce, vynaložená na vedení soudního procesu, nezvětšuje hodnotu předmětu sporu.“ V tomto světle jsou bankovnictví, účetnictví, reklama a četné administrativní úkony pro reprodukci kapitálu nepostradatelné, a přitom neproduktivní.²

Tato distinkce pro boj kapitálu o jeho vlastní reprodukci nepozbyla na významu, spíše naopak. Když se vyrestrukturalizoval z průmyslové výroby, kapitál stále více hledal důchod ve sféře oběhu – neboť jednotlivý kapitalista jedná ve snaze dosáhnout důchodu a ne vy-

2) Pro uchopení vztahu mezi peněžním kapitálem a *produktivním* kapitálem, mezi oběhem a výrobou a mezi důchodem a hodnotou jsou u Marxe užitečné různé pasáže. Za úvahu stojí například *Kapitál*, 2. díl, kapitoly 1 a 6; 3. díl, kapitoly 4, 16-19; *Grundrisse*, Sešit 2 („Pro pány ekonomy je zatraceně obtížné uskutečnit teoretický přechod od sebezáchovy hodnoty v kapitálu k jejímu rozhojňování,“ 270-1); I. I. Rubin, *Essays on Marx's Theories of Value*, kapitola 19 („Takže otázka *produktivní práce* stojí na otázce *produktivního kapitálu*, tj. na dobře známé teorii z II. dílu *Kapitálu* o „metamorfózách kapitálu“. Podle této teorie kapitál ve svém procesu reprodukce prochází třemi stádii: peněžní kapitál, produktivní kapitál a zboží kapitál. První a třetí stádium představuje „proces oběhu kapitálu“ a druhé stádium „proces výroby kapitálu“. „Produktivní“ kapitál podle tohoto schématu nestojí v opozici vůči neproduktivnímu kapitálu, ale vůči kapitálu v „procesu oběhu“. Plnohodnotné pojednání o této literatuře viz Ian Gough, „Marx's Theory of Productive and Unproductive Labour“, *New Left Review*, 1/76.

robit novou hodnotu. A právě tato snaha tvoří vnitřní limit kapitálu, protože staví zisk proti akumulaci a cenu proti hodnotě, a je třeba v ní vidět imanentní charakter současné krize. Pošklebovat se nad tím, že kapitalista nemá svého Marxe, aby to pochopil, je k ničemu. Raději si jednoduše povšimněme, že přesun zdrojů a pracovních míst k úkolům spočívajícím v realizaci větších dílů klesajících přebytků, a to v ustavičně se zvyšujícím tempu, skýtá příležitost i protivníkům kapitálu.

Jelikož kapitál se zachovává generováním hodnoty – a vstupuje do krize tam, kde výroba hodnoty klesne pod určitou úroveň – jeho protivníci budou chtít pochopit, které sektory hodnotu plodí a které ne. Tato hodnotová analýza je však často brána jako strategická analýza. Marxisté až příliš rychle docházejí k závěru, že výroba hodnoty rovná se strategický význam a že boje v „produktivních“ částech ekonomiky budou důležitější. To však jednoduše není pravda. Jak bylo výše řečeno: to, zda něco vyrábí hodnotu nebo ne, ve finále neurčuje, zda je to užitečné pro reprodukci kapitálu nebo ne. Bankovní a úvěrový systém sám o sobě neprodukuje žádnou hodnotu. Nicméně zamrzne-li přísun úvěrů, produktivní ekonomika se může zastavit během několika málo dní. Hodnotová analýza tak může být nutnou přípravou na strategické porozumění kapitálu, ale rozhodně ho nemůže nahradit.

Není pochyb o tom, že restrukturalizace kapitálu, díky níž je na místech jako Oakland stále těžší rozpoznat výrobní sektor, představuje skutečné potíže. Namísto hodnotové analýzy bychom se mohli zaměřit na průvodní potíž s hledáním užitečných hodnot nutných pro naše přežití; koneckonců vyrabováním skladu ve sféře oběhu se materiální potřeby uspokojí jen dočasně. A tak i kdyby Oaklandská komuna překročila své limity, možnost vyrvat reprodukci z rukou kapitálu by pro ni zůstala nedostupná. A přitom útoky na dnes zranitelné uzly kapitálu, kde se hromadí procesy přeměňující zboží v peníze, je třeba chápat tak, že Oaklandská komuna probádávala rodící se a váhavý posun v taktice. Otázkou pak pro nás zůstává nepostižitelná jednota praxe, která by koordinovala tuto nerozlučnou dvojici imperativů: zničení autoreprodukce kapitálu a ovládnutí naší vlastní. Praktické rozkrytí této jednoty je pro nás komunikací.

Třídní příslušnost?

Když poměrně sverpě nacpal generální stávku do kadlubu řeckých nepokojů (snad proto, že špatně chápe, jakým způsobem výroba a produktivní práce představují limit), text „Pod hávem z nepokojů“ nepostihnul speci-

fika odlišující vývoj třídní příslušnosti a antagonismu v případě Řecka a Oaklandu. Jestliže třídní příslušnost byla v Oaklandu vnějším omezením, pak toto omezení fakticky *zosobňovaly* zvláštní frakce a skupiny. Tuto skutečnost nelze pochopit, pokud se podrobně nepodíváme na odporné politikaření, které doprovázelo jak blokádu přístavu v den generální stávky, tak následnou prosincovou blokádu.

Ačkoli se ILWU (odborový svaz přístavních dělníků) pyšní radikální historií, která sahá až do 30. let 20. století, a obvykle je mnohem bojovnější než většina amerických odborů – dávno domestikovaných pro potřeby kapitálu – má sklon použít se do „politických stávek“ (které jsou v USA nezákonné) pomocí poměrně zvláštního, legalistického mechanismu. Protože jedna klauzule v jejich smlouvě dává dokařům právo uposlechnout stávkovou hlídku a přidat se k ní – nebo i ke „komunitnímu protestu“ – zastavují práci tím způsobem, že si pozvou „komunitní aktivisty“, aby protestovali u bran přístavu. Zahrají tam divadélko pro arbitra, který rutinně prohlásí pracovní podmínky za „nebezpečné“, čímž dokařům umožní přestat pracovat, aniž by riskovali nějaký postih. Jedná se o kuriózní obrácení tematiky „třídní příslušnosti jako vnějšího omezení“ naruby: přístavní dělníci zvětšují svůj antagonismus do podoby party cizích lidí, protože jejich vlastní smluvní identita jakožto dělníků se stala omezením. I když má původ u dělníků samotných, antagonismus musí na pracoviště přijít zvětšku, skrze prazvláštní politické břichomluvectví.

Nápad zablokovat 2. listopadu přístav – jako odpověď na výzvu ke generální stávce – sice vzešel z komunikace mezi komunitními aktivisty a odboráři z ILWU, ale velikost sil, které vyčarovalo Occupy Oakland z něj udělala něco úplně jiného: skutečnou blokádu a ne divadélko, protože dělníci neměli šanci dostat se do přístavu, ať by arbitr rozhodl jakkoli. A byť se později blokáda popisovala jako intervence do boje v Longview, většina z těch desítek tisíc lidí, kteří toho dne pochodovali k přístavu, o boji v Longview nic nevěděla. Pochodovali na přístav ze stejných důvodů, z jakých se toho dne už předtím účastnili jiných akcí: na protest proti zničení oaklandského tábořiště a souběžným útokům na tábory Occupy po celé zemi a obecněji pak ze solidarity s přitažlivě vágním politickým stanoviskem hnutí Occupy, které lidem dovolovalo protestovat proti různým podobám zbídačení, nezaměstnanosti a konfiskace (často konfiskace práv a výsad americké střední třídy), které zažívali. Přes všechnu vágnost Occupy tam ti, kdo se blokády účastnili, byli sami za sebe.

Když se ale během následujících týdnů začala plánovat

druhá blokáda, došlo k přepsání celého vyprávění tím způsobem, že ze série blokád se stala především solidarita s hrdinnou leč nedostatečnou aktivitou dělníků z Longview a také s počínajícím bojem přístavních řidičů kamionů v Los Angeles. Výsledkem byla domestikace antagonistických sil uvolněných Generální stávkou, což z Oaklandské komuny v podstatě udělalo dobrovolnickou milici přístavních dělníků, kteří sami za sebe povětšinou nic nedělali. A tak se znovu objevilo vnější omezení jako zrcadlový obraz jeho první inkarnace: s pomocí dělnických aktivistů, kteří se hnutí účastnili, přístavní dělníci – coby obraz třídní příslušnosti – ujařmili bojovnou energii Occupy Oakland a odklonili ji od toho, aby jednala samostatně, což by bývalo znamenalo postupovat proti tomuto obrazu třídní příslušnosti a proti samozvanému aktivistickému vedení, které zařizovalo druhou blokádu. Takovéto aranžmá bylo paralyzující pro obě strany: dokaři se samolibě spokojili s externalizací své schopnosti klást odpor a dav pobudů z Occupy byl přesměrován od otázky svých vlastních potřeb k obraně této v zásadě pasivní třídní identity, která ani nebyla jeho identitou. Potíž tedy není v tom, že by si rozmanití proletáři z Occupy nahlávali, že jsou pracující. Problematické je spíš to, že se smířili s tím, že takové akce mají smysl a potenciál něco změnit jen tehdy, když se dělají *ve jménu* pracujících: že stávka pracujících musí být vždy nadřazená stávce nepracujících.

Etika výroby

Jak ale uvidíme, je tu riziko, že přesměrování Komuny k tradičním bojům pracujících může být vnímáno jako příklon zpět k jakési přirozené rovnováze. Ve skutečnosti se však jednalo o neúplný pohyb směřující k reartikulaci místa stávky. Byť po časové stránce převyprávění příběhu podtrhuje posloupnost, v níž došlo ke stávkám ve dvou různých momentech (jedna v listopadu, jedna v prosinci), možná bychom mohli říci, že *oaklandská stávka se pokaždé odehrávala na dvou místech*: na místě ortodoxní práce, kam dav ubožáků vnesl cosi nového, a na místě nepráce, kam odbory přinesly zhoubný prvek morální legitimacy. I toto rozdělení je formou rozporu v pohybu – dvě stávky o sebe dřou v rámci širší dynamiky, skrze kterou se vyvíjí způsob boje, jenž se pohybuje proti kapitálu tím, že se hýbe spolu s ním. Ani jedna z pozic v tomto rozporu ale není stabilní, tím méně pak přirozená.

A právě zde stať „Pod hávem z nepokojů“ nebezpečně vrávorá k chybnému oprašování „práce“ coby přirozeného stavu protivníků. Děje se tak více než jednou. Kupříkladu, „Jakmile se boj, jenž o sobě smýšlí jako o čistě politickém (a ekonomickém), konfrontuje

s jedním ze svých limitů a projde procesem autotransformace, *přirozeně* pocítíme a uvědomíme si, že jsme pracovní silou. [*Se reconnaître comme force de travail est un processus naturel.*] Ale v tomto případě se boj nemohl transformovat v něco jiného prostřednictvím poznání, že všichni jsou pracovní síla“ (kurzivu jsme do textu vložili my).

Jestliže protivníci 2. listopadu nějak „přirozeně“ reagovali, pak se naopak jednalo o útok na kapitál tam, kde byl dosažitelný a zranitelný. Východiskem tohoto útoku nebyla nějaká ideologická sebeidentifikace – vzniknul jako objektivní opatření plynoucí z toho, že kapitál nutně vyhání lidi z produktivní práce. Součástí tohoto procesu je jak produkce přebytečného obyvatelstva, tak přerozdělování pracovních míst směrem k nutné leč neproduktivní práci.

Théorie Communiste tvrdí, že programatismus je třeba chápat nikoli jako kolokvium chyb, nýbrž jako výraz podmínek pro možnou revoluci v éře, kterou dnes označujeme za programatickou. My v zákrytu s tímto argumentem tvrdíme, že stávka v místě výroby, stávka pracujících jakožto hegemonní forma antikapitalistického boje, rovněž patří do nějaké éry. Tuto éru otevřelo zevšeobecnění mzdové formy skrze průmyslovou revoluci; dnes končí spolu s úpadkem průmyslové mzdy a ustupujícím primátem výroby v sebenazírání kapitálu. Vidíme tedy důsledek bojů onoho dřívějšího momentu, návrat k němu i jeho revizi: blokáda – stávka za hranicemi výroby – genealogicky připomíná „exportní nepokoje“ osmnáctého století. Ovšem s jedním rozdílem: jestliže smyslem oněch bojů bylo zabránit odvozu užitných hodnot, prostředků reprodukce, ze země, blokáda se vrací poté, co už dávno odcestovala sama výroba takových užitných hodnot. Terčem útoku se tak stávají prostředky reprodukce kapitálu. Musíme si připomenout, že kapitál má své vlastní limity a reformuje sám sebe ve snaze překonat je; a právě tuto snahu vidíme v jeho intenzivnější potřebě hledat důchod v oběhu. Blokáda je rozvinutím těchto současných limitů ze stanoviska proletariátu, vyjádřeným přímo jako boj. Patrně byla v dané chvíli tím nejlepším možným, ale nebylo to dost.

Proto tvrdíme, že finální neschopnost Oaklandské komuny utkat se s kapitálem v širším měřítku vychází – vedle nesmírné přesily státu, která se proti ní sešikovala – z dvojí dynamiky. Na jedné straně je pravda, že oaklandští proletáři jsou v rostoucí míře vyháněni z hájemství zhodnocování: tento jev se vnitřně větví na ty, kdo pracují jinde v ekonomice, a na ty, kdo nepracují vůbec. Na druhé straně tu stále přetrvává rys

moralismu, který znamená, že pokaždé, když se něco sebere státu nebo kapitálu, musí se apelovat na liberální počestnost: přivlastněná budova musí být škola nebo knihovna, stávce se musí dostat požehnání od odborů – jakoby tato gesta mohla nějak zajistit široké sympatie obyvatelstva nebo odvrátit rány obuškem.

Ano, posloupnosti událostí nelze porozumět bez zkoumání mravních předpokladů, které lidé nadále chovají ohledně stávek a blokád. Vzhledem k historii dělnického hnutí se obecně předpokládá, že pracující mají *právo* stávkovat na svém pracovišti. Stávky jsou legitimní, protože dnes se má široce za to, že i když pracující *nevlastní* výrobní prostředky, tak skutečnost, že dočasně pečují o tento majetek, znamená, že mají mít slovo ohledně jeho využití, zatímco nějakému nahodilému proletáři nic takového nepřísluší. Na druhou stranu, ze stejného důvodu jsou blokády pracovišť, kterých se pracující neúčastní, nazírány jako nelegitimní, což samozřejmě státu dovoluje reagovat mnohem tvrději.³ Podle nás jsou tyto představy o legitimnosti stávky a nelegitimnosti blokády pokračováním obecné logiky vlastnictví. Během druhé blokády přistavu usilovali aktivisté z Occupy Oakland o legitimitu a hledali ochranu před napadením, kterou jim jejich spojení s nevyslovenými *právy* pracujících nabízelo, ale přitom si vůbec neuvědomovali nebezpečné předpoklady, na nichž tato legitimita spočívala. A to je další způsob, kterým se třídní příslušnost – zde jako představa etiky – stala omezením.

Nakonec se vraťme ke klíčovému tvrzení textu „Pod

hávem z nepokojů“: že Oaklandská komuna „téměř vůbec nezpochybňovala ideu výroby“. Nedomníváme se, že se rozumí samo sebou, co by to znamenalo „rozšířit boj na pracovní proces“ ani že se jedná o přirozený krok; je to historický krok ve změněné situaci. Podobně tvrzení, že „Propojení hnutí se zavíráním škol mohlo být další [snahou o takovou expanzi],“ sice objevuje důležitý inflexní bod v tomto boji, ale ze špatných důvodů, protože ve skutečnosti se boj do škol rozšířil, a to včetně dlouhotrvající okupace jednoho místa. Jenže při svém obratu ke školám v nich nenalezl studenty, kteří by se chtěli chopit otěží své vlastní intelektuální reprodukce. Naopak tam našel koordinaci s rodiči a učiteli, kterou fakticky nahradil podporu odepřenou státním aparátem a poněkud oportunisticky zmírňoval špatný mediální obraz, kterého se Occupy Oakland dostalo, když se snažil sám sebe legitimizovat skrze sdružení rodičů a učitelů a jejich sentimentální politiku.

Jsmo přesvědčeni, že probíhající vylučování obyvatelstva z produktivní práce nevyhnutelně podryje morální pojítko mezi bojem a prací, chápáné v jeho buržoazní podobě, kdy se jeví jako přirozené. Ano, podle nás musí být odhalen *„dělnické moci“* jako historicky ustavené kategorie – kterou je třeba překonat – zásadním aspektem komunizace. Na nutnosti „rozšířit útoky ze srdce reprodukce do srdce výroby“ se můžeme jediné shodnout. *La forme d'une ville change moins vite, hélas! que le coeur de la production!* Ale co se týče otázky dnešní struktury výroby a kompozice i taktického repertoáru třídy, která takové útoky provede, považujeme za nutné připojit tuto soudružskou kritiku.

prosinec 2012

Tento text poprvé vyšel v mezinárodním žurnálu pro komunizaci *Sic* č. 2, leden 2014.

3) Samozřejmě, že na pracující spojené s blokováním podnikem budou mít takové blokády zhoubné dopady. Ale aktivisté se k těmto dopadům nestaví stejně, jako se staví k negativním důsledkům – z hlediska potenciálních spojenců – jakékoli taktiky. „Poškodit pracující“ je čímsi obzvláště nemyslitelným.

NÁMĚSTÍ, BOUŘE, KOMUNA

Jsmo pokolením opuštěných a zrazených. Vyvrženi na břeh současnosti po 150 letech neúspěšných povstání, po ztroskotání dělnického hnutí, po debaklu sta politických projektů. Neodešli ale jen naši dávní ex-přátelé. Dnes od nás prchají dokonce i naši nepřátelé, i kapitál nás opouští: už neplatí jeho minimální přísliby, právo být vykořisťováni, právo prodávat svoji pracovní sílu. Jsme opuštěni a tak přijímáme svět naprosto nevázaně. Jak by prostředky mohly odpovídat cílům a jak máme naše konání podřídít racionalitě a praktičnosti?

Současný věk úsporných opatření znamená, že i ten nejskrovnější z požadavků si žádá, aby sociální demokraté vzali do rukou dlažební kostky. Zrazení demokracií, zrazení technokraty socialismu, zrazení prostoduchým idealismem anarchie, zrazení flegmatickým fatalismem komunistické ultralevice. Nejsme 99 %. Nejsme vůbec žádné procento. Nic neznamenejme. Máme-li nějakou moc, tak protože jsme nepřáteli každé většiny, nepřáteli „lidu“. Jak se zpívá v jedné staré písničce, *my nejsme ničím, budme vším*.

Sice mezi klíčové charakteristiky kapitalismu patří to, že každá generace jeho obětí tak či onak považovala za nepravděpodobné, ne-li přímo za absurdní, že by mohl přežít déle než pár desítek let, ale rozdíl mezi námi a jimi je ten, že v našem případě je to náhodou pravda. Dnes ani poskokové kapitálu nedokážou namalovat přesvědčivý portrét budoucnosti založené na trzích a mzdách – veškeré sci-fi dystopie s létajícími auty a robotickými sluhý působí opravdu směšně. Ne, budoucnost se prezentuje jedinej jako ruiny, apokalypsa, hořící kov v poušti. Je snazší si představit konec života na zemi než naše vlastní stáří.

Proto je zbytečné propadat úzkosti z implicitního etatismu bojů proti úsporné politice. S výjimkou hrstky zaostalých aktivistů a mediálních ideologů všichni docela dobře chápou, že keynesiánská karta byla vynesena už před dlouhou dobou a přebita válkami a zachraňováním soukromých korporací – stala se obětí svého monstrózního úspěchu. Nedoje ke znovuzrození sociálního státu ani k „reindustrializaci“ společnosti. Tolik je jasné: bude-li stát expandovat, bude to protofašistický stát s úspornou politikou. A už tu není ani nic, co by bylo možné smysluplně označit za „levici“ jakožto sílu, která touží řídit stávající svět jinak, ve jménu pracujících nebo lidu. Ti radikálové, které unavuje bezmocnost loajální opozice, a představují si, že jsou povoláni „zničit levici“, zjišťují, že sama jejich existence je postavena na tomto starém, zmizelém nepříteli. Žádná levice nezbyla: jen velká deprimovaná masa středu a nějaký ten divoký a špatně mířený antagonismus na okrajích.

Beznadějnost snahy odklonit stát z jeho současného kursu; poznání, že i lehká reforma systému by si vyžadovala kolektivní násilí o bezmála revoluční intenzitě; a s tím související vědomí, že bychom byli idioti, kdybychom se vydali tímto směrem, a přesto nedošli až k revoluci – to vše dodává mnoha bojům proti úsporné politice zvláštní marnost a intenzitu. Naší nadějí je, že se nacházíme právě v této beznaději, vlastně, že v současném cyklu bojů prostředky naprosto neodpovídají cílům. Taktika se už neshoduje se svými proklamovanými cíli. Ve Francii se v reakci na návrh změny *důchodového věku* stře-

doškoláci zabarikádují ve školách; potulné blokády matou policii; pouliční bouře vyplňují jedno městské centrum za druhým. V Británii a Itálii univerzitní boje přitahují desítky tisíc mladých lidí, kteří nemají naději, že by kdy mohli na vysokou školu chodit a vlastně o to ani nemají zájem. Už není možný žádný politický kalkul, který by sladil ideje s taktikou, myšlení s konáním. Nebo si snad myslíme, že děti ve Francii skutečně zajímá, co s nimi bude, až budou těsně před důchodem? Předpokládá snad někdo z mladých, že současný společenský řád vydrží tak dlouho? Ne, jsou tu, aby se věci rychleji pohnuly vpřed, rychleji ke kolapsu. Protože je snazší představit si konec světa než důchod. Protože cokoli je lepší než tohle.

***

Pro neoleninistické *filozofy*, kteří si budují své kultury v ulitách umírajících univerzit, neznamená tato nemožnost sesouladění prostředků s cíli nic jiného než překážku nebo blok. Kde je revoluční program v egyptské revoluci, ptají se, kde je program v ulicích Británie či Řecka? Kdo ukáží tyto masy k finálnímu útoku na paláce a citadely? Podle těchto myslitelů jedinej myšlenka může těmto masám zaručit efektivitu. Pouze myšlenka – myšlenka komunismu, jak někteří říkají – může z těchto mas udělat řádnou spojnicu mezi prostředky a cíli. Ale komunismus není idea ani idealismus – komunismus znamená osvobození mas od jejich podřízení abstrakcím. Naštěstí jsme rozumní, nespolehliví a přelétaví lidé. Máme problém naslouchat. Pro nás komunismus buď bude materiální, nebo nebude ničím. Bude to soubor bezprostředních praktik, okamžitého uspokojení nebo nic. Nalezneme-li kázeň a organizaci, bude vycházet z toho, co děláme a ne z toho, co si myslíme.

„Ideou“ filozofové myslí něco jako „stranu“. Mají v úmyslu nabýt i s jejich ideami na významu jako struktura a společenská forma. Mají v úmyslu stmelit starý pakt mezi inteligencí a dělnickým hnutím. Ale žádná inteligence už není a rozhodně není žádné dělnické hnutí, o němž by se dalo mluvit. Celá ta struktura služby a povinnosti – svým původem křesťanská – na které byly vystavěny klasické programatické strany, už neexistuje, protože kapitál už nepotřebuje morálku jako družku. Konáme *pro sebe*; konáme *spolu s druhými*; ale nekonáme z povinnosti trvale *pro druhé*.

***

Naše neukázněnost znamená, že z politických idejí tu může tak nějak kralovat jen jedna, která je ze své

podstaty určena zůstat ideou, ideálem: *demokracie*. Od Tuniska po Egypt, od Španělska po Řecko, od Madisonu po Wall Street se hnutí okupovaných náměstí znovu a znovu prohýbá pod tíhou této ořepané myšlenky. *Demokracie*, ten název pro okouzlení lidu jeho vlastním obrazem, jeho potenciálem pro nekonečné odklady. *Demokracie*, ten proces rozhodování, z něž se stala politická ontologie do takové míry, že sama forma, forma rozhodnutí, se stává svým vlastním obsahem. *Demokraticky se rozhodneme, že budeme demokratičtí! Lid si volí sám sebe!*

V aktuální éře – éře šetřícího státu a ekonomiky plné nezaměstnaných – pro sebe radikální demokracie nalézá ideální místo na náměstích metropolí. Náměstí je materiálním ztělesněním jejich ideálů – prázdné místo pro prázdnou formu. Skrze náměstí se radikální demokracie vrací ke svému mýtickému původu, *agoře*, shromaždišti antického Řecka, které rovněž sloužilo jako tržiště (takže fráze „nakupuji“ a „mluvím na veřejnosti“ byly téměř identické). Naše náměstí však nejsou bzučícími trhy plnými ekonomických a sociálních transakcí, ale sterilními prostranstvími, velkými kydanci betonu a nicoty, kde možná tu a tam stojí nějaká ta fontána. Jsou to prostranství vyhrazená odloučením „politického“ od ekonomiky, trhu. Nikde to není zjevnější než v nejnovější epizodě „hnutí okupovaných náměstí“, Occupy Wall Street, kdy došlo ke krotkému a docela neupřímnému pokusu obsadit skutečnou agoru, skutečný prostor směny, ale skončilo to vytlačení do malého,

dekorativního parku na okraji Wall Street, obklopeného policií. A právě to dnes znamená budování nového světa ve skořápce toho starého – shromáždění obklíčené policajty.

Je-li v těchto manifestacích nějaká naděje, pak spočívá ve formách vzájemné pomoci, které v nich existují – v tom, jak lidé experimentují s možnostmi uspokojování jejich potřeb. Už teď vidíme, že okupace jsou nuceny potýkat se s limity, které samy sobě stanovily, a dostávají se do konfliktu s policií i navzdory pacifismu, k němuž se jejich účastníci halasně hlásí. Okupace náměstí – se všemi jejich rozpory – jsou jednou z tváří současného nesouladu mezi prostředky a cíli. Či spíše představují situaci, kdy prostředky nejsou ani tak zapuzovány jako sublimovány, přítomny jako předmět vágní symbolizace, takže jakoby shromáždění předběžně uskutečňovala nebo symbolizovala či byla předobrazem nějakého budoucího momentu povstání. Z té horší stránky jsou ohromnými stroji na odklady. Z té lepší stránky nutí své účastníky k tomu, aby se skutečně zmocnili toho, o čem věří, že mají pouze právo chtít to.

Jak daleko jsme od Egypta, patrně počátku celé sekvence. Původní shromáždění tam bylo rozhodným aktem symbolického násilí, o němž všichni věděli, že povede ke střetu se státem a jeho silami. A přesto i tam zůstalo odtržení od ekonomiky – od způsobů, kterými uspokojujeme naše potřeby – vepsáno do revoluce od samého počátku. Jinými slovy, egyptské povstání nebylo *odkloněno* do sféry politického, ale přímo v ní začalo. A ve všech ostatních epizodách tzv. „hnutí okupovaných náměstí“ se tato primární dislokace opakuje, ať už jsou dál ochromeny pacifismem a demokratismem – jako ve Španělsku – nebo své požadavky hmatatelně prosazují – jako v Řecku.

Takto se okupace náměstí usouvztažňují nejen s veškerým vývojem ortodoxního marxismu – od Lenina po Maa – který staví dobytí státní moci do popředí a do centra všeho, ale také s jejich zjevným protikladem v této chvíli dějin: s pouličními bouřemi v Aténách, Londýně a Oaklandu, které jménem Oscara Granta, Alexise Grigoropulose nebo Marka Duggana berou policii a státní moc jako příčinu i důsledek, provokaci i předmět vzteku. Byť rabování, které tyto erupce vždy doprovází, ukazuje cestu k důkladnějšímu vyvlastňování, i tyto pouliční bouře, jakkoli se zdají být těmi nejpříjemnějšími z antagonistických akcí, jsou svázány jistým typem symbolizace, symbolizace negativního, která říká, co chce, skrze dlouhou litanii, z ohnivých písmen a rozbitého skla, o tom, co nechce: *toto ne, tamto ne*. Jejich limity jsme už viděli v Řecku – dokonce ani zapálení všech bank a policejních stanic nestačilo. I pak

přicházeli na městské mýtiny, na náměstí, přemožení vlastními ustavičnými negacemi, kde sama negace byla limitem. *Co dál? Co budeme dělat dál? Jak budeme pokračovat?*

A právě mezi náměstím a pouliční bouří – mezi tou nejčukerínovitější afirmací a tou nejčernější negací – se nacházíme. Otevírají se nám dvě cesty, přičemž každá je svým způsobem úkrokem od jádra pudla. Na jedné straně nekonečný proces rokování, který se svažuje ke společnému jmenovateli a ve finále musí dojít k jedinému možnému požadavku: k dožadování se toho, co už je, k dožadování se statu quo. Na druhé straně touha, která nemá žádný předmět, která ve světě nenalézá nic, co by odpovídalo jejímu likvidačnímu výkřiku.

Jeden požár hasne, protože sám dusí zdroj svého hoření. Druhý hasne, protože nenachází palivo, kyslík. V obou případech chybí konkrétní hnutí směřující k uspokojování potřeb mimo mzdu a trh, peníze a donucení. Shromáždění se stává skutečným, ztrácí svůj čistě teatrální charakter, jakmile se jeho diskurs upne k uspokojování potřeb, jakmile se posune k zabírání bytů a budov, vyvlastňování věcí a vybavení. Stejně tak pouliční bouře shledává, že opravdové ničení zboží a státu znamená

vytváření terénu zcela nehostinného pro takové věci, zcela nehostinného pro práci a nadvládu. A vytváříme ho napomáháním situaci, kdy prostě máme *dostatek všeho, co potřebujeme*, situaci, která nevolá po „přídělech“ nebo „odměřování“, nežádá si souměřitelnost množství, které si jedna osoba bere a kterým druhá přispívá. Jedině takto může povstání přežít a odvrátit opětovné ustavení trhu, kapitálu a státu (nebo nějakého jiného ekonomického modu založeného na třídní společnosti a nadvládě). Ve chvíli, kdy nejsme schopni uspokojovat potřeby všech – mladých i starých, zdravých i nemooucích, angažovaných i neangažovaných – vytváříme situaci, v níž je jen otázkou času, kdy lidé akceptují návrat starých nadvlád. Úkol je tedy docela prostý, a přitom oblundně náročný: ve chvíli krize a kolapsu musíme ustavit způsoby uspokojování našich potřeb a tužeb, které nebudou odvislé ani od mezd ani od peněz, ani od nutnosti pracovat ani od administrativního rozhodnutí, a přitom se musíme bránit proti všem, kdo nám budou stát v cestě.

2011

Původně vyšlo na *Bay of Rage*,
<http://www.bayofrage.com/from-the-bay/plazariotcommune/>

BLOKÁDA PŘÍSTAVU JE JEN JEDNÍM Z MNOHA POSLEDNÍCH ŘEŠENÍ

Podle všech dostupných měřítek byla generální stávka 2. listopadu velkým úspěchem.

Ten den byl rozhodně tím nejvýznamnějším momentem v sezóně Occupy a signalizoval možnost nového směřování okupací – pryč od vágního, autoreflexivního demokratismu a k otevřené konfrontaci se státem a kapitálem. Na lokální úrovni byla stávka reakcí na první razii proti stanovému městečku a ukázala, že Occupy Oakland je při sebeobraně schopné expandovat, organizovat své vlastní přetrvání, a přitom přímo napadnout svého nepřítele. A právě takový je význam sousloví Oaklanská komuna používaný pro stanové městečko a jeho účastníky, i když skutečná komuna je možná jedině na druhém břehu povstání.

Probíráme-li se událostmi onoho dne, je jasné, že bez uzavření přístavu by se vůbec nejednalo o generální stávku, ale spíše o obzvláště silný akční den. Desítky tisíc lidí, kteří pochodovali do přístavu, předčily všechna očekávání. Sousedé, spolupracovníci, příbuzní – k vidění byli všemožní lidé, kteří o takové události nikdy nejevili zájem a jejichž politická aktivita se omezovala na vzteklé bručení u televize a každoroční nebo po dvou letech se opakující výlet k volební urně. Jakoby veškeré obyvatelstvo Sanfranciského zálivu převezli do nějakého podivného průmyslového očiště, aby jím bloumalo a přemýšlelo a našlo samo sebe a svoji moc.

Teď máme šanci znovu zablokovat přístavy, 12. prosince, ve spolupráci s okupanty po celém Západním pobřeží. Los Angeles, San Diego, Portland, Tacoma, Seattle, Vancouver a dokonce i Anchorage už souhlasily, že zablokují své přístavy. Jistě se jedná o vzrušující události. Teď, když byla mnohá z velkých tábořišť v USA vyklizena, potřebujeme událost, jako je tato, aby sekvence běžela dál i během zimních měsíců a skýtala referenční bod budoucím manifestacím. Z důvodů, které ihned vysvětlíme, jsme přesvědčeni, že akce jako tato – přímé akce, které se zaměřují na oběh kapitálu a ne na jeho výrobu – budou hrát hlavní úlohu v nevyhnutelných vzbouřeních a povstáních nadcházejících let, přinejmenším v postindustriálních zemích. Souběh této taktiky s probíhajícími pokusy o přímé vyvlastňování opuštěných budov by mohl změnit hnutí Occupy v cosi, co by pro současný řád bylo opravdovou hrozbou. Podle nás ale řada soudruhů o těchto akcích dál uvažuje v podstatě jako o pokračování třídního boje z dvacátého století a průmyslového věku a nikdy si dost nevšímají toho, jak málo postindustriální generální stávka v Oaklandu roku 2011 připomíná generální stávku v Oaklandu roku 1946.

Oběh všude a nikde

Lodní průmysl (a doprava obecně) je pro kapitál už dlouho jedním z nejdůležitějších sektorů a jedním z výsadních dějišť třídního boje. Kapitalismus se totiž v podstatě vyvíjí a šíří v živné půdě velkých kupeckých, kolonialistických a imperiálních experimentů postmedievální Evropy, které stojí na námořnicích, lodích a obchodních stezkách. Ale v době, kdy se kapitalismus v 19. století objevuje jako nový společenský systém, není už tím nejdůležitějším motorem akumulace samotný obchod, ale zavádění práci šetřících technologií do výrobního procesu. Superzisky dosažené mechanizovanou výrobou proudí zpět do vývoje a nákupu nových výrobních strojů a samozřejmě do obrovských, pekelných infrastrukturních projektů, které tento systém

vyžaduje: doly a železnice, dálnice a elektrárny, rozsáhlá města pohlcují dřevo, kámen, beton a kov, protože metropolitní centra se rozšiřují a vstřebávají lidi vyhnané z venkova. Ale v 70. letech 20. století, kdy nejrůznější futurologové a sociální meteorologové předpovídali zcela automatizovanou společnost nadbytku, se blížil konec tohoto technologiemi poháněného cyklu akumulace. Práci šetřící technologie jsou totiž pro kapitál dvousečnou zbraní. Byť dočasně umožňují extrahovat nesmírné zisky, skutečnost, že pracující těla jsou pro kapitál základem jeho bohatství, znamená, že v dlouhodobé perspektivě vypuzování dalších a dalších lidí z pracoviště nakonec podryje podmínky pro přežití kapitálu. Samozřejmě, že jednou z nejděsivějších hrůz kapitalismu je, že podmínky pro přežití kapitálu jsou i podmínkami našeho přežití, nehledě na to, jak moc ho nenávidíme. Přežití každého z nás přímo či nepřímo závisí na mzdě a na trhu.

Od 70. let 20. století reaguje kapitál na krizi reprodukce mimo jiné přesunutím svého ohniska z míst výroby do (ne)míst oběhu. Jakmile už zavádění práci šetřících technologií do výroby zboží neplodilo podstatné zisky, firmy se zaměřily na urychlení a zlevnění oběhu jak zbožího kapitálu (doprava, velkoobchod a maloobchod) a peněžního kapitálu (bankovníctví). Takováto restrukturalizace je důležitou součástí toho, čemu se často říká „neoliberalismus“ nebo „globalizace“, modus akumulace, v němž doprava a globální dodavatelské řetězce nově získávají primát. Vynález dopravního kontejneru a kontejnerové loď je v tomto ohledu analogický objevení obchodu s deriváty v 70. letech 20. století – jedná se o technický zásah, který několikanásobně zvětšuje objem obíhajícího kapitálu.

Proto generální stávka 2. listopadu vypadala tak, jak vypadala – nikoli jako dobrovolný odchod pracujících z velkých továren a tak podobně (kde už nás moc nepracuje), ale jako masy lidí, kteří pracují na odbořově neorganizovaných pracovištích, kteří jsou nezaměstnaní nebo tak či onak překerní, a teď se seběhly na geostrategických bodech kapitálového toku. Tam, kde dělníci z velkých pracovišť – kupříkladu přístavů – skutečně přestali pracovat, došlo k tomu po intervenci vnějšího proletariátu. V takové situaci se mobilní stávková hlídka, původně vyvinutá jako sekundární nástroj solidarity, stává primárním mechanismem stávky. Jestliže se postindustriální kapitál zaměřuje na námořní cesty a dálnice, ulice a nákupní střediska, na akceleraci a těkavost svých do sítí rozprostřených toků, pak i jeho protivníci budou muset být mobilní a mnohočetní. V listopadu 2010 jsme během generální stávky ve Francii viděli, že pár desítek mobilních stávkových hlídek

může účinně paralyzovat mnohamilionové město. Takovéto mobilní blokády jsou technikou pro dobu a místo, v nichž výroba odplula do zámoří, pro dobu, v níž většina z nás pracuje, pokud vůbec pracuje, na malých a odborově neorganizovaných pracovištích, která se věnují dopravě, distribuci, administrativě a prodeji zboží vyrobeného někde jinde.

Stejně jako finanční systém, který je jeho křivým zrcadlem, je i současný systém oběhu zboží neuvěřitelně křehký. Složitě, komputerovaná dodavatelské řetězce založené na výrobních modelech *just-in-time* snižují potřebu skladů a dep. To často znamená, že pracoviště a prodejci nemají po ruce zásoby ani na jeden den a spoléhají na neustálý přísun nových dodávek. Pár taktických intervencí – kupříkladu u velkých přístavů – by tak mohlo srazit celou ekonomiku na kolena. A to je evidentně problém pro nás i pro kapitál: křehkost ekonomiky znamená, že je pro nás sice snadné zablokovat nástroje našeho vlastního útlaču, ale nemáme přístup k věcem, které by ho mohly nahradit. Je jen málo pracovišť, které můžeme převzít a použít k zahájení výroby věcí, které potřebujeme. Mohli bychom zabrat přístav a dál dovážet věci, které potřebujeme, ale je téměř nepředstavitelné jak to provést, aniž bychom zachovali dnešní ekonomické násilí.

Moc vagabundům a tudíž žádné tříde

Tím se dostáváme k velmi důležitému aspektu aktuální chvíle, kterého jsme se dotkli už výše. Subjektem „stávky“ už není dělnická třída jako taková, byť se jí pracující účastní. Stávka už nevypadá jen jako dobrovolný přerušování práce ze strany zaměstnanců nějakého pracoviště, ale jako blokáda, přemožení (či dokonce sabotáž nebo destrukce) onoho pracoviště proletáři, kteří jsou mu cizí a možná jsou cizí i námezdní práci jako takové. Musíme se tedy zbavit našich představ o „správných“ subjektech stávky nebo třídního boje. Byť je pořád lepší a někdy nezbytné získat podporu pracujících pro paralyzaci konkrétního pracoviště, není to absolutně nutné a musíme si připustit, že představy o tom, kdo má kde právo stávkovat nebo blokovat konkrétní pracoviště jsou jednoduše pokračováním vlastnického práva. Jestliže historické generální stávky zahrnovaly koordinované stávky velkých pracovišť, kolem nichž se nakonec shromáždily „masy“, včetně studentů, žen, které vykonávaly nenámezdní domácí práci, nezaměstnaných a lumpenproletářů z neformálního sektoru, aby vytvořily všeobecnou ofenzivu proti kapitálu, zde se nám tato kauzalita přesně obrací. Je zvláštní, že si nikdo nevšimá faktu, že stanová městečka hnutí Occupy sice tvrdí,

že jsou v podstatě projevem jakési široké hypermajority – 99 % – ale tvoří je povětšinou lidé z řad bezdomovců a nezaměstnaných, i když během shromáždění a pochodů je zaplňuje demograficky rozmanitější skupina. Fakt, že takováto skupina – málem bez spojitosti s organizovanými pracujícími – mohla svolat a úspěšně zorganizovat generální stávku, by nám měla cosi napovědět o tom, jak se svět roku 2011 liší od světa v roce 1946.

Domníváme se, že je tu užitečné rozlišovat mezi pracující třídou a proletariátem. Ačkoli jsou mnozí z nás jak příslušníky pracující třídy, tak proletáři, tyto termíny nutně neznamenají totéž. Pracující třídu definuje práce – skutečnost, že pracuje. Definuje ji na jedné straně mzda a na druhé straně její schopnost vyrábět hodnotu. Proletariát ale definuje nemajetnost. Ve starém Římě byl *proletarius* označením pro někoho, kdo nevlastnil žádný majetek kromě svých potomků a sebe sama, a tak často obojí prodával do otroctví. Proletáři jsou ti, kdo jsou „bez rezerv“ a tudíž jsou závislí na mzdě a kapitálu. Nemají „nic k prodeji než svoji kůži“. Je však důležité říci, že ne všichni proletáři jsou pracující třída, jelikož ne všichni proletáři pracují za mzdu. Jak se krize kapitalismu intenzifikuje, stává se „život bez mzdy“ stále častěji normou. Samozřejmě, že vykořisťování vyžaduje nemajetnost. Tyto dva termíny označují neoddělitelné aspekty životních podmínek pod panstvím kapitálu a dokonce i proletáři, kteří nepracují, jsou přímo i nepřímo odvislí od těch, kteří pracují.

Důležité pro nás je, že určité boje mají tendenci zdůrazňovat jeden nebo druhý z těchto aspektů. Boje, které kladou důraz na fakt vykořisťování – jeho nespravedlnost, brutalitu – a usilují o zlepšení podmínek a charakteru práce v kapitalismu, mají jako subjekt pracující třídu. Na druhou stranu boje, které kladou důraz na nemajetnost a samotný fakt třídy a usilují o zrušení rozdílu mezi těmi, kdo jsou „bez rezerv“ a všemi ostatními, mají jako subjekt proletariát jako takový. Vzhledem k restrukturalizaci ekonomiky a slabosti pracujících nemají dnešní boje jinou možnost než se stát proletářskými boji, jakkoli se odívají do jazyka a zbroje poražené pracující třídy. Proto hnutí Occupy odmítá kladení požadavků, i když stejnou měrou vágně mumlá o těch nejubožejších redistribučních opatřeních: kupříkladu zdanění bank. Ale už není co požadovat. Boje pracujících dnes mají tendenci nemít jiné cíle než zachování pracovních míst nebo kolektivních smluv s odbory. Bojují za zachování práva být vykořisťováni, za právo na mzdu a nikoli za větší a větší platy a benefity. Síla hnutí Occupy – navzdory slabíně jeho diskursu – doposud spočívá v tom, že míří k proletářskému boji, v němž lidé nepíší marné petice vybraným vládcům světa, ale začínají si

přímo brát věci, které potřebují k přežití. Takovýto boj by místo obnovování rovnováhy mezi 99 % a 1 % mohl být o tom, že se lidé v době, kdy se už o ně kapitál a stát nedovedou postarat, postarají přímo sami o sebe.

Soumrak odborů

A to nás konečně přivádí k otázce odborů, konkrétně ILWU, jeho základních organizací a řadových přístavních dělníků. Dokaři mají v USA nesmírně radikální historii, protože se účastnili několika nejvýznamnějších epizod v dějinách amerického dělnictva nebo je přímo podnítli: od generální stávky v Seattlu roku 1919 po bitvy na sanfranciském pobřeží v roce 1934 a solidární stávky, které se šířily po celé délce pobřeží. Zuřivé akce přístavních dělníků z Longview ve státě Washington – snažili se odrazit nájezd k ILWU nepřátelského exportéra obilí, firmy EGT – připomínají tuto historii v živých detailech. Divoká stávka, blokování vlaků a vysypávání jejich nákladu, rvačky s policajty povolánými obnovit spořádané naložování a vyloďování nákladu – přístavní dělníci v Longview nám připomínají to nejlepší z dělnického hnutí, jeho nezprostředkovaný konflikt s kapitálem. Očekáváme, že v nové éře austerit, nezaměstnanosti a nepokojů uvidíme takových akcí víc. Přesto by nás naše nadšení z kuráže pracujících v Longview nemělo zaslepit tak, že nebudeme schopni vidět, jaké místo tento boj v současné krizi kapitalismu zaujímá. Nemyslíme si, že tyto akce ukazují na nějakou revitalizaci radikálního odborářství. Naopak značí reálnou krizi etablovaných forem třídního boje. Ukazují na moment, kdy se i ty nejskrovnější požadavky staly nevybojovatelnými. Tato jejich nerealizovatelnost sice bude mít radikalizující efekt, ale ne takový, jaký od ní mnozí očekávají. Přivede nám spojence v podobě pracujících z Longview i odjinud, ale ne tak, jak mnozí čekají.

Byť používá nejradikálnější taktiku historického dělnického hnutí, obsah boje v Longview je docela jiný: přístavní dělníci nebojují za růst platů nebo benefitů ani se nepokoušejí odborově organizovat nová pracoviště, nýbrž chtějí jen zachovat jurisdikční práva svých odborů. Je to defenzivní boj stejně, jako okupace Kapitolu ve wisconsinském Madisonu byla defenzivní boj – zápas vedený za zachování zákonem pochybně garantovaných práv na kolektivní vyjednávání. Jsou to zápasy o přežití odborů jako takových v éře, v níž odborům žádný vítr do plachet nefouká a tak se přinejlepším snaží nepřipustit pád mezd pod určitou hranici a přinejhorším kolaborují se šéfy a tiše pracující zrazují. Tím nechceme nikterak hanět akce samotných pracujících nebo jejich účast v těchto bojích – stejně, jako si nemůžeme vybrat,

jestli budeme dýchat nebo ne, nemůžeme si ani vybrat, jestli se budeme účastnit zápasu o vlastní přežití nebo ne. A občas se takové akce mohou stát rozbíškami, které zažehnou všeobecný antagonismus. Ale musíme si umět přiznat meze těchto zápasů a tam, kde je to možné, usilovat o jejich překročení. Zdá se, že až příliš často spoléháme na sentimentální workerismus a chováme se tak, jakoby nám spojenectví s přístavními dělníky mělo navrátit jakousi ztracenou autenticitu.

Pamatujme, že v aktuálním případě iniciativa přichází zpoza hranic přístavu a zpoza hranic dělnického hnutí jako takového, byť se jí pracující a odbory účastní. Z větší části tu iniciativa vzešla od nesourodé skupiny lidí, kteří pracují na odborově neorganizovaných pracovištích nebo (z dobrých důvodů) nenávidí své odbory či pracují na částečný úvazek nebo nemají vůbec žádné zaměstnání. Spojenectví jsou důležitá. Musíme jít a mluvit s řidiči kamionů a s jeřábníky a vysvětlovat jim blokádu, ale to neznamená slepě se řídit doporučeními ILWU a jeho základní organizace číslo 10. Kupříkladu znovu a znovu nám říkali, že abychom zablokovali přístav, musíme jít ke každému jednotlivému kotvišti, rozdělit tisíce lidí do několika skupin a rozprostřít je po délce několika málo mil. Důvodem je systém, který ILWU vypracoval spolu s asociací zaměstnavatelů a podle něž jedině stávková hlídka u bran samotného přístavu umožňuje místnímu arbitrovi prohlásit podmínky v přístavu za nebezpečné a tak právně vyloučit, že by pracující mohli být žalováni za nezákonnou stávku. V takové situaci ale přístav ve skutečnosti neblokujeme. Jen se podílíme na jakési dvojaktovce, na hře právního divadla, která se hraje pro arbitra.

Jestliže je tato arbitrážní hra jediným způsobem, jak se můžeme vyhnout násilnému konfliktu s přístavními dělníky, pak momentálně patrně jinou cestou jít nemůžeme. Pro nás je však více než depresivní, jak málo byla tato strategie reflektována, jak málo se kritizovala a jak mnoho lidí reflexivně přijímá nutnost tohoto zákonného postupu. Přitom existují dva důvody, proč je tato šaráda problematická. Zaprvé nesmíme zapomínat, že vsunutí státem sankcionovaných forem zprostředkování a arbitráže do třídního boje, domestikace třídního boje rozsáhlým právním aparátem, je hlavním mechanismem, který z odborů udělal pomocníky kapitálu – jejich monopol nad pracovní silou je ideálním partnerem pro monopol kapitálu nad výrobními prostředky. V takovém systému se odbory nejen starají o to, aby systém produkoval pracující třídu s dostatečnou kupní silou (a ta je dnes stále nedosažitelnější – s výjimkou úvěru), ale také o to, aby třídní antagonismus při průchodu byrokratickým filtrem odborů a právního apa-

rátu, který říká kdy, jak a proč mohou pracující jednat ve svůj prospěch, nalézal pouze státem schválené ventily. A to je význam „arbitráže“.

Zadruhé vezmeme-li to z hlediska taktiky, tak když se my, blokádníci, rozdělíme do malých, nehybných skupin rozprostřených na mílích silnic, dostáváme se do velmi špatné pozice pro odpor vůči policejnímu útoku. Jak si mnozí povšimli, daleko snazší by bylo zablokovat přístav odříznutím dvou hlavních vjezdů do přístavní oblasti – na Třetí a Adeline ulici a na bulvárech Maritime a West Grand. Tisíce lidí na každé z těchto křižovatek by mohly zcela paralyzovat veškerou dopravu do přístavu a tyto skupiny by se mnohem snadněji mohly dočkat posil a zásob (do těchto lokalit je jednodušší dostat potraviny, vodu a posily). Nyní existuje nezanedbatelný zájem o protáhnutí blokády, aby trvala déle než jednu směnu, a o její změnu z dočasné nepříjemnosti v cosi, co by – vzhledem k výše zmiňovanému spoléhání se na just-in-time výrobu – mohlo vážně postihnout reprodukci kapitálu v Bay Area. Ale něco takového pravděpodobně přivodí útok policie. A tak abychom zablokovali přístav právně teatrálními prostředky, obětujeme naši schopnost – docela reálnou – zablokovat ho materiálně. Necháváme se odklonit

do takticky nevýhodné pozice, která leží ve sféře symbolického.

Nadcházející intenzifikaci bojů na pracovišti i mimo ně se nepodaří oživit skomírající odbory. Pracující se budou muset účastnit stejných druhů přímých akcí – okupací, blokad, sabotáží – které se u hnutí Occupy v Bay Area ukázaly jako nejsilnější. Když 2. listopadu desetitisíce lidí pochodovaly k oaklandskému přístavu, aby ho paralyzovaly, povětšinou tak nečinily na obranu jurisdikce ILWU nebo aby se postavily proti lámání síly odborů (většina lidí tyto kontexty zjevně neznala). Učinily tak, protože nenávidí dnešní ekonomiku, protože nenávidí kapitalismus a protože přístavy jsou jedním z nejviditelnějších pojitků v síti chudoby, v níž jsme všichni polapeni. Uvědomme si tento antagonismus takový, jaký je a přestaňme ho oblékat do kostýmů a ideologií světa, který je už minulostí.

prosinec 2011

Původně vyšlo na **Bay of Rage:**

<http://www.bayofrage.com/from-the-bay/blockading-the-port-is-only-the-first-of-many-last-resorts/>

BLOKUJ, STÁVKUJ, KOMUNIZUJ?

*Dnes píšeme dějiny: po příkladu 2. listopadu v Oaklandu se pokoušíme **zvenčit** zavřít všechny velké přístavy Západního pobřeží. Přístavní dělníci zavřeli Západní pobřeží už dřív, a to nejen na jeden den, ale jednou i na měsíce, čímž poškodili zisk „1 %“ a zvětšili moc odborů – zejména Mezinárodního svazu dokařů a skladníků (ILWU), který se zrodil z*
*tříměsíční paralyzace celého pobřeží a čtyřdenní generální stávkou v roce 1934. Dnes to bude poprvé, co se o takovou akci pokusí hnutí, jehož základna je mimo přístavy (ale někteří přístavní dělníci se ho aktivně účastní nebo s ním pasivně sympatizují). Oficiální prohlášení ILWU proti této akci dodává celé věci na originalitě a komplikuje ji, ale nic nemění na tom, že se jedná o **akci pracující třídy proti kapitálu**.*

Co se bezprostředních zájmů týče, pochybovači by měli vědět, že dokaři budou mít dnešek zaplacený, i když nebudou pracovat, pokud zablokováním terminálů dostatečným počtem lidí ohrozíme bezpečnost jejich práce. ILWU je nervózní hlavně proto, že nedávno dostal pokutu 250 000 dolarů za to, že zavřel přístav Longview na protest proti šikaně odborářů ze strany EGT Development, kterou

spoluvlastní Bunge, jedna z firem nechvalně proslulých monopolizací globálního potravního řetězce. Na tom je hezky vidět rozporuplný charakter odborů obecně, který není způsoben jednotlivými odborovými předáky nebo mírou demokracie v konkrétních svazech, ale rozporným postavením pracujících: na jedné straně jsou výrobci kapitálu, na druhé straně jsou silou schopnou zničit kapitál.

Když v roce 1934 dělníci zavřeli Západní pobřeží poprvé, mnozí v odborové organizovanosti spatřovali nutný prostředek ke zlepšení své situace, a to buď skrze reformu, nebo revoluci. V reakci na rozsáhlý neklid za Velké krize a na „hrozbu komunismu“ federální vláda v roce 1933 posvětila formování odborových svazů a řada dělníků usplavnila svůj vzdor tímto směrem. Na Západním pobřeží se Mezinárodní sdružení dokařů (ILA) odmítlo zabývat stížnostmi řadových přístavních dělníků, kteří proudili do tohoto svazu, a tak odvrhli předáky, vyhlásili uzavření přístavu a ostatní dokaři se k nim přidali. Po dvou měsících se Národní garda snažila obnovit pořádek, přičemž zabila dva stávkující a přes 100 jich zranila. Pohřební procesí se v San Francisku změnilo v čtyřdenní generální stávkou. Do čela potlačení této stávky se postavila Ústřední rada práce AFL, ukončila paralýzu přístavu a dosáhla kompromisního uspokojení dokařských požadavků. Tato událost se často oslavuje jako založení ILWU, ale nesmíme zapomínat, že se jednalo o akci řadových pracujících, v níž tehdejší vedení odborů sehrálo zápornou roli.

ILWU se sice v USA vyznamenal jako jeden z demokratičtějších a radikálnějších svazů, ale ani on nemůže uniknout základní funkci odborů obecně: zastupovat pracující jako výrobce kapitálu a nikoli jako potenciální tvůrce nové společnosti, která by se vymykala kontrole kapitalistů. „Duch vyvolaný masovými stávkami napomohl vybudování odborových svazů... Ale jakmile se jednou etablovaly, odbory už nepropagovaly narušování ani ekonomické ani politické sféry... Naopak, odbory se od prvopočátku pustily do udržování vnitřní disciplíny na [pracovištích] výměnou za uznání...“ (Piven & Cloward, *Poor People's Movements*).

Dnešní akci nevedou ani odbory ani řadoví přístavní dělníci, i když se jí účastní. Z toho důvodu může být kritizována jako substitucionistická nebo irrelevantní pro hnutí pracujících třídy proti kapitálu. Ale květen 1968 lze považovat za precedent takovéto externí intervence, neboť tehdejší rebelie nezačala na pracovištích, ale inspirovala akce na pracovištích (navzdory obstrukcím odborů). Začátkem roku 1968 vedla na univerzitách radikální agitace o „bídě studentského života“ k vylučování, demonstracím a střetům s policií. „Policejní brutalita a stovky zatčených vyvolaly sympatie po celé zemi, což donutilo vládu couvnout a stáhnout policii. Studenti a další mladí lidé okupují [univerzity] a zvou všechny, aby se k nim připojili, aby se sešli na demokratickém všeobecném shromáždění a zabývali se řadou problémů, kterým čelí, a zjistili, s jakými řešeními by mohli přijít.“ Radikálové jako třeba situacionisté protlačovali „ve shromáždění přímou demokracii a ape-

lovali na dělníky po celé zemi, aby okupovali své továrny a zakládali dělnické rady... které obejdou odborové byrokracie. Během dvou týdnů... více než deset milionů dělníků okupuje v podstatě všechny francouzské továrny. [Radikálové] organizovaní v Radě pro pokračování okupací (CMDO) vyvíjejí masivní úsilí, aby dělníky přesvědčili, ať dál obcházejí odborové byrokraty a pokračují v okupacích a realizují tak radikální možnosti, které už jejich spontánní akce otevřela. Poznamenávají přitom, že pokud tak učiní, brzy budou konfrontováni s úkolem obnovit skutečně potřebné společenské funkce *pod vlastní kontrolou*. [Nakonec] dělníci, kteří si pochopitelně nejsou jistí, co mají v této zvláštní a nezvyklé situaci dělat, dovolí odborovým byrokratům... aby se vetřeli zpátky do hnutí, ubrali mu na plynu a demontovali ho“ (Knabb, www.bopsecrets.org).

Není sice pravděpodobné, že by dnešní akce okamžitě vedla k masovým stávkám nebo okupacím pracovišť, ale někteří říkají, že právě to by měl být další krok, který hnutí Occupy musí do příštího Prvního máje udělat. Snad právě proto, že stávky jakéhokoli druhu jsou v USA od 80. let 20. století vzácností, je tu sklon fetišizovat si generální stávkou. A je pravda, že se poslední federální akci, které se říkalo generální stávka, „Den bez imigrantů“ na Prvního máje 2006, podařilo zabránit kriminalizaci přistěhovaleckých pracujících v USA. Měli bychom ale mít jasno ohledně limitů takových akcí, protože v Evropě ke „generálním stávkám“ dochází málem každý měsíc a k ničemu nevedou. A i tehdy, když dojde k táhlým stávkám a okupacím pracovišť jako v květnu 1968, přinejlepším jen chystají scénu nadpozemským transformacím, které musí následovat.

Proti reformě a revoluci

Nejprve musíme reagovat na představu, že dnešní akce, stejně jako dřívější „okupace“ nebo potenciální „generální stávka“, mohou posloužit jako prostředek k „nátla-ku“ na „1 %“ nebo na vládu, aby si došlápla na „korupci“ a „chamtivost korporací“. Kdokoli chová takovéto reformistické naděje, musí se připravit na zklamání. Po celé dějiny kapitalismu se opakovaně zkoušely všemožné reformy. A všechny smysluplné regulace pomáhající pracujícím se nakonec staly překážkami pro zdraví kapitálu, takže je nutné demontovat je a „zachránit ekonomiku“. Právě to dnes zažíváme a návrat k větší regulaci a vyššímu zdanění boháčů, z něž by se financovaly sociální služby atd., je čímisi, co si kapitál nemůže dovolit, dokud prvně neobnoví svoji míru zisku, což si vyžaduje pokračovat v nastoupeném kursu: rostoucí nezaměstnanost, klesající mzdy, škrtky ve veřejném majetku a veřejných službách a akcelerace energetických válek a devastace

životního prostředí nás ustavičně přibližují katastrofě. Takže reformismus je „utopický“. Jedinou „realistickou“ cestou z této šlamastyky je ta, kterou teprve musíme koncipovat.

Krása a možnosti tohoto hnutí nespočívají v různých cílech účastníků, v jejich strategiích pro ovlivňování politiky, ale v „okupaci“ jakožto formě taktiky – v osvobození prostorů a věcí od kapitalistické kontroly a v jejich kolektivním využívání k přímému uspokojování našich potřeb bez zprostředkování peněz nebo vlády. „Neboť je-li na OWS něco povzbudivého, pak je to fakt, že v prvních dnech současné vlny okupací vznikly v doslova desítkách amerických měst opravdové komuny bezplatně distribuující jídlo, přístřeší a první pomoc všem příchozím. Ať si [účastníci hnutí] věří, čemu chtějí, ve skutečnosti už začali [tvořit] žít a dýchat komunismus na nejméně komunálních místech, jaká si lze vůbec představit. Z hnutí, které začalo jako politická reakce na ekonomickou nespravedlnost, se stala ekonomická odpověď na kapitalismus“ (Prima Porta, „Autumn of the Communes“).

Někdo by mohl říci, že tato fáze hnutí skončila s vystěhováním stanových městeček z náměstí, ale třeba je to teprve začátek, protože se přesouváme do opuštěných budov. Dnešní akcí v přístavech vyvoláváme strašidlo podvrtnějšího druhu okupace: komunizace prostorů a věcí aktivně fungujících jako kapitál. Dnes sice nikdo o ničem takovém neuvažuje, ale chceme-li, aby zaměstnanecké akce někam vedly, musíme tuto možnost uvážit a pamatovat na 1) neplodnost dožadování se reforem a 2) neplodnost „revoluce“, pokud tato znamená výměnu politiků, znárodnování podniků či dokonce zabírání pracovišť a jejich demokratické řízení, aniž by došlo k odstranění systému zbožní směny, v němž by tato pracoviště nadále fungovala. A právě to byl limit takových momentů jako květen 1968 a na něj se musíme připravit. Nechceme přeci skončit tak, že budeme budoucnost držet v našich rukou a pak ji zase odhodíme jako mrtvé narozené dítě.

„Všechna minulá revoluční hnutí dokázala paralyzovat společnost a čekala, že z této všeobecné stávky něco vzejde. Komunizace naopak uvede výrobky do oběhu bez peněz, otevře bránu izolující továrnu od jejího sousedství, uzavře jinou továrnu, kde je pracovní proces příliš odcizující, než aby se dal technicky vylepšit, odstraní školu jako specializované místo, které na 15 zbytečných let odtrhuje studium od praxe, strhne zdi, které lidi nutí, aby se uvěznili v třípokojových rodinných jednotkách – stručně řečeno, bude směřovat k prolomení všech separací“ (Dauvé, *Jak komunistické hnutí mizí z dohledu a znovu se objevuje*).

Zní-li vám heslo „všechno všem“ utopicky, nezapomínejte, že jistá varianta komunismu byla normou po asi 98 % dějin lidstva a přežívá v našich každodenních vztazích s přáteli a rodinou (viz například *Our Kind* od antropologa Marvinina Harrise). Tohle ale není výzva k opuštění všech aspektů civilizace a návratu ke sběračství. Díky kapitálu s jeho chmurným cyklem „kreativní destrukce“ sice takováto cesta ven vypadá stále přitažlivěji, pokud se nám podaří přežít kapitalistickou apokalypsu, ale ještě není třeba ztrácet naději: ještě není příliš pozdě okupovat všechny dobré i špatné věci, které tato civilizace nahromadila – od přístavů přes věznice až po nemocnice – a přeměnit je podle našich kolektivních tužeb. Jestli vám to zní nerealisticky, pomyslete, jak nerealistickým se stává náš život za současných podmínek?

Krise neskončí, dokud neskoncujeme s panstvím kapitálu nebo on ještě předtím neskoncuje s námi. Tak či onak dojde k násilí, ale „čím silnější bude bojový duch povstalců, tím více se poměr sil bude vychylovat v neprospěch státní moci a tím méně krve bude prolito... Komunizace podřívá kontrarevoluční síly tím, že je připravuje o oporu. Hnací síla komunizátorů nebude vycházet ze stršení kapitalistů, nýbrž z toho, že je připraví o jejich funkci a moc. Komunizátoři nebudou cílit na nepřátele, ale podřívají a mění společenské vztahy. Rozvoj bezpeněžních a neziskových vztahů bude procházet celou společností a působit jako zesilovač rozšiřující trhliny mezi státem a rostoucími složkami obyvatelstva“ (Troploin).

Hnutí Occupy a dnešní koordinovaná blokáda by nám ještě před pár lety připadaly jako nemyslitelné. Jsou-li v tomto hnutí ještě nějaké možnosti, pak v naší tvrdošíjné nezávislosti na všech levicových silách, které se snaží kooptovat naše zoufalství: odbory, Demokratická strana a rádobý třetí strany, průmyslový komplex neziskovek. Naši jedinou nadějí je naše deziluze z tohoto světa jako celku a bezbřehá kreativita, která vzniká, když se dáme dohromady.

„A právě mezi náměstím a pouliční bouří – mezi tou nejcukerínovitější afirmací a tou nejčernější negací – se nacházíme... V obou případech chybí konkrétní hnutí směřující k uspokojování potřeb mimo mzdu a trh, peníze a donucení. Shromáždění se stává skutečným, ztrácí svůj čistě teatrální charakter, jakmile se jeho diskurs upne k uspokojování potřeb, jakmile se posune k zabírání bytů a budov, vyvlastňování věcí a vybavení. Stejně tak pouliční bouře shledává, že opravdové ničení zboží a státu znamená vytváření terénu zcela nehostinného pro takové věci, zcela nehostinného pro práci a nadvládu“ (Research & Destroy, *Náměstí, bouře, komuna*).

OCCUPY A UMĚNÍ PRIZMATEM KOMUNIZACE

Okupace jako revoluční taktika má dlouhou historii, od zabírání továren v Itálii po první světové válce, přes Sorbonnu v květnu 1968 až po náměstí Tahrir v roce 2011. Bojový pokřik „Occupy“ (Okupuj) je však mladšího data. V prosinci 2008 se studenti z New School zabarikádovali ve studentském centru určenému k demolici a požadovali odstoupení rektora univerzity. V důsledku jejich vyklizení se heslem hnutí stalo „Occupy Everything“ (Okupujte všechno). Následující podzim studenti Ka-

lifornské univerzity ještě hlučněji volali po obsazování a ve snaze zmařit navrhované zvýšení školného a škrty v rozpočtu, zahájili vlnu okupací kampusů a blokád. Heslo „Okupujte všechno, nežádejte nic“ na zdech a transparentech značilo rozchod s obvyklým kódem studentského protestu: tváří v tvář demontáži veřejného školství ani tak moc nepožadovali nápravu konkrétních zlořádů, jako se snažili iniciovat naprostou přeměnu univerzity a vztahu student-správce. Tyto boje znamenaly přechod od politiky viditelnosti k politice přímého vyvlastňování prostoru a zdrojů, rozchod s mediálně orientovaným aktivismem předešlého desetiletí.

Posun taktiky od protestu k okupacím za mnohé vděčí francouzské a italské ultralevici a insurekcionistické teorii. Tato odrůda marxistického myšlení, které se občas říká „komunizační proud“, protíná několik generací, od Jacquese Camatta a Gillese Dauvého až po kolektivy *Théorie Communiste*, *Tiqqun* a *Endnotes*. Protože se zaměřují na vzájemnou spojitost společenských vztahů, na nichž stojí kapitalistický výrobní způsob (mzdy, konkurence, směna, manželství), opouštějí tito autoři názor, že kapitalistické vztahy budou nahrazeny až po revolučním zlomu. Místo toho definují revoluci jako kontinuální proces *přímého a bezprostředního* ustavování komunistických vztahů – od směny k bezplatnému dávání a brání, od námezdní práce k životu bez mzdy. V této literatuře se aktivita (revoluce coby aktivita) zpřístupňující věci pospolitému užívání, vyvlastňující vše, co pospolitost potřebuje, aniž by to dostávala od kapitálu a bez předchozího zprostředkování organizovaného dělnictva nebo masové strany, nazývá „komunizací“.

Loni na podzim jsme se my tři stali účastníky (do té doby jsme se neznali) diskuse ohledně obsahu hnutí Occupy Wall Street a jeho implikací pro soudobé umění a kunsthistorii. Poučení okupacemi univerzit jsme

v množení tábořišť viděli první krok směrem ke komunizaci a podnět k novým úvahám nad vztahem mezi uměním a politikou. Po vzoru feministických teoretiček/strategiček Silvie Federici a Selmy James jsme tento posun interpretovali jako přímočaré převrácení hodnot: od reprodukce kapitálu skrze pracovní proces k reprodukci společnosti skrze komunizaci. Zde jsme viděli odvíjející se politiku péče jako daleko slibnější než pouhou insurekcionistickou rétoriku. Při žádné z velkých okupací (zejména Oakland a New York) nebyly aktivity spojené s pospolitým životem – např. nárokování si společného prostoru v rozporu s panstvím vlastnictví, hledání a organizování prostředků obživy pro lidi bez mzdy a bez domova, obrana táborů před policií a tak dále – rozhodně podružné ve srovnání s potřebami protestu. Pro mnohé okupanty totiž bylo udržování a obrana táborů jejich *modem operandi* i jejich živobytím. Může to sice znít jako utopické čtení podzimních vzbouření, ale hovoříme jen o praktických aktivitách tábořišť jako třeba o přípravě jídla a nakládání s odpadem – o aktivitách, které se musely organizovat na komunistickém základě, protože jinak by je nemělo smysl dělat. Hnutí Occupy tedy ukázalo, že je možné a dokonce příjemné *dělat* komunismus v přítomném čase.

***

To nás ovšem vrací k dějinám umění, které teď můžeme číst jinak. Horizont komunizace nám skýtá nejen revoluční teorii a praxi, ale také potenciální východisko z umělecko-historických antinomií falešné sublance a buržoazní autonomie, vyčerpané (neo)avantgardistické dialektiky umění a života. Rovněž nově klade pojem autonomie. Tento koncept – kdysi velmi podstatný kámen modernistické platformy – se podle nás vrátil pod znaméním Occupy v několika problematických maskách: jako ekonomická samospráva, jejímž příkladem je obnovené nadšení pro umělecké svazy, kolektivy a nátlakové skupiny, ale také jako estetické paradigma – autonomie jako mizející linie, jako institucionální flanérismus, jako informace vysídlená z jedné sítě do druhé. Z komunistického hlediska neshledáváme ani jednu z těchto pozicí uspokojivou. Na jedné straně projekt samosprávy umělců zachovává vztah umělec-galerie a dělník-kapitál, a přitom je třeba překonat tento vztah samotný. Na druhé straně se estetizátoři autonomie (smíme-li užít tento termín) chvástají autonomií *v rámci* kapitalistických vztahů, přičemž se – dle nás – mylně domnívají, že tyto vztahy nelze žádným způsobem změnit.

Za těmito postoji a v protikladu ke kapitálu a jeho privilegovaným epistémé spatřujeme horizont umění i po-

litiky: autonomii jako materiální praxi, v souladu s níž jsou vztahy mezi těly a věcmi zprostředkovávány nečistě, přechodně, bez forem kapitalistického zhodnocování – jinými slovy, autonomii jako *proces* a nikoli jako stabilní stav. Užitečnost umění v těchto dobách není ani tak záležitostí předznamenávání nadcházejícího řádu a dokonce ani negace toho dnešního jako spíš otevřenosti materialitě naší společenské existence a prostředkům jejího zachování. Má-li dobře naladěné nástroje, je umění s to registrovat, co je falešného na kapitálem promítaném obrazu světa s jeho transparentním univerzem izolovaných já, kdy je každý subjekt atomem v proudícím koloběhu. Místo toho umění trvá na tom, že džungli společnosti nelze zachytit v čísle nebo pojmu: těla jsou vždy specifická, události se vymykají zachycení a věci nejsou tím, zač je jejich zbožní forma vydává.

A taková je podle nás i perspektiva komunizace. To, čemu Marx říkal „skutečné hnutí, které překoná nynější stav,“ je rovněž hnutím *věcí* – hmoty a formy přetvářené metabolismem pospolitého života. Umění nemůže toto hnutí uskutečnit samo o sobě, ale *může* se potkat s politikou na půdě každodenního živobytí, koordinace věcí, těl a diskursů, aniž by se poddávalo kategoriím kapitalistického zhodnocování (samozřejmě, že může i to, jak dosvědčuje sama existence uměleckého trhu). S ohledem na hnutí Occupy by mělo být jasné, že je zapotřebí nového významu autonomie, takového který staví životní prostředky nad globální retikulaci ideálů a zjevností. Umění má sklon k autonomii, protože se paradoxně upíná k tomu, co se ztrácí z dohledu, co uniká hodnocení. Má k ní sklon, ale nikdy jí nedosáhne: z hlediska komunizace je autonomie horizont a nikoli konečný stav nebo totalizující systém. Umění přinejlepším kyne *zpod* současného stavu a ukazuje nám – někdy brilantně, jindy naivně – svět složený pouze z předmětů a těl a klade nám otázku: „Proč to není dost dobré? Proč tu musí být i Hodnota?“

JALEH MANSOOR je odborným asistentem na Katedře umění, dějin umění, kritických kurátorských studií a teorie na University of British Columbia.

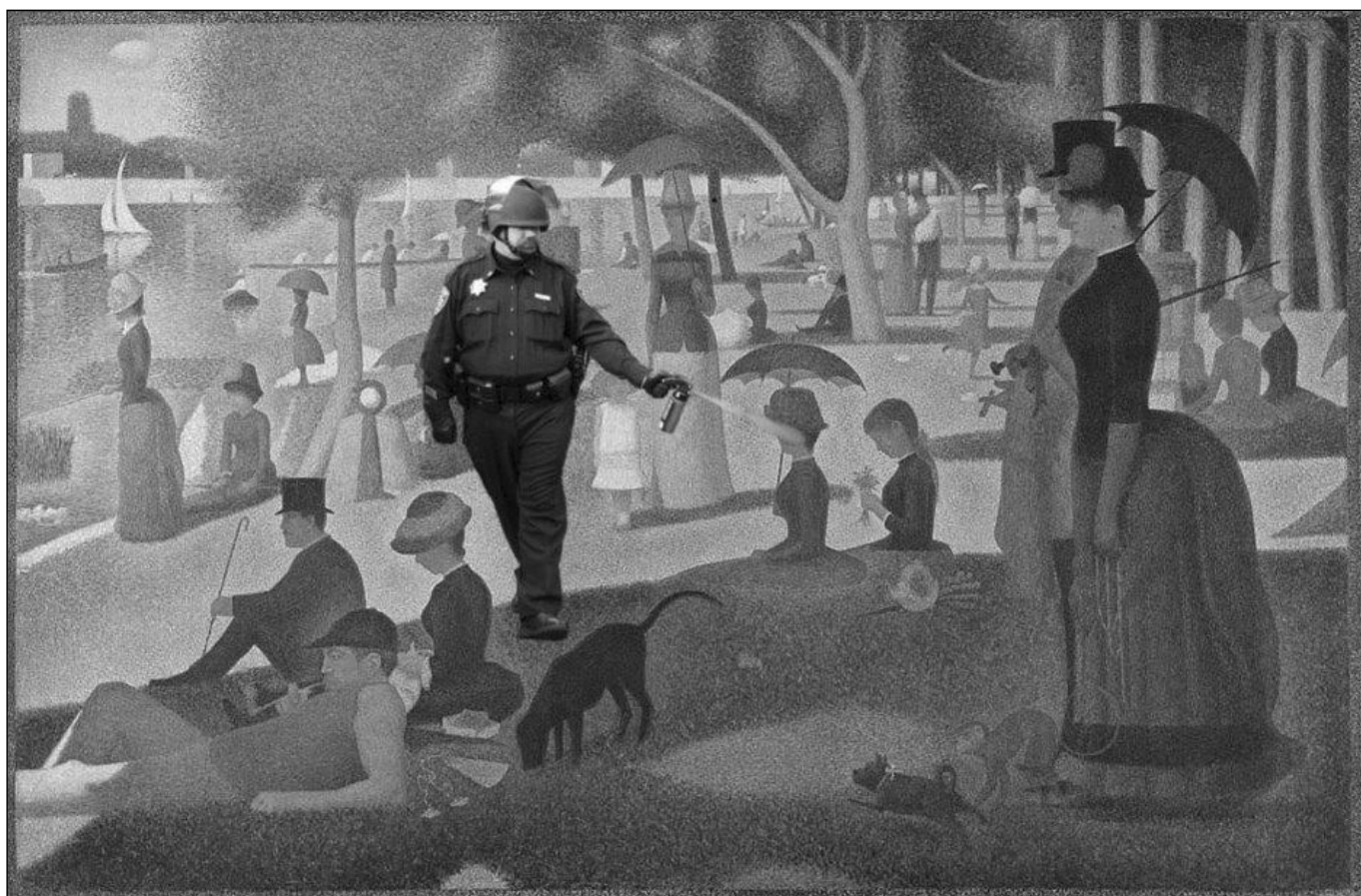
DANIEL MARCUS kandiduje na doktorát z dějin umění na University of California, Berkeley.

DANIEL SPAULDING je postgraduálním studentem na Katedře dějin umění na Yale University.

Text původně vyšel v žurnálu **October**.

C. Derick Varn

ROZHOVOR S DANIELEM SPAULDINGEM O KOMUNIZACI, HNUTÍ OCCUPY A STRAŠIDLE ESTETIKY

*Rozhovor poprvé vyšel v roce 2011 na webovém žurnálu
The (Dis)loyal Opposition to Modernity.*

C. Derick Varn: Jaká jsou podle tebe základní pojítka mezi uměním a radikální praxí a jejich meze?

Daniel Spaulding: Na tuhle otázku nemá smysl odpovídat jinak než odkazem na konkrétní příklady vztahů mezi nimi. Nemám zájem definovat roli umění v buržoazní společnosti třeba jako, řekněme, Peter Bürger. Přesto jsou skutečné případy styčných ploch mezi uměním a politikou nepochybně určovány obecnými formami kapitalistické společnosti – zbožím, mzdou, směnou a tak dále. Na téhle bázi lze vskutku tvrdit, že se kategorie umění odvozuje od determinací hodnotové formy, a širěji pak od celého komplexu vztahů, které tvoří kapitalistický výrobní způsob. Oproti marxistické teorii estetiky však úlohou marxistických dějin umění musí být zprostředkování mezi určením formy a formou samotnou, mezi kategorií a materiálním artefaktem.

V tomto duchu budu rovněž tak trochu neuspokojivý a odmítnu ti dát na tvoji otázku programatickou odpověď. Odvážím se jen říct, že standardní styly „kritického“ umění, které přišly po 60. letech, to nejsou. A zdá se, že tohle poznání je hojně přítomno dokonce i v baštách tohoto modelu: viz například nedávné meditování nad „postkritickým“ impulsem a selháním „antiestetiky“ v časopisech jako *October* a *Texte zur Kunst*. Obávám se, že se tady jen přezvukává akademizace „levicových“ dějin umění. Slepá ulička je však skutečná.

Zásadní otázka zní, jak artikulovat totalizující impuls kritiky – který je podle mne tváří v tvář kapitalismu vlastní totalizující síle stejně důležitý, jako vždycky byl – s poézou nutně fixovanou na sebemenší bod vstupu do materiality každodenního života, či jinak řečeno, na sebemenší jednotku afektu nebo události v její odlišnosti od zvěcnělého stavu. Umění s malým „u“. Vsa-dím se, že materialistický lyrický styl je tím nejbližším avantgardě, co dnes máme. Nikoho už moc nezajímá, když se řekne: „Hele, zbavil jsem se své subjektivity, kritickou mimésis jsem obnažil ten mechanismus, roztančil jsem petrifikované společenské formy tím, že jsem jim zazpíval jejich vlastní písničku.“ Lepší je, když se umělec ptá: „Jak můžu udělat něco, co by promlouvalo k mé zkušenosti v celé její pojebanosti a zdánlivé nevyhnutelnosti; jak mohu vůbec něco vytvořit, aniž bych okamžitě reprodukoval kapitál; jaké reprezentační nebo antireprezentační nároky si mohu činit vzhledem k mému vlastnímu místu v násilné hierarchii třídní společnosti?“ Ale toto je druh lyriky, který vede přímo k epice, nakolik nutně vede totalizaci zpátky k subjektivitě nebo historii ke zkušenosti.

Umění je ho schopno způsoby, které přesahují zdroje pouhé kritiky. Přitom nám umělecké praktiky založené na tomto modelu rovněž pomáhají dostat se za antinomií angažované versus autonomní umění. Autonomie

umění pak totiž spočívá v jeho asymptotickém přístupu k autonomii společenského, tedy ke komunismu. Zda to znamená sublací¹ umění v životě nebo něco úplně jiného, není v tomto momentě dějin zrovna ta nejzajímavější otázka.

C.D.V.: Píšeš o estetice insurekcionismu a komunizace v hnutí Occupy: je podle tebe hnutí Occupy zčásti přitažlivé díky své estetice?

D.S.: Domnívám se, že možná jeho přitažlivost je v estetice, ovšem ve starším a širším smyslu tohoto slova. Hnutí Occupy mělo přímo na místě, i když cirkulovalo světem obrazů, niterně smyslový dopad. Okupanti občas nostalgicky mluví o zvláštním oděru v táborech. Očividně je tu nebezpečí romantizace, ale myslím si, že hnutí Occupy mimo jiné nabídlo záblesk jiného senzorického aparátu, tedy světa, kde se hmota a forma neřídí logikou kapitálu, nýbrž bezprostřední reprodukcí pospolitého života. Samozřejmě, že svět hnutí Occupy byl překerní a často bídný, ale myslím si, že i v tom byla akurátní předpremiéra toho, co bude skutečně zahrnovat rozchod s kapitálem.

A to je trochu jiná záležitost než „estetika insurekcionismu a komunizace“, ať už se jí myslí cokoli. (Mimochodem bych byl rád, kdyby se ony dva termíny nesměšovaly. Povstání bez komunizace je jistě možné, ale zda je možná i komunizace bez povstání, to už je jiná otázka.) V *October* jsme spolu s Jalehem Mansoorem a Danielem Marcusem uštědřili poměrně šifrovaný štulec „estetizátorům autonomie“. Těmi jsme mysleli kupříkladu umělce nebo umělecké kolektivy, co si zvolí povstání jako „téma“, či dokonce jako postup, ale každopádně jako cosi, co injektují do galerijního systému, a tedy do všech jeho doprovodných koloběhů zhodnocování a vykořisťování. Nevím, jestli se to nějak zásadně liší od vlny odporného „politického“ umění, které vzešlo za rozkvětu identitní politiky. Každopádně baudelaireovský neospín není o moc lepší než tentýž produkt, který je ve všech ostatních galeriích.

Jednou z funkcí umění v kapitalismu je vysát radikální energii a domestikovat ji jinde ve společnosti. Kunsthistorici by v tomto směru měli být upřímní. Kritiku dějin umění nebo dějin metaumění by šlo využít k diskvalifikaci oběhu vágně „politických“ signifikantů, které jsou ve světě umění běžné. Můžeme říct: Ne, tohle není politické, tohle je ta stejná sračka jako vždycky, prosíme, přestaňte s ní vysírat. A to by mohl být způsob, jak přesměrovat touhu po lepším životě, která se dnes odvádí

1) Pozn. překl.: Anglické slovo *sublation* má podobný význam jako německé *aufheben*: jde o dialektický pojem negace, který vychází z vnitřních rozporů dané entity, nikoli o negaci ve smyslu formální logiky.

Agata Dymus-Kazmierczak: Dekomunizace naší ulice

do světa umění, zpátky do světa samého.

Pojďme ale dál. Dokud tu není estetika samotného komunismu, nebudu mluvit ani o specifické estetice komunizace nebo povstání. Nepochybně nějaká bude, ale my nemůžeme předem říci jaká. Rozhodně to není Emory Douglas nebo Claire Fontaine, jakkoli moc nás může jejich dílo zajímat. Na druhou stranu tu určitě je vizuální imaginace insurrekcionismu. Je zajímavé, že *Vzpouře přichází* končí narativní scénou, vlastně jakýmsi cvičením z tvůrčího psaní: „představte si naprostý kolaps“ kontra „představte si světový mír“. V daném rozmezí to považuji za užitečné. My skutečně musíme dnešní řád nahlížet z hlediska jeho předjímaného zhroucení. Toto je základní vhléd historického materialismu a rovněž je to východisko trnitého spárování utopie s katastrofou v marxistické tradici. Když však skutečnost povstání nahradí jeho obraz, jsme zpátky u pouhé ideologie. Nemyslím to jako útok na nějaké konkrétní milieu a jeho stylizaci. Jednoduše musíme být velice opatrní a upřesňovat, že revoluční dynamika se přinejmenším se stejnou pravděpodobností bude vyznačovat neviditelností jako produkcí obrazů, opuštěním estetiky stejně jako dobýváním veřejného věhlasu. Politika se děje tam, kde žánr selhává.

Co se toho týče, hnutí Occupy bylo fascinující, protože

v něm existovala zásadní tenze mezi (vyčerpanou) politikou obrazů – „médiá nám nedávají žádné pokrytí!“ nebo „udělejme z toho trend na Twitteru!“ – povětšinou podzemním zpochybňováním vlády vlastnictví, policejního státu, takže ve finále všeho, co musíme označit za celou kapitalistickou společnost. Lze předpokládat, že naprosté velení kapitálu nad hranicemi sdílitelného a nesdílitelného znamenalo, že hlubší zpochybnění často vyšlo napovrch jen v různě mediovaných nebo symptomatických formách. A tady bude muset zapracovat marxistická interpretace kultury, protože jednou z oblastí, kde historicky nabyla na síle, je samozřejmě metoda čtení symptomů – pátrání po stopách rozporu na povrchu kultury. A to, co se objevilo ve hnutí Occupy, si žádá přesně takovou pozornost. Ale za současných podmínek ji zejména dějiny umění paradoxně mohou nejlépe uskutečnit tak, když couvnou před „estetikou“, je-li tato chápána jako totožná s historickou institucí umění. Vždyť existují i jiné druhy praxe, které zpochybňují samotnou celistvost tohoto termínu.

Například jedním ze skvělých hesel, které vzešly z hnutí Occupy, bylo „*Shit is fucked up and bullshit*“ (Ty sračky se posraly a je to v prdeli). Rezonovalo v mnohých z nás, protože naráželo na nesnáz, s níž se potýkáme, když se dnes snažíme mluvit politicky: naprostá pokazenost světa a našich životů na rovině, kterou jsem v pokušení nazvat existenciální, nás prakticky odsuzuje k blábolení. I umění je občas s to mluvit o této neschopnosti. Poslední Whitney bienále bylo velmi jednoznačně sbírkou afektů, takže David Joselit je nazval „táborem melancholie“. Myslím, že na výstavě se to natolik zdůrazňovalo, že to až hraničilo s manýrismem, ale i tak se dostala k velmi reálnému pocitu z našich dnešních životů (přičemž ony „my“ je samozřejmě rozparcelováno třídou, rasou, genderem a sexualitou): dnes velmi často tak nějak „táboříme“, improvizujeme v ruinách řádu, který už neslibuje žádnou budoucnost, už neslibuje koherentní zkušenostní struktury a nakonec už nemůže slíbit ani svoji vlastní reprodukci a prosté přetrvání. Zaregistrovalo však tuto situaci účinněji bienále, nebo ono heslo? Domnívám se, že to heslo.

Kunsthistorici by si měli uvědomit, že umění není nutně dobré v tom, co se snaží dělat. Umění jako praxe nám občas může skýtat vzory způsobů, jak se vztahovat k materiálnímu světu a k sobě navzájem, aniž bychom podléhali imperativům výroby hodnoty. Totéž však dokážou i věci jako okupace a čtecí skupiny a nepokoje, ačkoli – a pro mě to není samozřejmost – umění dnes odvádí lepší práci.

C.D.V.: Co si myslíš o komercializaci určité estetické senzitivity kolem hnutí Occupy?

D.S.: Upřímně, nejsem si zcela jistý, co máš na mysli. Estetická přítomnost Occupy měla jeden aspekt, který byl vždy už předem komercializovaný, abych tak řekl, protože si kladl za cíl propagovat politickou značku skrze stávající kanály oběhu. Politika memů a tak podobně. Principiálně proti tomu nic nenamítám. Mám rád memy. Ale meze jsou jasné - a stejně tak i pnutí mezi touto strategií a čím dál tím nepřekonatelnějšími problémy s obživou, přežitím a otevřeným třídním konfliktem, který rovněž v hnutí Occupy vystoupil na povrch. Občas o tomto pnutí uvažuji metonymicky jako o New Yorku kontra Oaklandu. Ani k jednomu z těchto měst to však není zrovna spravedlivé. Vlastně všechny tábory reprodukovaly genderové a rasové dělítko mezi samozvanými „99 %“, která si nárokovala výsadu mluvit za druhé, a masou daleko hlouběji vyděděných, kteří dál dennodenně čelili státnímu a ekonomickému násilí a kteří se často ocitali znovu vyvlastnění v diskursu (a praxi) hnutí Occupy. Už samo toto dělítko bylo rekuperací zevnitř. V kontextu strukturovaném nadvládou bělochů a mužů však naneštěstí patrně bylo nepřekonatelné.

Až na tohle mám dojem, že případy specificky estetické kooptace byly nepodstatné. Hnutí Occupy vlastně nikdy nevygenerovalo nový slovník forem, ať už v politice nebo estetice, a tak si ani nebylo co přivlastnit. Tím se znatelně lišilo od revolt v šedesátých letech, mám-li si vybrat jasný příklad. Kromě onoho „My jsme 99 %“ do masové kultury neprosákla ani skoro žádná hesla. Dopad hnutí Occupy se pravděpodobně účinněji rozprostřel v silně mediovaných a záluďněji ideologických manifestacích, jako je třeba nejnovější film o Batmanovi (který jsem vlastně neviděl, ale humbuk kolem těchto mediálních událostí je často daleko zajímavější než věc sama). Samozřejmě, že hlavně v uplynulém roce probíhala ohromná liberální normalizace, která dosáhla vrcholu absurdity během voleb. Pro mě to ale byl jen sliz, co se vracel do bažiny, odkud přišel.

Znovu se to všechno točí kolem toho, co v současné chvíli nabírá a co nenabírá koherentní formu. Hnutí Occupy se nikdy nestalo Leviatanem. Nebylo žádné svrchované postavy, která by hnutí shromáždila, a to ani v podobě důvěryhodného exemplifikantu/analytika podobného historické pre-revoluční straně. Na rozdíl od lidí, co volají po návratu k Leninovi, já v tom nutně nevidím selhání. A na rozdíl od horizontalistické tendence v tom nevidím ani přednost. Jednoduše taková je situace, v níž se nalézáme. I to je estetický fakt, neboť distribuce estetických stejně jako politických forem závisí na ustavování protikladů figury a terénu, na vzniku *gestalt*. A zdá se, že právě splynutí organizované a repre-

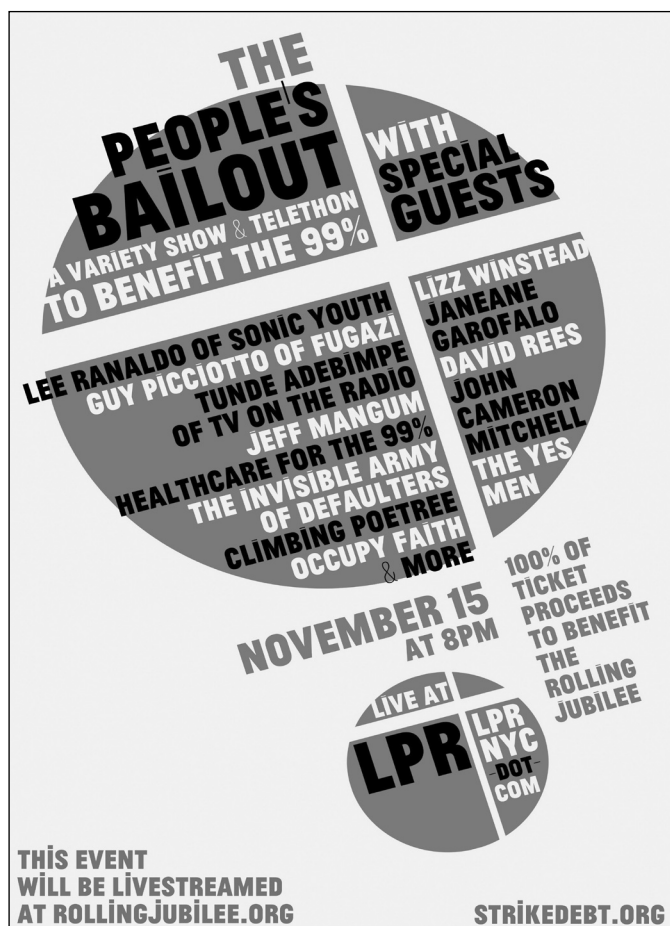
zentační antikapitalistické politiky je zablokováno. Své dopady to nepochybně má i na vizuálním poli. Krize kapitalismu je dnes daleko vážnější než v šedesátých letech, ale v aktuálním cyklu nejsou ani krize ani opozice snadno použitelné pro obrazy, kromě obrazů zcela na jedno použití (opět memy); masy se neslévají do obrazu jednoty a reakční síly mají jen omezený úspěch, když apelují na obraz národa nebo jiné více či méně fašistické symboly. (Nechci zlehčovat hrozbu fašismu, například v Řecku, ale říct, že je nepravděpodobné, že se tato hrozba rozehraje skoro stejně, jako se stalo v případě její předchůdkyně z dvacátého století.) Tím se nám komplikuje dobře známý cyklus revolta-representace-rekuperace, jenž je často považován za *modus operandi* spektaklu. Jestliže však nikdy doopravdy nedojde k reprezentaci, těžko říci, jak by mohla proběhnout kooptace – snad kromě kolonizace na exponenciálně molekulární úrovni. A asi právě to mám na mysli „interní“ rekuperací, o které jsem už mluvil.

Je to temná myšlenka a nechci jí přikládat příliš velkou váhu. Komercializace opoziční kultury evidentně rychle pokračuje – slyšel jsem, že se vyvíjí videohra o pouličních bouřích – ale zdá se nepravděpodobné, že by se jí podařilo zkrotit to, co vyobrazuje. Aby bylo jasno: není to tak, že v umění nebo politice je cosi vnějšího vládě zboží, co je pak korumpováno skrze rekuperaci. To spíše události typu hnutí Occupy ukazují na immanentní trhliny v reprodukci kapitalistických vztahů – včetně jejich obrazových struktur, i když na jisté rovině jsou bezpochyby už „lapy“ . Kapitál a stát se pak snaží díry ucpat, jak to jen jde. Je jasné, že věnovat pozornost těmto strategiím má smysl. Rovněž je však důležité nezpronevěřit se ruptuře samotné – dál se ptát spolu s pozdním Chrisem Markerem, „*Pourquoi quelquefois les images se mettent-elles a trembler?*“

Jestli se ale ptáš na umění, mohu jen zopakovat to, co už jsem řekl. Špatné umění o hnutí Occupy existuje. Ale zdá se být natolik nepodstatným fenoménem, že ho lze stále s čistým svědomím ignorovat.

C.D.V.: Proč si myslíš, že vyprávění o Occupy Oakland se tak často staví do kontrastu s vyprávěním o New Yorku, přestože samo Occupy Oakland bylo předáky minorit uvnitř celého společenství kritizováno jako rasově problematické?

D.S.: Nejde o to, že ta či ona verze Occupy se lépe vypořádala s rasou, ale spíš o to, že Oakland se nepopíratelně vyznačoval vyšším stupněm militantnosti. Všechny okupace byly ve svých pokusech o konfrontování rasismu zásadně neadekvátní. Různá místa však měla velmi odlišnou dynamiku. Occupy Oakland by nebylo

tím, čím bylo, bez vzpour, které přišly po zavraždění Oscara Granta, o mnoha desetiletích radikální černošské militantnosti ani nemluvě. Samotný název „Occupy Oakland“ se rozvětvoval do „Decolonize Oakland“ a „Oakland Commune“, přičemž oba naznačují poměrně odchylná sebepojetí. Je tedy lepší události na přelomu let 2011 a 2012 chápat jako autonomně vzešlé z vlastní radikální tradice města, a ne jako importované z New Yorku. Samozřejmě, že existoval konflikt ohledně taktik vnímaných jako odcizující. Ale tvrdit, že barevní lidé všeobecně nesouhlasili s militantní eskalací, je prokazatelná nepravda a hluboce reakční tvrzení.

Rád bych se vyhnul nedorozumění. Nesnažím se nadřazovat Oakland nad New York nebo kterékoli jiné místo. Jsem přesvědčen, že Oakland nám ukázal možnosti a limitace, jaké nikdy a nikde jinde ve Spojených státech nebyly tak zřejmé. Jedná se o důležitou případovou studii, snažíme-li se předjímat budoucí vývoj. Podobný mix aliancí a třenic mezi povstaleckými proudy, organizovanou prací a etablovanými vůdci komunit (kteří až příliš často jednají jako manažeři rasového a třídního panství) – abych jmenoval jen tři z mnoha aktérů – se v nadcházejících letech nepochybně rozehraje v jakémkoli množství lokálních variací. Tyto tenze vypluly napovrch i v New Yorku, ale tam se efektivněji přivtělovaly

k postavě sestupně mobilní „střední třídy“.

Teď to začíná znít, jako bych byl nějaký odborník, ale to já rozhodně nejsem. Jsou to jen mé dojmy, které jsem načerpal ze známostí s lidmi, kteří se přímo zapojili, a ze sledování oněch událostí na dálku. Jsem jen kunsthistorik.

C.D.V.: Dám to, k čemu se snažím dostat, do kontextu. Nemyslím si, že někdo říká, že barevní lidé všeobecně zatracovali Occupy Oakland. Ale myslím si, že je zcela jasné, že zanedlouho po „generální stávce“ se předáci oaklandské afroamerické a asijsko-americké komunity začali vůči hnutí stávat nepřáteli. Napětí nepanovalo ohledně taktik černého bloku jako celku, ale po útoku na Scotta Olsena se silná místní podpora vytratila. A to kvůli pár výhrůžkám, že zablokují letiště a další věci, na což Oaklandská komuna, upřímně řečeno, nikdy neměla kapacitu, a protože si za terče zvolili některé místní podniky, které obě komunity nevnímaly jako související s problémem korporací nebo vlády. Podpora generální stávky byla v obou komunitách velmi, velmi vysoká, zejména kvůli zabítí Oscara Granta, protestům proti BART policii a také kvůli tamní vysoké míře bezdomovectví. Samu taktiku černého bloku místní noviny zprvu neodsuzovaly, některé jen kritizovaly špatnou volbu některých terčů, dokud se tento mem nezačal mnohem víc používat v liberálním tisku.

Myslím si ale, že bychom se měli zabývat tím, že se velká část liberálů v médiích chopila tohoto nesouhlasu, aby se mohli distancovat od Occupy Oakland/Oaklandské komunity a snažit se ji vylicit jako dětičky ze San Francisca, co jezdí do Oaklandu a přivázejí s sebou „černý blok“. Tyhle řeči zaplňují redakční stránky místních oaklandských novin. A aby to bylo ještě problematictější, tuhle myšlenku tehdy protlačovaly skoro všechny liberální webové noviny: *Mother Jones*, *HuffPo*, *the Nation* a *Truth Out*.

Debaty ohledně černého bloku však byly zajímavé, a to mě přivádí k další otázce. Proč si myslíš, že se estetika černého bloku používá s takovým úspěchem v levicově liberálních kruzích jako distanční bod? Diskusí a debat o těchto věcech se účastním od puberty a černý blok se používal ještě před protesty proti WTO v Seattlu roku 1998, a to na obranu squatérů před policií a taky nějakými místními gangy v Atlantě. Po protestech proti WTO se v levicových médiích odehrála malá bouřka ohledně taktiky černého bloku, která tam byla použita, ale za Bushe zmizela, přičemž po protestech proti G-8 na Sea Island byla debata pro totéž hnutí minimální. Teprve

po incidentech Oaklandské komuny se vrátila do hry, ale zdálo se, že námitky jsou povětšinou o vztazích s veřejností a estetice. (Přímé násilí proti majetku versus nepřímé násilí proti majetku opravdu není otázka morální volby, jelikož jejich účinky jsou si rovny. Žádná z levicově liberálních publikací neměla velký problém s generální stávkou, která uzavřela Oaklandský přístav, ale měly problémy s rozbitými okny.)

D.S.: Díky, teď už chápu, odkud kam míříš. Tomu, co se stalo v Oaklandu, rozumím zhruba stejně. Samozřejmě, že to všechno vystoupilo do popředí loni 28. ledna, když přišel Den nastěhování, a krátce poté následoval opovrženímhodný článek Chrise Hedgese „Rakovina v Occupy“. Ale už intervence „mírové policie“ naznačovaly, že mezi levicovými liberály a radikály nikdy neexistovala akční jednota – jak se samozřejmě dalo očekávat. Mimochodem si ale nemyslím, že proti uzavření přístavu nebyly žádné velké námitky. Rozhodně druhé akci v prosinci se dostalo hodně negativní pozornosti. Dokonce i na radikální levici panovala skepse ohledně vztahu hnutí Occupy s ILWU, odborovým svazem přístavních dělníků. Kupříkladu Cal Winslow, který je členem skupiny Retort, měl článek v *Counterpunch*, kde kritizoval blokádu přístavu pro nedostatečnou podporu ze strany vedení odborů. Přesně ve stejné chvíli komunizačně orientovaná webová stránky Bay of Rage uveřejnila článek, který přesvědčoval o nutnosti zcela obejít odborový aparát. To jen, aby bylo zřejmé, že moment jednoty byl velmi prchavý, pokud lze vůbec říct, že existoval. Ale na to ses neptal.

Musím říct, že zrovna nedychtím vrhnout se do další diskuse o černém bloku. Ta debata už natolik zkostnatěla, že by mne zajímalo, jestli vůbec ještě něco zbývá říct. Podívám se tedy na tuto záležitost z delší perspektivy, protože v mé vlastní práci teď náhodou studuji umění a politiku v Západním Německu po roce 1968. Právě tam černý blok poprvé vznikl, přičemž se inspiroval holandskými Provos a dalšími kontingenty Nové levice pro pouliční boje. Vzešel tedy jako bojová taktika v době, kdy se pořád ještě dalo rozumně očekávat, že povedete s policií řádnou bitvu a vyhraje, k čemuž i při několika příležitostech skutečně došlo. Díky autonomní scéně a masivnímu squatterskému hnutí existovaly rozsáhlé části Berlína a Hamburku, kde stát v podstatě neměl žádnou autoritu. Za těchto okolností dávala tato taktika větší smysl a vskutku znamenala důležitou inovaci po úpadku jak masových mobilizací na konci 60. let, tak skupin ozbrojeného boje po „Německém podzimu“ 1977. Při absenci těchto podmínek je však černý blok něco úplně jiného. Mohl bych o tomto tématu

vykládat mnohem víc, ale pravděpodobně bych jenom duplikoval argumenty odjinud, aniž bych sám něčím konkrétním přispěl. Každopádně tato chvíle není pro naše uvažování nad danou otázkou nejvhodnější, protože pokusíme-li se o její srovnání, zjistíme, že dnes se nalézáme ve stavu latence (s nepředvídanou výjimkou, kterou je nástup egyptského černého bloku v únoru, o němž toho však jistě vědí daleko více jiní lidé než já).

Úloha černého bloku v liberální imaginaci a v médiích, zejména „levicových“ médiích, je jiná záležitost. A ta si žádá zopakovat, že z hlediska kapitálu je ztráta milionů dolarů při blokádě daleko závažnější než ztráta pár tisícovek v důsledku přímého poškozování majetku. Výlohy bank jsou vlastně všem jedno. Takže černý blok jasně vyvolává hysterii, protože je vnímán jako hrozba pro sociální stabilitu a vlastnická práva, která daleko přesahuje jeho bezprostřední dopad. Pro každého správně smýšlejícího antikapitalistu by tohle mělo být plus. Ale velké segmenty „levice“ se bojí, že by mohly poděsit kapitalisty. Vzhledem k existenci vnitřních problémů v anarchistických a dalších *milieux* se tedy domnívám, že je správné říct, že ideologickou distinkci mezi „násilným“ a „nenásilným“ protestem – distinkce, která sama o sobě nevyhnutelně plodí spoluúčast na státním násilí – je třeba primárně připsat „levicovým“ komentátorům, kteří se klanějí před údajnou nutností pozitivního mediálního zpravodajství. To je ale hlava 22: kapitalistická média nikdy neposkytnou pozitivní pokrytí čemukoli, co vážně ohrožuje třídní panství. Tento problém je samozřejmě reálný, ale věřit, že ho můžeme vyřešit lepším chováním během protestů, to je horší než pomýlenost. Černý blok je tak *bete noire*, s nímž lze spojit odmítání jakékoli touhy po radikální negaci. Kdyby nebyl po ruce, muselo by se vyčarovat něco jiného, co by zaujalo jeho místo – buď to, anebo by viditelná antikapitalistická kontroverze přestala

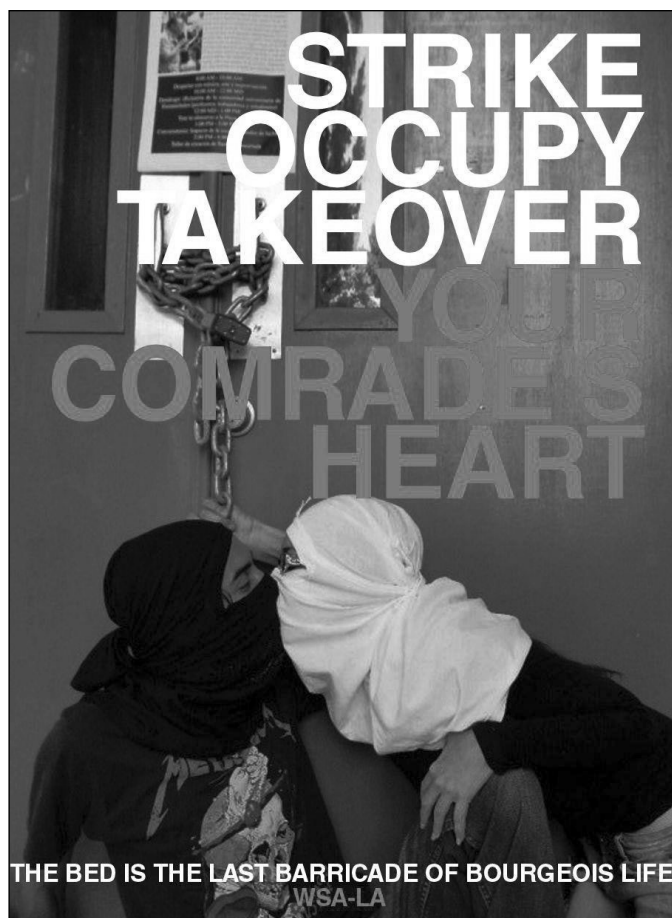

existovat. A to je důvod, proč je černý blok účinným způsobem, jak rozpoltit hnutí... protože je účinným způsobem, jak hnutí rozpoltit. Levicoví liberálové se od černého bloku distancují, protože je pohodlnou zámkou pro distancování se od radikální opozice vůči kapitalismu.

Nebudu už tady dál hřímat a raději půjdu dál. Zde dotčená „estetika“ je sama o sobě nesmírně zajímavá, ať z ní reformisté dělají cokoli. To, co řeknu, smrdí rekuperací, ale skutečně si myslím, že černý blok je pro historiky umění předmětem hodným studia. Je dalším momentem – ani nezbytným ani privilegovaným, leč významným – v dlouhém ústupu od zastupitelské politiky a jejich výsadních obrazových struktur v kapitalismu po 60. letech, což je téma, na které jsem už poukázal. Černý blok není ničím, není-li ztělesněnou (anti)politikou (ne)viditelnosti. Je to obraz nebo antiobraz? A to je dobrá otázka pro kunsthistorika. A jsem přesvědčen, že její implikace sahají také k celé řadě uměleckých praktik.

C.D.V.: Co si myslíš o dlouhém a pomalém umírání středního proudu představovaného věcmi, jako je NPR (National Public Radio) a neoliberalizace?

D.S.: Pál bych si, aby bylo o něco rychlejší.

Ale teď trochu vážněji: myslím si, že v případě něčeho takového, jako je NPR (stejně ho vůbec neposlouchám), lze jeho úpadek připsat zvětšujícímu se rozestupu mezi zkušeností jeho povětšinou bílých, vzdělaných, maloburžoazních posluchačů a snahami této stanice odrážet vědomí těchto posluchačů. Poválečnou éru ve Spojených státech lze definovat z hlediska zjevné kulturní hegemonie „střední třídy“; samozřejmě, že maloburžoazie nikdy doopravdy neměla skutečnou politickou a ekonomickou moc, ale kultura pro ni zrcadlila její vlastní pocit autonomie. Orgány středního proudu, jako je NPR nebo *New Yorker*, se pokoušejí tuto funkci dál udržovat pro menší zlomek této třídy, pro ten, který se nejspíš až donedávna cítil imunní vůči překérnosti ekonomiky. Avšak s katastrofickým nárůstem zadlužení studentů a zhoršujícími se vyhlídkami pro absolventy vysokých škol toto sebenazírání notně ošuntělo. Takže stále naléhavějším úkolem kultury středního proudu je teď, abych tak řekl, podpora neoliberalismu „s lidskou tváří“.

C.D.V.: Vnímáš takzvanou hipsterskou estetiku jako jinou manifestaci téže tendence?

D.S.: Hádám, že asi ano, ačkoli ta má různé vrstvy. Tažení proti hipsterům mě nebaví. Hodně z toho, co se identifikuje jako hipsterská kultura, je improvizovaná reakce na rozpory překérnosti maloburžoazie. Stylizují se do ní ti, kdo z větší části moc nepracují nebo jim jejich zaměstnání neskytá žádnou velkou jistotu – ani žádnou velkou budoucnost – ale přesto jsou nuceni udržovat si schopnost a ochotu kdykoli pracovat: jakýsi neukotvený profesionalismus. Nesnesitelnost a tragédie hipsterského života je funkcí jeho honičky za kulturní autonomií v rámci té nejbídnější závislosti na chřadnoucím námezdním vztahu. Na rozdíl od starších kontrakultur či subkultur (řekněme punku) se zde moment negace ustavičně odkládá. Netřeba říkat, že tady nemluví o stereotypu zajištěného hipстера, ale o mase většinou vysokoškolsky vzdělaných jedinců z globálního Severu, kteří se socializovali jako středostavovští pracující, ale teď zjišťují, že tenhle životní styl je pro ně nedostupný, ať už dočasně, nebo permanentně.

C.D.V.: Je podle tebe tažení proti hipsterům jakousi formou distinkce v Bourdieuho smyslu toho slova?

D.S.: Předpokládám, že jí musí být, ale touhle otázkou se nehodlám zdržovat.

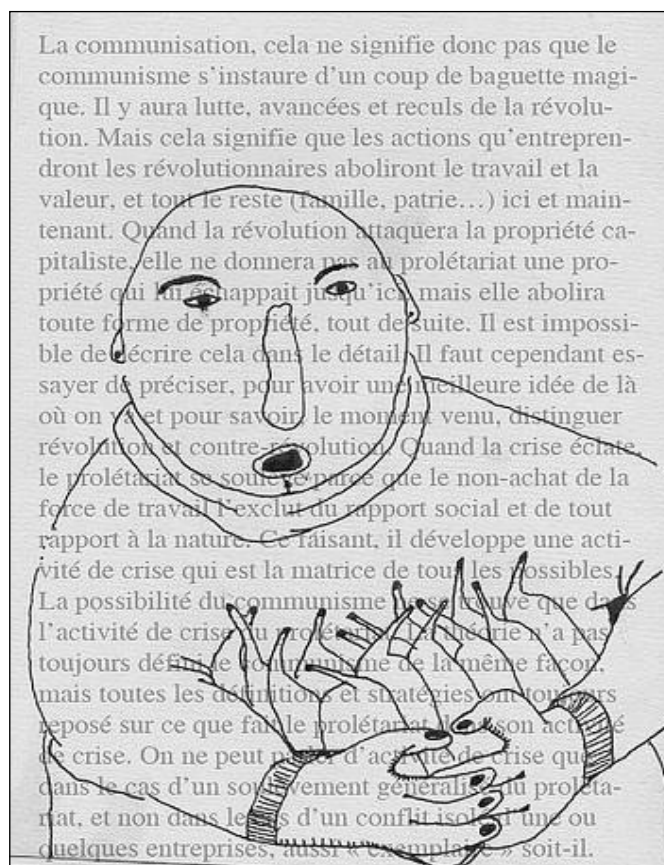
C.D.V.: Přehodíme tedy zcela výhybku: proč je podle tebe komunizační teorie předmětem naprosté dezinterpretace ze strany mnoha levicových kritiků?

D.S.: Protože sám jsem se pro ni nadchnul teprve nedávno, mohu říct, že i navzdory ucházejícímu zázemí

v marxismu má počáteční setkání s komunizační teorií charakterizovalo nepochopení a neznalost souvislostí. Literatura tohoto druhu se dostala do mého povědomí spolu s protesty a okupacemi na Kalifornské univerzitě v letech 2009-10. Když jsi tomu nevěnoval pozornost, mohl jsi celé dění dezinterpretovat jako nediferencovanou radikální eskalaci, a tudíž přehlédnout to, co bylo tolik jiné na textech pocházejících od *Endnotes* nebo *Research and Destroy*, abych jmenoval dva důležité kolektivy, které mají v obrodě komunizační teorie prsty. Takže dokážu pochopit stejný sklon taky u druhých. A celý ten diskurs je navíc nadbytečně napěchován komplikovaným hegelianstvím, i když ve finále vždycky dává smysl. Například dílo *Théorie Communiste* je snad tou nejhlubší analýzou dnešního kapitalismu, ovšem často servírovanou v opravdu nešťastné formě prózy.

Avšak od jistého bodu se tyhle dezinterpretace podle mne stávají úmyslnými. Jsem přesvědčen, že problémem není obzvláště obtížná uchopitelnost základních vhladů komunizační teorie, ale skutečnost, že zpochybňují základní hypotézy levice způsobem, jež nelze tak snadno odrážet chatrnými argumenty proti anarchismu, avanturismu, determinismu a tak podobně. A jen tak mimochodem, tohle nelze jen tak splácnout dohromady s platypusáckou tezí o mrtvosti levice. Komunizační teorie tak, jak jí rozumím, nevyvozuje své závěry z politické nadstavby, ale z důkladně materialistické interpretace změn v reprodukci vztahu kapitál-práce. (Pro tuto chvíli odsouvám bokem debaty uvnitř komunizačního proudu ohledně invariance, přivtělování a všech dalších slov, díky nimž mají lidé jako já pověst nesrozumitelnosti.) Ve své nejlepší podobě je komunizační teorie vlastně nesmírně rigorózním přístupem k základním problémům marxismu. Tento přístup je o nemilosrdném fokusu na možnosti a nemožnosti současné chvíle, a tak dochází ke zjištění, která jsou hluboce nepřijemná pro jakoukoli podobu politické nostalgie. Obvyklým obranným mechanismem pak je redukce komunizační teorie na něco, čím není, jmenovitě na anarchismus, avanturismus, determinismus nebo tak něco.

Tím ovšem nechci říct, že „komunizační teorie“ je jen jedna či že je to něco hotového. Tímto termínem se poněkud zvláště začal označovat extrémně rozmanitý soubor perspektiv, které patrně nespojuje skoro nic jiného než společný původ v evropské (hlavně francouzské) ultralevici po roce 1968, přičemž mezi jeho předky patřila Situacionistická internacionála, levý komunismus, komunismus rad, jistě odnože anarchismu atd. Rozdíl mezi, řekněme, *Tiqqun*, Léonem de Mattisem a Jacquesem Camattem jsou dost velké na to, aby tuto nálepku docela destabilizovaly. Před nedávnem se obje-

vily i zmatky ohledně vztahu mezi komunizací a teorií hodnotové formy, která má poměrně odlišné kořeny v pozdní Frankfurtské škole a německém „Novém čtení Marxe“. Na tomto typu zmatků ale nemusí být jen to špatné; rozhodně je dobře, že „komunizace“ neexistuje jako donekonečna diskutovaná doktrína jako třeba „leninismus“. Byla by obrovská chyba zvěčňovat tu či onu teorii jako jedinou pravou podstatu komunizace. A pokud by tě to zajímalo, mé vlastní názory se nejvíc kryjí s perspektivami artikulovanými ve druhém vydání časopisu *Endnotes*.

C.D.V.: Co *Théorie Communiste* chápe a spousta dalších marxistů ne? A proč to vede k úděsné próze?

D.S.: Proč to vede k děsné próze, to nevím. Může to prostě jen vést k úspěcháným překladům, ale abych pravdu řekl, originální texty vypadají taky dost samorostle. Patrně to lze připsat desetiletím práce v téměř naprosté neznámosti. Za těchto okolností nepochybně měly často přednost rozvíjení vlastní terminologie kolektivu a jeho sebezporozumění před čitelností pro druhé. Potíž je i v tom, že *Théorie Communiste* nemají zájem o budování masového politického projektu jakéhokoli druhu, a tudíž necítí potřebu být srozumitelní. Jejich psaní je diagnózou a kritikou v klasickém smyslu slova „kritika“: jejich cílem je odkrýt kořeny toho, proč je dnes vůbec možné přemýšlet o komu-

nismu, ale nenabízí žádnou strategii, jakou ho za dané konjunkce dosáhnout. Samotného mne to rozčiluje. Porozumím-li ale jejich úmyslům, pomůže mi to předejít nevyhnutelné otázce, „Ano, ale co vlastně děláte?“ Nedá se totiž říct nic jiného, než že kdykoli je to proveditelné, pak za dané situace komunizuješ. Jakým způsobem k tomu ale dojde, to vždycky bude o specifické situaci a o improvizaci. Součástí může být obsazování veřejných prostranství nebo prostě může jít o přeměnu stávajících forem společenskosti v novou základnu pro přežití, a to při absenci kapitálu. Mezi logikou komunistické teorie a praxe leží celá škála hybridních organizačních forem, nad nimiž analýza ani nepřimhuje oko ani je *a priori* nevylučuje. Popasovat se s těmito formami bude v našich vlastních životech nezbytně prvohradé. Takže oproti tomu, z čeho je obvykle obviňována, komunizační teorie není nepružně antiorganizační. Spíš se snaží naznačovat, proč dnes jisté způsoby organizování se pravděpodobně nebudou fungovat, a v tomto smyslu je bezprostředně praktická. Nepopírám ale, že v některých spiscích je přítomný hermetismus.

Théorie Communiste jsou pro mě užiteční, protože reprodukci třídy a kapitálu zakládají na cyklech boje, které podle nich fundamentálně proměňují třídní vztah samotný. Abstraktně řečeno, tvrdí, že éra, kdy revoluční boje proletariátu směřovaly k afirmaci třídy uvnitř kapitalistických společenských vztahů – buď jako sociální demokracie, nebo jako výroba za státního socialismu – končí ve chvíli, kdy je celé bytí proletariátu přivtěleno ke kapitálu: kdy jsou instituce jako strana, odborový svaz nebo rada zcela poraženy či přizpůsobeny sebevykořisťování; kdy kapitál svojí ofenzivou sice obnovuje kontrolu, ale za cenu ničení podmínky své vlastní realizace, tedy další reprodukce práce. Třídní identita se už pak nejeví jako základna, z níž lze prosazovat afirmativní politiku autonomie, ale jako překážka, kterou je třeba překonat. A tohle tvrzení je možné napadat jako údajné postulování kapitálu coby jediného subjektu dějin jediné tehdy, když nedokážete uchopit jeho dialektičnost. Z marxistického hlediska by mělo být samozřejmostí, že proletariát je třídou kapitálu stejně, jako se kapitál zhodnocuje jediné v práci: kapitál a práce se vzájemně reprodukují, ale honba kapitálu za stále větším přivtělováním (skrže kolonizaci každodenního života, sílící mechanizaci, neoliberální revanšismus a spoustu dalších prostředků) postupně eliminuje rezervy, z nichž by bylo lze vytvářet pozitivní identitu proletariátu a afirmovat ji. Krize je tudíž definována jako selhání reprodukce, které nutí dělníky, aby se střetli se svojí třídní identitou jako s čímsi vnějším, čímsi, co je třeba negovat. Revoluční třídou se potom chápe třída, která neguje sama sebe a kapitalistickou společnost nikoli svým zevšeobec-

něním v diktatuře proletariátu, ale svým okamžitým sebezrušením, likvidací hodnotové formy a posunem k jiným prostředkům živobytí – a to je komunizace. Nedejme tedy nutně o to, jestli se tenhle proces už děje nebo se odehraje ve výše popisované konceptuální čistotě, ale spíš o to, že tahle struktura ustavuje vysvětlitelnou tendenci, která se může vyjadřovat ve všemožných chaotických či nahodilých událostech.

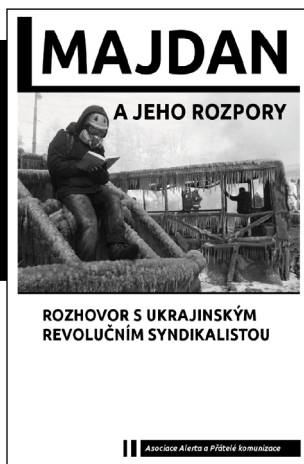
Théorie Communiste nejsou jediní autoři, kteří tohle říkají, a u mnoha lokálních příkladů s jejich závěry silně nesouhlasím. Jsem ale přesvědčen, že na dilemata naší doby se zaměřují s větší silou a důsledností než patrně kdokoli jiný. Jejich verze komunizační teorie nám dovoluje rozpoznat přítomnost jako bezvýhodnou, a přitom tuto bezvýhodnost historizovat. Pomáhá vysvětlit kolaps levice bez melancholie po ztracené síle, ztracených reprezentacích, bez zoufání si tváří v tvář údajně nezměnitelné totalitě a bez nutnosti „ideje“, která by nás vedla. Rovněž ukazuje na praxi, která nás může posouvat vpřed i bez velkého projektu a vágně teologické záruky na úspěch. Jejich dílo se rovněž ukázalo jako schopné generovat přemýšlení jinými směry. Jeho nedávné protnutí s konceptem sociální reprodukce v materialistickém feminismu je pro mne obzvláště zajímavé.

Když se však na moment vrátím k tvé předchozí otázce, chtěl bych něco povědět o dalším možném zdroji zmatků. Nedávno jsem si totiž uvědomil, že se komunizační teorie pohybuje ve velice nezvyklé časovosti. Důraz na bezprostřednost, absence předjímání přechodné fáze, „komunizace v přítomném čase“ – komunismus jako něco, co se dělá, a ne jako program, který se má uvést v život – to všechno může snadno vést k dojmu, že komunizační teorie si revoluci představuje jako nutně blízkou a dochvilnou. Já ale vlastně nevidím důvod, proč by tomu tak mělo být. Komunizační teorie naopak osvětluje časoprostorovou logiku jakéhokoli revolučního procesu, který si na základě současné podoby rozporu mezi prací a kapitálem můžeme představit. Nenabízí časovou osu a netvrdí, že se souběžně nemohou odehrávat jiné procesy. Každá reálná politika je rozporuplná a rozvíjí se nerovnoměrně. Umím si představit, že se komunizace bude odehrávat v průběhu jednoho století, na mnoha vrstvách, mnohorychlostně.

NAŠE PUBLIKACE

ke stažení na www.pratelekomunizace.wordpress.com

Přátelé komunizace:
**MAJDAN A JEHO
ROZPORY**
Rozhovor s ukrajinským
revolučním syndikalistou

Asociace Alerta dala tištěnou podobu rozhovoru, který **Přátelé komunizace** uskutečnili se členem ukrajinského **Autonomního svazu pracujících**. Předmětem tohoto

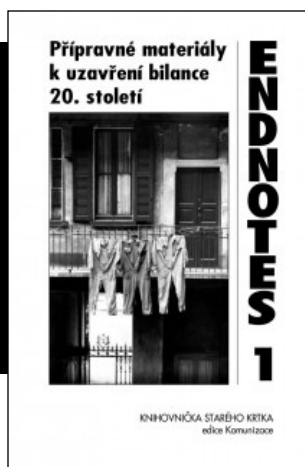
interview se stal majdan - mezitřídní hnutí zahrnující okupaci veřejného prostoru a nepokoje, které trvalo více než tři měsíce a vedlo ke svržení Janukovyčovy vlády na Ukrajině. Rozhovor se uskutečnil ještě před vyvrcholením tohoto boje. Přestože tedy nepokrývá celou trajektorii majdanu, skýtá nástin jeho anatomie a zasazení do společenského a historického kontextu.

Čítanka Přátel komunizace:
**NAŠÍ NÁRODNOSTÍ
JE SVOBODA!**
O vzbouření lidu v Bosně
a Hercegovině v únoru
2014

Přátelé komunizace vydali čítanku na téma sociálních bouří, které v únoru 2014 otráslly Bosnou a Hercegovinou. Posbí-

rali jsme a přeložili texty bosenských autorů a rozhovory s přímými účastníky, přičemž naším cílem bylo vytvořit co nejbohatší a obrázek nepokoju, který by nám i čtenářům umožnil seriózně je zhodnotit a ne jen planě oslavovat pouliční násilí a/nebo občanská fóra.

Endnotes 1
**PŘÍPRAVNÉ
MATERIÁLY
K UZAVŘENÍ
BILANCE
20. STOLETÍ**

Knihovnička Starého krtka přeložila a publikovala první vydání anglickojazyčného časopisu **Endnotes**, které vy-

šlo v říjnu 2008. Prezentovalo výměnu názorů mezi dvěma soudobými francouzskými skupinami – **Troploin** a **Théorie Communiste** – ohledně vztahu mezi současným třídním vztahem a neúspěšnými revolucemi 20. století. Jeho součástí byly tři texty Gillese Dauvého a Karla Nesica (**Troploin**): *Když povstání umírají*, *Lidské, příliš lidské?*, *Proletář a práce: Příběh jedné lásky?*; a dva texty od **Théorie Communiste**: *Normativní historie a komunistická esence proletariátu* a *Mnoho povyku pro nic*. Samotný kolektiv **Endnotes** potom napsal předmluvu *Vyneste své mrtvé* a *Doslov*. Bez nadsázky lze tuto debatu označit za jednu z nejzajímavějších a nejpodnětějších diskusí o příčinách debaklů proletářských revolucí uplynulého století.

Aufheben
ČÍM BYL SSSR?
Příspěvek k teorii
deformace hodnoty
za státního kapitalismu

Tato kniha vydaná **Knihovničkou Starého krtka** je velmi zajímavým a důležitým příspěvkem britských „neortodoxních“ marxistů kolem časopisu **Aufheben** ke kritice politické ekonomie „reálného socialismu“. Na jejich strán-

kách můžeme sledovat historický vývoj různých marxistických interpretací povahy sovětského zřízení a kriticky se k nim vztáhnout. Jedná se především o trockistické koncepce Lva Davidoviče Trockého, Tonyho Cliffa a Hillela Ticktina, které v prostředí české krajní levice doposud nebyly podrobeny systematické kritice. **Aufheben** se rovněž vrací k teoriím ruských bolševiků: Lenina, Preobraženského, Bucharina, Ossinského, Bogdanova. Zabývají se jejich vzájemnou provázaností i konfliktem v poměru k budování státního kapitalismu a socialismu, který se manifestoval střetem mezi vedením strany a různými skupinami levých komunistů. Kritice autoři podrobují i teorie Německo-holandské a Italské levice, aby se nakonec pokusili o jejich překonání na základě důsledné aplikace Marxovy teorie hodnoty na sovětské podmínky.

Théorie Communiste SEBEORGANIZACE JE PRVNÍM AKTEM REVOLUCE, ABY SE NÁSLEDNĚ STALA PŘEKÁŽKOU, KTEROU REVOLUCE MUSÍ PŘEKONAT

Théorie Communiste se zabývá otázkou sebeorganizace, jakožto charakteristiky konání proletariátu coby třídy. To v současných bojích vyvstává jako limit bojů, který revoluce vzešlá z naší epochy bude muset překonat, aby mohl proletariát zrušit kapitál i sám sebe. S tím souvisí i kritika koncepce „politické autonomie třídy“ jako něčeho, co patří do minulosti, k minulému cyklu bojů. Vydala **Knihovnička Starého krtka**.

Théorie Communiste KOMUNISTICKÁ TEORIE

Hlubší představení francouzských **Théorie Communiste**. Napsali je pro skupinu „mladých Lyonanů“, kteří prováděli „teoretickou reflexi Německé a Italské levice“, a vyšlo v **TC** číslo 14. Brožura rovněž obsahuje krátkou prezentaci *Théorie Communiste: Kdo jsme? a Rozhovor s Rolandem Simonem*. Přeložila a vydala **Knihovnička Starého krtka**.

www.kknihovna.wordpress.com

Théorie Communiste REVOLUCE JAKO KOMUNIZACE

Publikaci, kterou vydala **Knihovnička Starého krtka** v roce 2011, můžeme shrnout slovy: „teorie komunizace pro začátečníky“ aneb „vše, co jste kdy chtěli vědět o teorii komunizace, ale báli jste se zeptat.“ Sestává ze dvou textů Leona de Mattise a Bernarda

Lyona, kteří jsou více či méně spojeni s francouzskou skupinou a stejnojmennou revue **Théorie Communiste** (TC). Oba texty vyšly v prvním čísle (2011) „mezinárodního časopisu pro komunizaci“ s názvem *Sic*, který tehdy byl společným projektem lidí nejen z TC, ale také z řeckých **Blaumachen**, anglo-amerických **Endnotes** a švédských **Riff-Raff**. Tyto statě jsou úvodem do problematiky komunizace, jak ji pojmají výše zmiňované kolektivy a jak se k ní hlásíme i my, **Přátelé komunizace**. Brožuru **Knihovničky Starého krtka** šíříme, abychom české čtenáře a čtenářky seznámili s obsahem této konkrétní komunizační perspektivy, která představuje úsilí o pochopení současné podoby třídního vztahu, a proto se v komunistickém hnutí stává předmětem debat. Doufáme, že tato brožura přispěje ke vzniku diskusí a přeskupování prorevolucionářů (neboť není revolucionářů bez revoluce) kolem konceptu revoluce jako komunizace.

Gilles Dauvé François Martin JAK KOMUNISTICKÉ HNUTÍ MIZÍ Z DOHLEDU A ZNOVU SE OBJEVUJE

Francouzští komunisté Gilles Dauvé (tehdy píšící pod pseudonymem Jean Barrot) a François Martin patřili v 60. a 70. letech 20. století k již dlouho neexistující skupině **Le Mouvement Communiste**. Tato skupina patřila k průkopníkům komunizačního proudu. Právě tehdy napsali texty, které byly později zkompileovány do knihy *Jak komunistické hnutí mizí z dohledu a znovu se objevuje*. Její český překlad vznikl již v roce 2001 a v červnu následujícího roku k němu Gilles Dauvé zvlášť napsal předmluvu. Svého prvního vydání se však dočkal teprve v roce 2011, a to v revidované podobě. Český překlad vycházel z posledního anglického vydání knihy, který v roce 1997 uskutečnilo britské nakladatelství Antagonism Press. Hlavní texty, předmluva k onomu vydání a jedna příloha byly doplněny rovněž o předmluvy a přílohy starší, které byly z následujících vydání vyřazeny. Do českého vydání byly zařazeny právě proto, že se jedná o dokumenty, které společně s vlastním tělem knihy dokládají počátky a genezi komunizačního proudu, který ve zdejším prostředí zůstává poměrně neznámý.

časopis pro revoluční teorii

PŘÁTELÉ KOMUNIZACE

Problematika dnešní revoluční teorie je jiná než problematika staré revoluční teorie 19. a 20. století. Krize kapitalismu na přelomu 60. a 70. let 20. století a následný proces jeho restrukturalizace, který započal v 70. letech, významně proměnily terén třídní společnosti. Skonalo masové dělnické hnutí a s ním spojená vize a praxe revoluce jako uchvácení moci a výrobních prostředků proletariátem. Skonal i „reálný socialismus“ jakožto praktický produkt takovéto revoluce, který byl vším jen ne beztřídní společností bez vykořisťování a útlu. Vyhasl starý dialog i střet mezi „reformou“ a „revolucí“, protože „dělnická moc“ už dávno neroste a neznamená nic než stále zoufalejší obranu možnosti být vykořisťován kapitálem za „slušnou“ mzdu. Samospráva a sebeorganizace, které dříve bývaly radikálním protipólem hierarchie a byrokratismu kapitalistických společenských vztahů, se staly banálními rysy nového cyklu bojů, s nimiž se nepojí žádné revoluční aspirace. Snahy o obnovu „levicové kontrahegemonie“ se rozpouštějí v občanském diskursu, obraně sociálního státu a alternativismu.

Restrukturalizace třídního vztahu mezi kapitálem a prací prolomila hranice národních států, skartovala staré členění na první, druhý a třetí svět a globalizovala akumulací proces kapitálu. Rozsekala výrobní proces a s ním i pracovní proces do segmentů rozptýlených po celé planetě a zpětně spojovaných rostoucí masou proletarizovaných techniků a úředníků. Sféra oběhu proniká do výrobní sféry a komplexně zprostředkovává její fungování, zrychluje a řídí proudění kapitálu a práce z místa na místo. Nesmírně posílila úloha finančnictví v reprodukci kapitálu i práce. Strukturální převis nabídky pracovní síly nad poptávkou je nesmírný – roste masa obyvatelstva, která se pro zhodnocování kapitálu stala přebytečnou. Za této situace už kapitál nedává vzniknout jednotě proletářů na základě společného postavení námezdních pracujících. Dnešní podoba vztahu kapitál-práce už pracujícím neumožňuje potvrzovat si v něm autonomní dělnickou identitu a na tomto základě budovat dělnické organizace schopné převzít moc ve státě a zmocnit se výrobních prostředků.

Charakteristiky soudobého cyklu třídních bojů ukazují na skutečnost, že dnešní boje nemožnou mít jiný *sociálně* revoluční horizont než, že jednotlivé složky proletariátu budou *ve svém třídním konání* negovat svoji existenci coby třídy a tím pádem i kapitál. Jen v tomto procesu sebezrušení proletariátu jako třídy mohou jeho jednotlivé segmenty dosáhnout vzájemné jednoty. Tento sociálně revoluční proces je zároveň bezprostřední produkcí komunismu skrze konkrétní komunistická opatření rušící kapitál, směnu, peníze, stát, genderová, rasová a další společenská dělítky a nastolující tak vztahy mezi jedinci definovanými v jejich jedinečnosti. Tento typ revolučního procesu nazýváme *komunizace*.

Časopis *Přátelé komunizace* vychází především z teorie komunizace a ze systematické dialektiky spojené s některými autory hlásícími se k „otevřenému marxismu“. Smyslem tohoto časopisu je shromažďovat, promýšlet a rozvíjet fragmenty revoluční teorie, která se rodí a rekonstruuje v třídním boji a podmínkách dnešního kapitalismu. Máme na mysli teorii postavenou na nových formách třídního boje, na možnostech revolučního překonání kapitalismu, které tento boj produkuje, i na limitech v něm dosažených. Tato teoretická práce je mapováním sociální krajiny restrukturalizovaného vztahu kapitál-práce a snahou utvářet adekvátní nástroje pro uchopení aktuálního cyklu bojů, pojmenováváním již existujícího a definováním nových smysluplných oblastí a způsobů intervence.

www.pratelekomunizace.wordpress.com

pratekom@gmail.com

<https://www.facebook.com/PrateleKomunizace?ref=hl>

Starší čísla

Přátelé komunizace 1 (leden 2015)

PŘÁTELÉ KOMUNIZACE

1/2015

ČASOPIS PRO REVOLUČNÍ TEORII

REVOLUCE JAKO ALTERNATIVA?

Vratislav Domovský: Poznámky k povstaleckému anarchismu • Miguel Amorós: Profesionální anarchie a teoretické odzbrojení • Per Henriksson: Marcel Crusoé a bývalí komunisté v intermundiích • Endnotes: Co máme dělat? • Leon de Mattis: Úvahy o „Apelu“ Neviditelného výboru • Leon de Mattis: Komunistická opatření